

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ ІМЕНІ АКАДЕМІКА В. ЛАЗАРЯНА**

Кафедра «Фінанси та економічна безпека»

«ДО ЗАХИСТУ»

Завідувач кафедри,
професор Головкова Л. С.

2020 р. _____ « ____ »

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня «магістр»

галузі знань 072 «Управління та адміністрування»

спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Тема: Формування та розвиток ринку страхових послуг в Україні

Theme: Formation and development of the insurance services market in Ukraine

Керівник дипломної роботи:

к.е.н., доцент кафедри фінансів
та економічної безпеки

_____ Якімова А. М.

Нормоконтроль

_____ Якімова А. М.

Студент групи ФК 1921 (766М)

_____ Шавкун В. П.

Student

Shavkun Volodymyr

Дніпро 2020

**ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ ІМЕНІ АКАДЕМІКА В. ЛАЗАРЯНА**

Кафедра «Фінанси та економічна безпека»
Ступень вищої освіти «Магістр»
галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

«Затверджую»
Завідувач кафедри,
професор Головкова Л. С.

«__» _____ 202__ р.

З А В Д А Н Н Я
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Шавкуну Володимирі Петровичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема дипломної роботи: Формування та розвиток ринку страхових послуг в Україні.

Керівник роботи Якимова А. М. к.е.н., доцент.

затверджені наказом вищого навчального закладу від « 28 » грудня 2019 р. № 1012ст

2. Термін подання студентом закінченої роботи 07 грудня 2020 року

3. Вихідні дані до дипломного роботи

3.1. Нормативно-правове забезпечення страхової діяльності в Україні

3.2. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України

3.2. Інформація про посередницькі послуги у страхуванні та/або перестраховуванні учасників страхового ринку України.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань до розробки)

Розділ 1. Теоретичні та організаційні засади формування і розвитку страхового ринку України

- 1.1. Сутність, структура і особливості функціонування страхового ринку
- 1.2. Порядок становлення та етапи розвитку страхового ринку України
- 1.3. Державне регулювання страхового ринку - вплив на розвиток та функціонування

Розділ 2. Сучасний стан, особливості та тенденції функціонування страхового ринку України

- 2.1. Системні детермінанти функціонування страхового ринку України
- 2.2. Моніторинг діяльності страхових посередників на вітчизняному страховому ринку
- 2.3. Аналіз ключових учасників страхового ринку України

Розділ 3. Стратегічні вектори розвитку страхового ринку України

- 3.1. Нові тенденції діджиталізації на страховому ринку України
- 3.2. Удосконалена модель майбутнього регулювання страхового ринку

5. Перелік креслень (демонстраційного матеріалу)

- 5.1 Структура і особливості функціонування страхового ринку
- 5.2 Становлення страхового ринку України та вплив державного регулювання
- 5.3 Проблеми формування і функціонування страхового ринку в Україні
- 5.4 Діяльність страхових посередників на вітчизняному страховому ринку
- 5.5 Рейтинг українських страхових компаній
- 5.6 Основні тенденції діджиталізації на вітчизняному страховому ринку
- 5.7 Удосконалена модель майбутнього регулювання страхового ринку
- 5.8 Висновки щодо перспектив розвитку страхового ринку України

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата			
		Завдання видав		Завдання прийняв	
Розділ 1	к.е.н., доц. Якімова А. М.	03.01.20		12.10.20	
Розділ 2	к.е.н., доц. Якімова А. М.	03.01.20		12.10.20	
Розділ 3	к.е.н., доц. Якімова А. М.	12.10.20		30.11.20	
Нормо контролер	к.е.н., доц. Якімова А. М.	30.11.20		07.12.20	

7. Календарний план

Назва розділу дипломної роботи	Термін виконання	Обсяг розділу, %
1. Теоретичні та організаційні засади формування і розвитку страхового ринку України	03.01.20 - 12.10.20	30
2. Сучасний стан, особливості та тенденції функціонування страхового ринку України	03.01.20 - 12.10.20	60
3. Стратегічні вектори розвитку страхового ринку України	12.10.20 - 30.11.20	90
4. Оформлення дипломної роботи, підготовка доповіді та демонстраційного матеріалу до захисту	30.11.20 - 07.12.20	100

Дата видачі завдання: « 03 » січня 2020 р.

Керівник дипломної роботи _____ / Якімова А. М. /

Завдання прийняв до виконання _____ / Шавкун В. П. /

ЗМІСТ

РЕФРАТ	6
ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ.....	11
1.1. Сутність, структура і особливості функціонування страхового ринку	11
1.2. Порядок становлення та етапи розвитку страхового ринку України.....	23
1.3. Державне регулювання страхового ринку та вплив на його розвиток та функціонування	35
Висновки до розділу 1	51
РОЗДІЛ 2 СУЧАСНИЙ СТАН, ОСОБЛИВОСТІ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ.....	53
2.1. Системні детермінанти функціонування страхового ринку України	53
2.2. Моніторинг діяльності страхових посередників на вітчизняному страховому ринку	69
2.3 Аналіз ключових учасників страхового ринку України.....	86
Висновки до розділу 2	98
РОЗДІЛ 3 СТРАТЕГІЧНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ.....	100
3.1. Нові тенденції діджиталізації на страховому ринку України.....	100
3.2 Удосконалена модель майбутнього регулювання страхового ринку	110
Висновки до розділу 3	125
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	128
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	131
ДОДАТКИ	144

РЕФЕРАТ

Актуальність теми. Сучасний стан державного страхового ринку не повною мірою відповідає тенденціям розвитку світового ринку. Формування та розвиток ефективного страхового ринку потребує розробки ефективної політики щодо забезпечення страхової діяльності іноземних перестраховиків, страхувальників, створення розвиненої платоспроможної системи страхування.

Розвиток страхового ринку супроводжується великою кількістю проблем нормативно-правового, економічного, кадрового характеру та організаційно-методологічного. Аналізуючи стан страхового ринку України, ми не можемо не звернути увагу на вивчення стримуючих чинників, які локалізують його розвиток і розробка рекомендацій щодо подальшого розвитку є актуальним у даних умовах.

Метою дослідження є аналіз існуючих теоретико-методичних підходів та обґрунтування практичних рекомендацій щодо розвитку страхового ринку України в сучасних умовах.

Об'єктом дослідження є процеси становлення і стратегічного розвитку українського страхового ринку.

Предметом дослідження є теоретичні практичні проблеми формування і функціонування страхового ринку в Україні.

Методи дослідження. Для досягнення мети і вирішення завдань дослідження використана сукупність методів та прийомів наукового пізнання: аналіз, синтез, логічний і статистичний аналіз, системний підхід, графічне і табличне представлення, порівняння, економічного групування тощо.

Ключові слова: страховий ринок, страхові компанії, законопроекти, цифрові технології у страхуванні, діджиталізація.

ВСТУП

Актуальність теми. На міжнародних та національних ринках в умовах посилення конкуренції особливого значення набувають саме питання збереження господарюючих суб'єктів від потенційних загроз, та створення системи захисту від негативних факторів. Потрібно забезпечити ефективне функціонування страхового ринку для вирішення цих завдань. Він є однією з основних складових фінансової безпеки. Неможливо забезпечити поступальний соціально-економічний розвиток держави без розвиненого страхового ринку, підвищення добробуту населення, безпечне функціонування суб'єктів господарювання, убезпечення різних сфер його життєдіяльності.

Сучасний стан державного страхового ринку не повною мірою відповідає тенденціям розвитку світового ринку. Формування та розвиток ефективного страхового ринку потребує розробки ефективної політики щодо забезпечення страхової діяльності іноземних перестраховиків, страхувальників, створення розвиненої платоспроможної системи страхування.

Розвиток страхового ринку супроводжується великою кількістю проблем нормативно-правового, економічного, кадрового характеру та організаційно-методологічного.

Аналізуючи стан страхового ринку України, ми не можемо не звернути увагу на вивчення стримуючих чинників, які локалізують його розвиток і розробка рекомендацій щодо подальшого розвитку є актуальним у даних умовах.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Практичні та теоретичні аспекти формування та розвитку послуг страхового ринку досліджували у своїх працях вітчизняні й зарубіжні вчені, такі як В. Д. Базилевич, В. А. Борисова, О. О. Гаманкова, Є. Ю. Голишева, О. В. Козьменко, К. П. Космінський, М. В. Ласточкіна, Р. В. Пікус, І. О. Сударікова, І. М. Цуркан, В. І. Шевченко та інші.

Віддаючи належне науковим розробкам зарубіжних і вітчизняних вчених, я хотів би зауважити, що не всі питання, пов'язані з розробкою практичних рекомендацій та обґрунтуванням науково-методичних засад щодо розвитку страхового ринку України потребують подальшого дослідження.

Актуальність зазначеної проблематики, її теоретична та практична значимість визначили вибір теми дослідження та обумовили його мету.

Мета і завдання дослідження аналіз існуючих теоретико-методичних підходів та обґрунтування практичних рекомендацій щодо розвитку страхового ринку України в сучасних умовах.

В процесі написання роботи для виконання поставленої мети буде потрібно вирішити такі завдання:

- виявити сутність і функції страхування у ринковій економіці, визначити роль категорії страхування у системі економічних відносин та обґрунтувати необхідність страхового захисту;
- висвітлити проблеми становлення та особливості формування й розвитку страхового ринку України;
- обґрунтувати напрями стратегічного розвитку вітчизняного страхового ринку.
- охарактеризувати особливості і сутність страхового ринку та його державного регулювання, та виявити основні закономірності, тенденції й особливості у цій сфері;
- систематизувати структуру, тенденції розвитку і оцінку сучасного стану національного ринку страхування, визначити напрямки і форми розвитку страхового ринку, що найбільш відповідають сучасному соціально-економічному стану, проблемам держави та усіх ринкових суб'єктів.

Об'єкт дослідження є процеси становлення і стратегічного розвитку українського страхового ринку.

Предмет дослідження є теоретичній практичні проблеми формування і функціонування страхового ринку в Україні.

Методи дослідження. У роботі для вирішення поставлених завдань були використані різноманітні спеціальні і загальнонаукові методи дослідження. Дана робота ґрунтується на системному підході, що дало можливість розглянути страховий ринок всебічно і комплексно. Використовується для теоретичних узагальнень логічний метод, визначення основних понять та категорій, формування висновків досліджень. Способи синтезу та аналізу використовуються для визначення функцій, сутнісних ознак страхового ринку. Надав змогу дослідити діяльність учасників страхового ринку метод структурно-функціональний. Встановлено етапи розвитку та становлення вітчизняного страхового ринку. Порівняльний аналіз надав змогу дослідити основні показники діяльності ринку у різні періодів його розвитку.

Джерелами інформації виступали законодавчі та нормативно-правові акти в галузі страхування відповідальності, спеціальна економічна література, матеріали Національної комісії, що здійснює регулювання ринків фінансових послуг України, періодичні і інформаційно-аналітичні видання, матеріали Моторно (транспортного) страхового бюро України.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних стратегічного розвитку й основ становлення страхового ринку в Україні, що дозволило отримати практичні і теоретичні результати, які містять наукову новизну, зокрема зображено перспективи його розвитку в сучасних умовах.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що запропоновані рекомендації та висновки щодо вдосконалення розвитку страхового ринку України можуть бути використані у практичній страховій діяльності.

Апробація результатів дослідження. Тези на тему «Формування та розвиток ринку страхових послуг в Україні», участь в Міжнародній науково-практичній конференції “Економіка, облік, фінанси, менеджмент і право в Україні та світі”, 5 грудня 2020 р.

Структура та обсяг магістерської роботи: Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і списку використаних джерел. Загальний обсяг дипломної роботи становить 142 сторінки. Робота містить 19 таблиць, 11 рисунків. Список використаних джерел налічує 116 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

1.1.Сутність, структура і особливості функціонування страхового ринку

Страхування обумовлене потребами людства як соціально, так і економічними. Економічну необхідність в страховому захисті можна пояснити необхідністю створення такого виду діяльності, який здійснює акумуляцію фінансових коштів. Для відшкодування збитків, які були заподіяні настанням шкідливих для здоров'я, життя та матеріального благополуччя подій. Сфера страхування є невід'ємною частиною ринку фінансових послуг, вона потребує певного адміністративного та економічного забезпечення на довгострокову перспективу.

Страхування - це потужна фінансово-кредитна система, яка практично нічим не відрізняється від банківської. Страхування набуває все більшого значення в міру розвитку ринкових відносин і конкуренції. Значні інвестиційні ресурси та політика економічного і соціально захисту населення формуються саме через страхування.

Страхування являється довгостроковим джерелом інвестицій. Еволюція страхового ринку це поступовий і довгий процес, його стабільність залежить від:

- динаміки розвитку суб'єктів господарювання;
- від змін в економіці.

Підвищення рівня добробуту населення, соціально-економічного рівня розвитку держави, та безпечне функціонування суб'єктів господарювання неможливе без страхового ринку, оскільки він є складовою фінансової безпеки країни.

В економічній літературі науковці трактують поняття «страховий ринок» по-різному. Однозначної думки щодо визначення цього поняття немає. В ньому міститься дві категорії: «ринок» та «страхування».

Категорію «ринок» розглядають як інститут, а також як механізм, який зводить продавців і покупців з метою продажу чи купівлі товарів, робіт та послуг, який через попит і пропозицію формує ціни на ринку [1].

Під ринком розуміють певну систему, де покупці і продавці можуть добитись максимального результату та задовольнити свої інтереси [2].

Я. Олійник та І. І. Субачов під категорією «ринок» розуміють механізм, який надає можливість покупцям і продавцям визначати кількість товарів та послуг, встановлювати на них ціни, а це дозволяє суспільству досягти максимальних результатів [4, с. 12].

Категорію «страхування» розглядають як вид економічних відносин. Щодо страхового захисту майнових прав та інтересів фізичних та юридичних осіб, економічної стабілізації, інвестування тимчасово-вільних коштів в економіку, за рахунок страхового фонду та інших ресурсів страховика [3].

С. Осадець у своїх працях розкриває страховий ринок через призму простору, в якому страхові компанії взаємодіють, страхові посередники, страхувальники і також організації страхової інфраструктури (об'єднання та асоціації, що діють на ринку) [17].

В. Д. Базилевич розглядає страховий ринок як частину фінансового ринку, де формується попит та пропозиція на страхові послуги, а об'єктом купівлі- продажу виступає страховий захист [14].

В економічній літературі є думка, що поняття «страховий ринок» є під категорією поняття «страхове господарство», а страхове господарство: - це економічні відносини, які виникають з виробництвом, обміном, розподілом і споживанням страхових послуг [5].

В загальному страховий ринок розглядають як особливу соціально-економічну структуру, систему суспільних, економічних, фінансово-

економічних і грошових відносин, форму зв'язку між учасниками страхових правовідносин, окрему сферу послуг, сукупність страхових компаній, економічний простір, частину фінансового ринку, форму функціонування сукупного страхового фонду, економічне середовище функціонування страховиків [6].

Проаналізувавши роботи закордонних і українських вчених щодо роз'яснення терміну «страховий ринок» з'ясовано, що основні терміни можна згрупувати наступним чином (рис. 1.1).

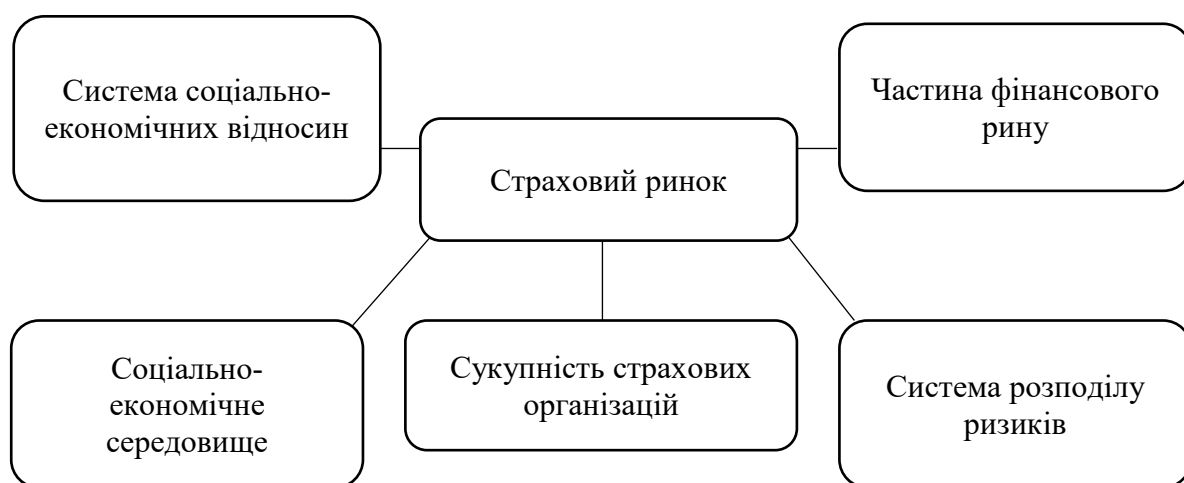

Рис. 1.1 Ключові базиси терміну «страховий ринок»

Щодо розвитку страхового ринку України їх можна охарактеризувати такими основними принципами:

1. Мотивація діяльності страховиків і страхувальників - держава створює вигідні умови, щоб страхові компанії були зацікавлені у наданні послуг, а фізичні та юридичні особи були зацікавлені в страхових послугах;

2. Довіра - принцип розвитку страхового ринку, створений на матеріальній та моральній відповідальності страховика перед страхувальником. На надійному правовому захисті страхувальника;

3. Стабільність - створення зрозумілих і ефективних правил державою для ефективного та сталого функціонування страхового ринку;

4. Обмеження державної присутності на страховому ринку - держава у діяльність страховиків втручається тільки в випадку формування статутних капіталів, контролю за платоспроможністю страховиків, оподаткування, встановлення правил створення та обліку страхових резервів;

5. Верховенство права - правове упорядкування страхової діяльності;

6. Конкретність - держава створює вигідні умови для розвитку страхового ринку. З метою забезпечення реалізації права на вільний вибір страховика і ефективний страховий захист. Держава гарантію страхувальникам і страховикам на вільний вибір видів страхування.

7. Системність - узгодження планів для реформування страхового ринку з планами і заходами інших галузей економіки [15].

На сучасному етапі страховий ринок виконує низку взаємопов'язаних функцій. Всі функції можна розділити на основні і додаткові. С. Л. Лондар та О. В. Тимошенко виділяють такі основні функції страхового ринку:

1. Контрольна - здійснення контролю за проведенням страхових операцій;

2. Ризикова - полягає у матеріальній відповідальності страхових компаній за наслідки ризику, обумовленого подією, яка вказана в договорі страхування;

3. Накопичувальна - проявляється тільки деякими видами страхування (страхування життя, ренти, пенсії) протягом дії договору з урахуванням інвестиційного доходу;

4. Превентивна - полягає у фінансуванні заходів для зменшення страхового ризику. Попередженні настання страхових випадків [7].

До основних функцій, як правило, додають ще декілька додаткових, серед яких можна відокремити:

1. Інвестиційну - вкладання в інші види діяльності тимчасово вільних коштів страховика з метою отримання прибутку;

2. Компенсаційну - при настанні страхового випадку відшкодування збитків;

3. Соціальну - здійснення страхування завдяки надання додаткових соціальних послуг;

4. Консалтингову - надання консалтингових послуг одними учасниками ринку для інших;

5. Організаційну - організація взаємовідносин між страховиками та страхувальниками [8].

Проаналізувавши більш глибоше страховий ринок можна виділити основні елементи, без яких не може функціонувати страховий ринок, до них, зокрема, відносять такі, як:

1. Суб'єкти страхових відносин: страхувальники, страховики, страхові посередники.

2. Об'єкти страхування, ті що мають споживчу вартість.

3. Потреба в страхових послугах та продуктах.

4. Можливість прийняття рішень про участь в страховій угоді;

Страховий ринок України має своєрідну внутрішню структуру, яка представлена суб'єктами страхового ринку, а також об'єктами - страховими продуктами, які реалізуються. Зовнішнє середовище страхового ринку представлене державними ланками фінансової системи і сферою міжнародних зв'язків, з якими він зв'язаний через грошові потоки [8].

Структура страхового ринку - це співвідношення між об'єктами і суб'єктами страхового ринку, які виникають та відтворюються в зв'язку з процесом страхування [9].

Внутрішня структура страхового ринку за суб'єктами складається з наступних елементів див. (рис. 1.2):

1. Структурних елементів страхового ринку (страхувальники і страховики);

2. Інфраструктурних елементів (прямі та непрямі страхові посередники, не страхові посередники, об'єднання страховиків)

3. Уповноважені органи страхового ринку державного регулювання [8].

Об'єктами страхового ринку являються страхові послуги (продукти), які є невід'ємною частиною його функціонування. Забезпечення страховим захистом - їх споживча вартість. Ціна страхового продукту відображається у страховому тарифі. Її складають на основі конкуренції, зіставляючи пропозицію та попит на свої послуги [9].

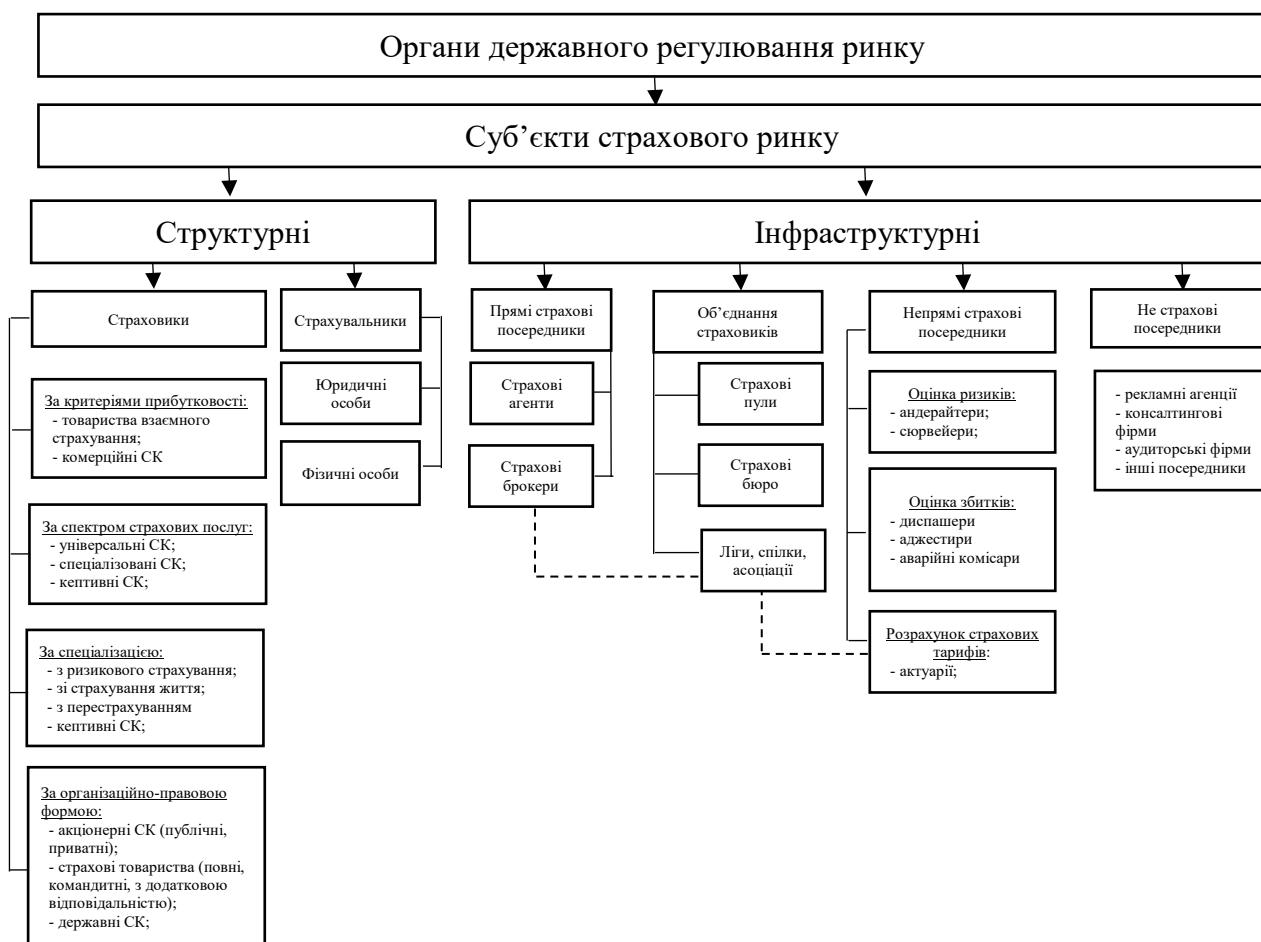

Рис. 1.2. Класифікація учасників страхового ринку

Страхові компанії виступають суб'єктами на страховому ринку - основні фінансові інститути, що діють на страховому ринку. Метою їх створення є отримання прибутку за рахунок розміщення страхових резервів та надання страхових, пере страхових послуг і послуг страхового посередництва як юридичним, так і фізичним особам [10].

Згідно з Законом України «Про страхування» страхові компанії можуть створюватися в формі командитних, акціонерних, повних товариств

та товариств з додатковою відповідальністю згідно з Господарським Кодексом України, при умові, якщо вони отримали ліцензію на здійснення страхової діяльності [11].

Около 90 % страхових компаній створюються в вигляді акціонерних товариств. З них 20 % - публічні акціонерні товариства та 70% - приватні акціонерні товариства. 9% страхових компаній створених в формі товариств з додатковою відповідальністю. В Україні 1% - страхові компанії створені в формі повного товариства і всього лиш 3 компаній - командитні товариства.

За спеціалізацією діяльності страхові компанії поділяються на чотири групи:

- які займаються загальними (ризиковими) видами страхування;
- які займаються страхуванням життя;
- які займаються тільки перестраховальними операціями (професійні перестраховки);
- які паралельно здійснюють як ризикове страхування, так і страхування життя.

За критерієм прибутковості страхові компанії можна розподілити на:

1. Комерційні - метою яких являється отримання прибутку;
2. Некомерційні - метою яких являється надання високоякісних послуг застрахованим.

Товариства взаємного страхування (ТВС) можна віднести до некомерційних страхових компаній. Вони створюються в формі акціонерних товариств, де кожен учасник є застрахований. Особи, які не є учасниками ТВС страхуватися не можуть. Особливість ТВС являється виплата високого страхового відшкодування і відсутність регулярної сплати страхових платежів. В Україні ТВС не функціонують.

Страхові компанії за спектром страхових послуг поділяються на:

1. Універсальні - страховики, які надають послуги зі страхування і перестраховування;
2. Спеціалізовані - страховики, які надають лише окремі види послуг;

3. Кептивні - дочірня страхова компанія, яка створена комерційним або промисловим підприємством на меті якої є покриття його власних ризиків.

Ще одною великою групою суб'єктів страхового ринку являються страхувальники - це фізичні та юридичні особи, які уклали договір страхування зі страховиками, або являються страхувальниками відповідно до законодавства України.

Страхувальники домінують на розвинених страхових ринках - фізичні особи, а в Україні переважають страхувальники - юридичні особи, що пояснює низьку страхову культуру населення та низьким рівнем доходів.

Перелік усіх видів страхування, які може використати страхувальник, являє собою асортимент страхових продуктів. Ці види страхування відображенні в 6 та 7 статті Закону України «Про страхування».

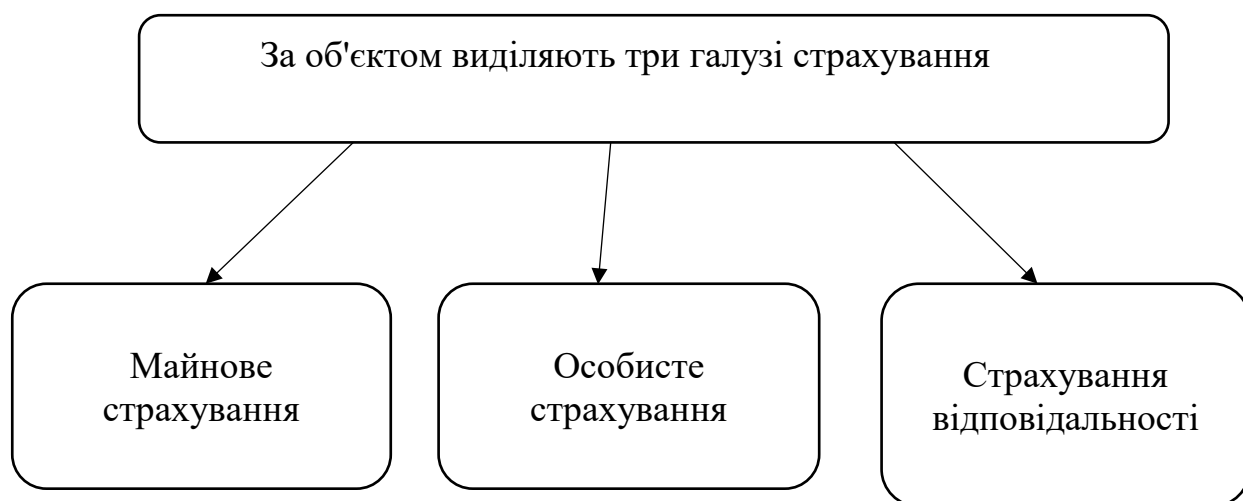

Рис. 1.3 Поділ галузі страхування за об'єктами

Особисте страхування поєднує у собі заощаджувану та ризикову функцію. Об'єктом в цьому виді страхування виступають майнові інтереси, які пов'язані з життям, здоров'ям, додатковою пенсією та працездатністю людини.

Об'єктом в майновому страхуванні виступають майнові інтереси, які зв'язані з користуванням, володінням та розпорядженням майном. В даному

виді страхування страхувальниками виступають не лише як власники майна, а й інші юридичні чи фізичні особи, які несуть відповідальність за збереження майна. Економічне призначення майнового страхування являється відшкодування збитків у разі настання страхового випадку.

Об'єктом у страхуванні відповідальності виступають майнові інтереси, які пов'язані з відшкодуванням шкоди заподіяної особі або її майну, а також збитку нанесеному юридичній особі.

Особисте страхування поділяється на:

- Страхування від нещасних випадків;
- Медичне страхування;
- Страхування життя.

Майнове страхування може поділяється на такі види за соціальними групами населення і формою власності. За цими ознаками майно суб'єктів господарювання поділяють на: приватне, орендне, державне, громадян.

За групами ризику майнове страхування можна поділити на страхування:

- сільськогосподарських культур від посухи, граду та інших стихійних лих;
- майна від стихійного лиха та вогневих ризиків;
- транспортних засобів від крадіжок, аварій та стихійних лих;
- тварин від нещасних випадків та на випадок хвороби.
- Страхування відповідальності включає такі види:
- на випадок відшкодування заподіяної шкоди;
- заборгованості [10].

Більш детально можна класифікувати кожен із підвидів страхування.

Наприклад, у майновому страхуванні підприємств виділяють: оборотних активів, страхування фінансових ризиків, основних засобів тощо. В майновому страхуванні громадян: страхування майна, яке належить до першої категорії (тварини, житло тощо) та страхування майна, яке належить до другої категорії (майно, втрата якого зачіпає особисті інтереси).

В особистому страхуванні від нещасних випадків можна виділити: страхування працівників ризикових професій, індивідуальне страхування, обов'язкове страхування пасажирів тощо.

Специфіку взаємовідносин суб'єктів на страховому ринку визначає рівень розвиненості його інфраструктури, яка надає можливість реалізації страховиками та страхувальниками своїх економічних інтересів. Допомогає інтегруватися в світовий фінансовий простір. Посилює захищеність економічного життя суспільства усіх сфер, активізує страхову діяльність, сприяє координації всіх суб'єктів страхового ринку [12].

«Інфраструктура страхового ринку – це система відносин і взаємодії між професійними учасниками страхового ринку та фахівцями інших видів діяльності і яка сприяє ефективному функціонуванню страхування та якісному наданню страхових (перестрахових) послуг» - професор Д. Е. Турбіна. До суб'єктів страхової інфраструктури вона відносить сюрвейєрів, спеціалізованих консультантів, актуаріїв, страхових аудиторів, диспашерів, але виключає з даного списку страхових брокерів та страхових агентів [16].

М. М. Александрова до суб'єктів інфраструктури відносить як прямих посередників (брокери та страхові агенти), так і непрямих (диспашерів, андерайтерів, аварійних комісарів та інших) [16].

Виділяють посередницьку, інституційну, та ділову інфраструктуру страхового ринку.

Посередницька інфраструктура страхового ринку складається із збутових структур: страхові агенти, страхові брокери та організації - нові канали просування страхових послуг.

На страховому ринку діють страхові посередники, до них відносять:(див. рис 1.2.)

1. Страхові агенти - фізичні та юридичні особи, які працюють за дорученням страховика і виконують частину його діяльності.

2. Страхові брокери - фізичні та юридичні особи, які на страховому ринку здійснюють посередницьку діяльність від імені страховика або

страхувальника. Вони повинні бути зареєстровані в установленому порядку як суб'єкт підприємницької діяльності [14].

На страховому ринку діють і непрямі посередники (професійні оцінювачі ризику) (див. рис 1.2):

Андерайтери - має право брати на страхування від імені страховика запропоновані ризики, може визначити умови договору цих ризиків, визначати тарифні ставки.

Сюрвеєри - агент страховика або інспектор, який здійснює оцінку та огляд майна, що береться на страхування і також визначає ймовірність настання страхового випадку.

Актуарій - консультант, спеціаліст, фінансовий аналітик зі страхування, який застосовує на практиці актурну математику.

Диспашери - спеціаліст в галузі морського права, який при настанні загальної аварії здійснює розрахунки, розподіляє збитки між судном, вантажем та фрахтом.

Аварійні комісари - у випадку настання страхового випадку встановлює причини і розмір збитку [13].

До елементів інфраструктури страхового ринку відносять:

- Організації, які надають консалтингові і рекламні послуги;
- Установи наукові та освітні;
- Організації, які займаються оцінкою майна та ризиків;
- Організації по забезпеченні страхової і перестрахові діяльності;
- Інвестиційні компанії;
- Організації, що займають попередженням випадків страхового шахрайства та веденням відповідних баз даних [8].

Товариства по захисту інтересів та прав страхувальників і застрахованих осіб, гарантійні фонди і державні наглядові органи - органи, які слід відзначити серед інституційної інфраструктури страхового ринку. Оскільки вони відіграють певну роль в розвитку інфраструктури страхового ринку. Гарантійні фонди підвищують рівень довіри страхувальників до

самого інструменту страхування, вони можуть створюватися як результатом прояву саморегулювання страхового ринку за рішенням державних органів, так коли вони створюються за рішенням союзів або асоціацій страховиків [16].

Якщо ми будемо розглядати інституційну побудову страхового ринку за рівнями, тоді найвищу ланку займає державний регулюючий орган з нагляду за страховою діяльністю, який здійснює нагляд з боку держави за страховою діяльністю із метою дотримання учасниками страхового ринку законодавства України про страхування, захисту інтересів страхувальників, запобігання неплатоспроможності страховиків та ефективного розвитку страхових послуг. Другу ланку займають страхові компанії, товариства взаємного страхування та компанії, що займаються перестрахуванням [13].

Також об'єднання страховиків відіграють важливу роль в розвитку інфраструктури страхового ринку, дослідників страхового ринку, страхових посередників, які також відносяться до інституційної інфраструктури.

До функцій інфраструктури страхового ринку можна віднести:

1. Створення умов для формування страхового бізнесу;
2. Створення умов для ефективної діяльності страхових компаній;
3. Надання інформаційно-посередницьких послуг для страхувальника та страховика;
4. Забезпечення збалансованості пропозиції та попиту на страховому ринку;
5. Створення наукового супроводу задля розвитку страхового ринку [16].

Страховий ринок відіграє одну із важливих ролей у розвитку фінансового сектора національної економіки тому, що страхові компанії є посередниками між учасниками ринку фінансових послуг [16]. Страховий ринок передбачає розвинену систему взаємних зав'язків між суб'єктами ринкових відносин та їх самостійність і рівноправність.

Стійкі фінансові відносини існують між банківською системою і страховим ринком, державними фінансами, валютним ринком, ринком цінних паперів, де страхові компанії розміщують страхові резерви та інвестиційні ресурси. Страховий ринок функціонує в умовах жорстокої конкуренції між фінансовими інститутами за вільні грошові ресурси суб'єктів господарювання та населення. Отже, страхування посідає важливе місце в умовах розвитку ринкової економіки України. Від його ефективності значною мірою залежить фінансова стабільність на макро- і мікроекономічному рівні, економічна незалежність, соціальне забезпечення та фінансова безпека України [92].

1.2. Порядок становлення та етапи розвитку страхового ринку України

Страхування розвивається відповідно з економічними, правовими та соціальними умовами, що існували відповідно за часів Київської Русі, царської Росії та у колишньому СРСР [18].

Появу в Київській Русі страхування пов'язують з пам'яткою давньоруського права - «Руською правдою». У цій збірці міститься елементи договору страхування цивільної відповідальності, а також для того хто вступив у таке неформальне страхове товариство. Віра (грошовий штраф) є страховою виплатою за ненавмисне вбивство.

Існувала монополія державних страхових компаній у всіх республіках СРСР- Держстраху та Індержстраху, діяльність котрих мала регульований характер. Страхові компанії приносили значні надходження до державного бюджету за рахунок страхових платежів. І у разі необхідності з нього же виділялися кошти на виплату страхового відшкодування. Укрдержстрах на теперішній території України виконував функції страховика. В його склад

входило близько 15 тис. спеціалістів та 30 тис. страхових агентів. Монополія Держстраху та Індержстраху існувала до 1988 року.

Розвиток в Україні страхового ринку можна поділити на такі етапи:

1. 1988 - 1991 рр. - демонополізація страхування у Радянському Союзі;
2. 1991 - 1993 рр. - формування страхового ринку України;
3. після 1993 рр. - розвиток страхового ринку:
 - прийняття Декрету «Про страхування» (1993 - 1996 рр.);
 - прийняття Закону України «Про страхування» (1996 - 2001 рр.);
 - прийняття Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про страхування» (2001 - 2003 рр.);
 - прийняття податкового кодексу (2015 р. - по сьогодні) [18].

Верховною Радою СРСР 26 травня 1988 р. був прийнятий Закон «Про кооперацію». Від тоді розпочалася демонополізація страхування [14, 19]. Почали з'являтися страхові компанії різних організаційно-правових форм. Союзні республіки отримали автономність щодо вирішення юридичних та економічних питань у страховій справі. Відповідно до Закону України «Про кооперацію» перші кооперативи, що утворилися у 1988 р. страхували лише майно в органах державного страхування, встановили умови і види страхування, створювали кооперативні страхові компанії.

Рада Міністрів СРСР 19 червня 1990 р. затвердила Положення «Про акціонерні товариства і товариства з обмеженою відповідальністю», яке надало можливість створювати в СРСР недержавні страхові компанії. Після занепаду СРСР в 1991 р. усі союзні республіки і Україна розпочали вирішувати питання автономно щодо організації страхової діяльності на власних територіях [20, 7].

На базі Головного управління державного страхування України 16 жовтня 1991 р. був утворений Укрдержстрах. За час його функціонування приріст договорів добровільного страхування збільшився на 10-11%. Замість Укрдержстраху в 1993 р. було створено ВАТ «Національна акціонерна

страхова компанія «Оранта», яку заснував Фонд державного майна України.

Створення великої кількості страхових компаній не забезпечувало повноцінного формування страхового ринку на Україні. По перше не було органу, який би зміг контролював страхову діяльність. І в цій сфері стало працювати багато аферистів та шахраїв. Невпорядкована діяльність та незахищеність інтересів страхувальників спричинили створення системи державного регламентування страхової діяльності. Основою цього став Декрет Кабінету Міністрів України від 10 травня 1993 р. «Про страхування» та постанова Кабінету Міністрів України від 1 липня 1993 р. «Про ліцензування страхової діяльності» [21].

Після прийняття Декрету «Про страхування» кількість страхових компаній збільшилася до 700, їм видано 1175 ліцензій на здійснення страхової діяльності, в тому числі 836 - з майнового страхування, 149 - зі страхування життя, 330 - зі страхування відповідальності, 97 - за обов'язковими видами страхування [7, 20]. В результаті більшість страхових компаній опинилася на грані банкрутства, так як мали малий статутний капітал, а також недостатньо сформовані страхові резерви.

Розпочинаючи з 1993 р. показники добровільного страхування стали значно перевищувати показники обов'язкового страхування. В тому же 1993 р. страхові організації отримали 937,6 млрд. крб., у тому числі 883,2 млрд. крб. - за добровільними видами і 54,3 млрд. крб. - за обов'язковими видами страхування. Пояснити це можна тим, що державні підприємства в той період були у важкому фінансовому становищі та не змогли сплачувати страхові платежі.

1994 - 1995 рр. характеризувалися значним збільшенням рівня інфляції. Великого поширення набуло особисте страхування. І саме до особистого страхування страхові компанії розробили правила інфляційного страхування життя. Серед видів особистого страхування особливо важливе місце належало «змішаному» страхуванню життя з урахуванням інфляції. В

такому договорі одночасно було страхування життя, впроваджувалися збитки від інфляції та збитки від нещасного випадку. Значною мірою зменшились обсяги майнового страхування в умовах інфляційних процесів [90]. Наказом Укрдержстраху №12 від 2 березня 1994 р. було затверджене «Тимчасове положення про порядок формування та розміщення страхових резервів», що встановлювало призначення та сутність, категорії активів й джерела формування. Їх представляли страхові резерви та обмеження щодо їх інвестування. У 1995 р. рівень інфляції суттєво зменшився і змішане страхування життя з врахуванням інфляції припинило існувати, оскільки воно не мало значної законодавчої бази. Таким чином це призвело до зниження темпів зростання страхових послуг і банкрутства більшості страхових компаній.

Не дивлячись на негативні наслідки страхування життя у попередній період часу відбулися й позитивні зміни з цього виду страхування. Вже у 1995 р. виросли надходження з страхування життя на 31 млрд. крб., а страхові виплати у 1,4 рази. Страховики розпочали приймати на страхування збалансовані ризики і виконувати в повному обсязі свої зобов'язання.

У 1995 р. значного розвитку набуло саме страхування відповідальності, зокрема відповідальності юридичних осіб і цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Той же рік характеризується розвитком перестрахового бізнесу. Якщо у 1994 р. частка прибутку від перестраховування навіть не досягала 1%, то в 1995 р. - 1,5%.

Отже першою спробою з утворення «цивілізаційного» страхового ринку був Декрет «Про страхування». Він мав протиріччя та свої не доопрацювання, проте значно сильно вплинув на страховий ринок України.

Основними недоліками Декрету «Про страхування» визнані:

1. недостатня обґрунтованість системи оцінки платоспроможності страхових компаній;
2. юридична невизначеність «технічних» і «математичних» резервів та обмеження величини резервів у структурі тарифної ставки;

3. нерозділеність ризикових видів страхування і страхування життя;
4. малі вимоги при реєстрації страхових компаній;
5. відсутність поняття механізму «зароблених» премій.

Відзначаючи недосконалість декрету слід також відзначити заборону іноземним страховим компаніям на здійснення діяльності. Що призвело до негативних наслідків:

- зросла недовіра потенційних страхувальників до вітчизняних страховиків;
- до України не надійшли сучасні страхові технології.

Процес самого формування сучасного страхового ринку в Україні потребував великих зусиль держави та самих страховиків, досконалої нормативної та законодавчої бази відповідно до умов соціально-економічного розвитку країни. Укрдержстрах нагляд розпочинав роботу над проектом Закону України «Про страхування», тому що страхове законодавство уже не могло ефективно регулювати діяльність учасників страхового ринку. В даному законі уже відображалася потрібність ринкової економіки, де працювали недержавні страхові компанії.

Закон України «Про страхування», був прийнятий 7 березня 1996 р. він ніс вагомі корективи в страхову діяльність в Україні. Важливими з них є:

1. розмежування ліцензій між страхуванням ризикових видів страхування і життя;
2. встановлення найменшого розміру статутного капіталу страхової компанії - 100 тисяч екю;
3. встановлення найменшого розміру статутного капіталу для страхових компаній створених за участю іноземних осіб - 500 тисяч екю. (декрет також передбачав створення статутного капіталу у розмірі 5 тисяч екю., причому він формувався здебільшого не грошима, а майном);
4. впровадження поняття «математичних» і «технічних» резервів, вимог щодо відповідності їм обов'язків, взятих страховою компанією;

5. впровадження маржі платоспроможності на рівні 25-30% від суми виплат та премій за звітний період;
6. підвищення потреб до ліцензування;
7. збільшення частини можливої участі іноземних страхувальників в розмірі від 20% до 49%;
8. встановлення порядку «заробленої» премії, в основу якої покладено метод «одної четвертої» від отриманих премій [22].

З 1997 р. в результаті проведеної перереєстрації страховиків він значно зменшився та піднявся на новий рівень розпочався період, що був переломним на страховому ринку. Згідно з новим положенням страхового законодавства перереєстрація страховиків щодо вимог до платоспроможності настала черговим етапом переходу вітчизняного ринку страхових послуг до прийнятих у світі норм. За підсумками цієї перереєстрації було відкликано ліцензії у 326 страховиків [23]. Станом на 1 січня 1998 р. в Україні діяли лише 224 страхові компанії, серед яких 96,5% - акціонерні страхові товариства.

З 1997 р. на страховому ринку України (після прийняття Закону України «Про страхування») розпочались як негативні, так і позитивні тенденції, зокрема:

1. поява нових організацій, відбувалася подальша демонополізація;
2. здійснювався розподіл страховиків на тих, що здійснюють інші види страхування, й тих, що займаються страхуванням життя;
3. збільшилися розміри обов'язкового страхування, а саме авіаційного страхування та цивільної відповідальності власників транспортних засобів.

Цей закон, усунув значну кількість недоліки Декрету «Про страхування», проте мав і ряд власних недоліків. Основною з вад був занадто великий список обов'язкових видів страхування, серед яких насправді працювали лише одиниці [24, 3].

Не беручи до уваги демократизацію суспільних відносин, є надмірним таке втручання держави в розробку страхового продукту. Найважливішим

недоліком страхового законодавства 1996 р. був підхід саме до вимог перевищення фактичного запасу платоспроможності над нормативним. Відсутність можливостей забезпечення платоспроможності значної кількості страхових компаній. Зумовлена вирахуванням при розрахунках фактичного запасу частини премій, що передаються в перестраховання. До кінця 1996 р близько 16 % суб'єктів страхового ринку працювали на границі виконання цих вимог. До вказаних недоліків Закону «Про страхування» варто віднести наступні:

1. Відсутність у Законі поняття «страхування життя», що ускладнювало контроль органами держ нагляду страхових компаній, які цей вид страхування здійснюють;

2. Незважаючи на запровадження Указом Президента України ще в 1994 р відсутність у переліку видів страхування обов'язкового страхування майна державних (у тому числі сільськогосподарських) підприємств.

Доповненням до Закону «Про страхування» в Україні є нормативні акти, впровадження яких направлене на вдосконалення вітчизняного ринку страхових послуг: Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок і умови проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів» (№1175 від 28.09.1996 р.); Постанови Кабінету Міністрів України «Про порядок здійснення операцій з перестраховання», «Про товариство взаємного страхування», «Про впровадження діяльності страховими посередниками» [24, 3].

Наприкінці другого тисячоліття Закон України «Про страхування» та доповнення до нього вичерпали себе. І це розпочало стримувати подальший розвиток страхового ринку в Україні, що спричинило до створення нових нормативно-правових актів.

В 1998 - 2000 рр. Укрстрахнагляд розробив Програму розвитку страхового ринку, яка передбачала [25, 6]:

1. В проведенні обов'язкового страхування здійснення законодавчих змін. Зміст нових підходів до системи такого страхування полягає, по перше,

в створенні монополії страховою компанією у сфері обов'язкового страхування, що надасть змогу забезпечити страхове відшкодування у разі настання страхових подій навіть тим приватним особам та підприємствам, які за будь-яких обставин не встигли придбати страховий поліс. По друге, стимулом для укладання страхових угод буде пеня або штраф для тих фізичних та юридичних осіб, які зобов'язані купити страхові поліси, і їх не купили;

2. До 500 тис. екю до 2000 р.; а з 2003 р. - до 1 млн. євро - збільшення мінімального розміру статутних капіталів страхових компаній. Це надасть змогу фінансово посилити позиції страховиків для відповідальних страхових угод;

3. Вдосконалення самого механізму системи та формування розміщення страхових резервів.

У Програмі Український страховий нагляд спланував конкретні шляхи та тенденції розв'язання проблем розвитку страхової справи. На жаль, відповідні задуми не полупилося втілити в життя. Тому з 2 лютого 2001 р. Постанова №98 затвердила Програму розвитку страхового ринку України на 2001-2004 рр. До основних завдань, які потрібно було виконати згідно з програмою 1998-2000 рр., додавалися такі [26, 3-5]:

- розширення ринку перестрахування;
- відновлення довіри до страхування;
- кадрове забезпечення страхової діяльності;
- вдосконалення системи державного регулювання страхової діяльності;

- оплата внесків до статутного капіталу страховика повинна здійснюватися виключно у грошовій формі, в тому числі в іноземній валюті.

В корінь Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про страхування» вложено принципи щодо правового регулювання діяльності страхових компаній, застосування заходів впливу на них, та нагляду за діяльністю страхових організацій.

4 жовтня 2001 р. був прийнятий Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про страхування», який додав позитивні зміни, зокрема [27]:

1. Збільшення мінімального розміру статутних капіталів:
 - до 750 тис. євро та 1,5 млн. євро - для страховиків, які займаються страхуванням життя;
 - до 500 тис. євро - для страховиків, які займаються іншими, ніж страхування життя видами страхування, від дня набрання чинності цим Законом, протягом трьох років від дня набрання чинності - 1 млн. євро;
2. Статутний капітал мав бути сплачений тільки в грошовій формі;
3. Розширення межі інвестування тимчасово вільних коштів, а зокрема:
 - у категоріях активів, якими повинні бути представлені кошти страхових резервів, повилися нові - банківські метали, а також інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними Кабінетом Міністрів України;
 - не повинен перевищувати 30% (в Законі старої редакції - 20%) загальний розмір внесків страховика до статутного капіталу інших страхових компаній його власного статутного капіталу, в тому випадку розмір внеску до статутного капіталу окремого страховика не може перевищувати 10% (5% у старій редакції Закону);
 - приближення страхового законодавства саме до національних стандартів бухгалтерського обліку та звітності.

Страховики мають право здійснювати перестрахування як резидентів так і нерезидентів, але тільки частини ризиків, аби страхові компанії не перетворювалися у страхових брокерів. А щодо перестрахових або страхових брокерів - нерезидентів, то вони мають право надавати послуги через представництва в Україні, які внесені до державного реєстру перестрахових або страхових брокерів і повинні бути зареєстровані платниками податку в Україні.

За цим Законом грошові зобов'язання, за згодою сторін можуть бути укладені у національній або у вільноконвертованій валюті. Це зроблено з цією метою, щоб стимулювання довгострокові види страхування, а саме страхування життя.

Після здійснення реєстрації страховиків й у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про страхування» у 2001 р. загальна кількість страховиків на страховому ринку України зросла до 329.

Указом Президента України № 1153/2002 від 11 грудня 2002 р. та згідно з Законом України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» була утворена Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України.

З 5 лютого 2008 р. - Україна ввійшла до Світової організації з торгівлі. Маючи на меті виконання Україною своїх обов'язків перед СОТ, вносяться зміни в Закон України «Про страхування». Була скасована вимога щодо надання послуг представництвами перестрахових та страхових брокерів-нерезидентів лише через сталі представництва в Україні, які були зареєстровані платниками податку і включені до державного реєстру с перестрахових та страхових брокерів.

А уже з 10 квітня 2008 р. перестрахові та страхові брокери - нерезиденти зобов'язані у письмовій формі повідомляти Уповноважений орган про те, що мають думку здійснювати діяльність на території України [28].

Тільки через 5 років з дня вступу України в СОТ після двосторонніх переговорів з іноземним страховим компаніям надано дозвіл лише відкривати свої філії в Україні. Статутний капітал при утворенні такої страхової компанії зі страхування життя такого страховика повинен бути мінімум 10 млн. євро.

На IV квартал 2008 року, а саме з початком фінансової кризи, яка в Україні припала, ліквідність страхового ринку різко знизилася. Як зазначає

стаття 31 Закону України "Про страхування", страховики повинні формувати страхові резерви з метою забезпечення майбутніх виплат страхових сум і страхового відшкодування [26]. Той же законодавчий акт встановлює кількість інструментів, в яких допустимо розміщувати ці резерви, перш за все це цінні папери, нерухомість, банківські вклади. Заборона НБУ на вилучення банківських депозитів достроково привела до неможливості повернення страховими компаніями власних резервних коштів, на які приходиться до 40% усіх страхових резервів, або 8,6 млрд. грн. [26]. Розвал фондового ринку майже на 75 % призвів до зниження вартості тієї частини страхових резервів страхових компаній, які були вкладені в цінні папери.

Проте криза запровадила не тільки нові корективи в роботі страхового ринку України, но й загострила хронічні проблеми: перш за все, не впроваджено обов'язкове медичне страхування за участю страховиків, непрозорість фінансової звітності страхового сектора, відсутність якісної статистичної інформації, нерозвиненість ринку страхування життя, низький рівень страхової культури населення, недотримання законодавства з агрострахування, низька інституційна спроможність регулятора [28].

Держфінпослуг було ліквідовано 23 листопада 2011 р. та створено Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринку фінансових послуг (Нацкомфінпослуг), яка працює по сьогоднішній день.

Дослідження векторів еволюції ринку страхування показує, що його функціонування не може бути самодостатнім і відбуватися тільки під впливом ринкових законів, та потребує сильного втручання держави яка має на меті стимулювання розвитку страхової діяльності, усунення латентних зловживань і нейтралізації негативних явищ при наданні страхових послуг. Дієвим інструментом державного регулювання страхової діяльності може бути виважена податкова політика [91].

Розпочинаючи з 2015 р. в податковому кодексі запроваджено новітню систему оподаткування страхових компаній, яка доцільна для багатьох країн Євросоюзу. Стала загрозою для страхового ринку України дана система

оподаткування. З огляду на те, що планували перевести страховий ринок на загальну систему оподаткування, та в результаті получився подвійний податок. За минулою системою оподаткування страхових компаній потребувало відрахування до бюджету 3% від розміру доходу, отриманого від страхової діяльності. До даного податку додали ще й 18% податку з прибутку це за новим законодавством,.

Достатньою перевагою попередньої системи оподаткування було те, що вона була максимум прозорою, та недоліком було те, що навіть якщо страхова компанія робила в збиток, вона також платила податок, а це ставило її в нерівні умови з фінансовими посередниками.

Одна з декількох переваг нової системи оподаткування є те, що у ДМС лише у випадку, коли страхове відшкодування йде на користь закладів охорони здоров'я встановлена нульова ставка оподаткування страхових премій. Коли у договорі вказана норма відшкодування витрат у вигляді компенсації застрахованій особі тоді застосовується ставка 3 % [36].

З новітньою системою оподаткування споживачі страхових продуктів мають можливість зіткнутися з збільшенням вартості страхових послуг, банкрутством страхових компаній, що, як наслідок, збільшить недовіру населення і підприємств до страхового ринку України. В результаті, ми отримаємо негативне ставлення до страхування і незадоволеного споживача, а податкові надходження до бюджету не збільшаться [29].

Якщо уряд дійсно має бажання здійснити реформування оподаткування страхових компаній, саме для того, щоб утримати страховий ринок України від розпаду потрібно перевести страховиків на сукупну систему оподаткування. Отже, стягнення податку ціле направлено з корпоративного прибутку страхової компанії. Така система дозволить не тільки встановити однаковий підхід до оподаткування прибутку інших суб'єктів господарювання та страховиків, але й забезпечити знищення фінансових схем з залученням страховиків. Це буде давати можливість

очищенню державного ринку від «псевдо страхування», розвитку в Україні ринку стандартного страхування і відповідатиме міжнародній практиці [30].

Переглядаючи історію страхового ринку можна виділити такі етапи його розвитку:

1. За діяльністю Уповноваженого органу, який працював в різні періоди часу (Укрстрахнагляд, Держфінпослуг, Нацкомфінпослуг);
2. За економічною ситуацією в країні (вчені виділяють докризовий, кризовий і посткризовий періоди розвитку страхового ринку) [31].

1.3. Державне регулювання страхового ринку та вплив на його розвиток та функціонування

В державній літературі не роздивляється питання державного регулювання страхового ринку, тому що в період існування державної страхової монополії потреби в цьому не було. Державне регулювання страховим ринком переступало прямою галуззю державного управління.

Страховий ринок України є найпотужнішим і найбільшим сектором ринку небанківських фінансових послуг. Цей сектор постійно нарощує та розвивається не тільки економічні, інвестиційні можливості та комерційні, але й спонукає на соціальний розвиток держави. Необхідність державного регулювання страхового ринку України зумовлена першочерговістю інтересів страховиків, що як наслідок, показує дисбаланс з зацікавленістю страхувальників, монополізмом, незакінченим розвитком страхової інфраструктури, недобросовісною конкуренцією, перемогами що стосується виконання зобов'язань та інше.

На думку Філонюка О.Ф. державне врегулювання страхового ринку - сукупність різних методів, інструментів за допомогою яких держава схиляє на економічну діяльність суб'єктів страхових правовідносин [44].

Якщо будувати систему державного регулювання страхових відносин правильно можна досягнути збалансованості інтересів регулюючих органів захисту страхувальників і суб'єктів страхування, отримання певної макроекономічної вигоди та забезпечення інтересів страховиків.

У просторі страхування держава виступає:

1. Страхувальником (по страхуванні, що здійснюється на користь та/або від імені державних підприємств);
2. Страховиком (власником акціонерних державних страхових компаній);
3. Гарантом (емітент державних гарантійних зобов'язань);
4. Отримувачем національних страхових резервних фондів;
5. Організатором та розпорядником коштів позабюджетних фондів соціального забезпечення та страхування;
6. Суб'єктом регулювання страхового ринку;
7. Контролером страхових компаній [33].

Державне врегулювання страхового ринку це - сукупність економічних, організаційно-правових, організаційно-технологічних співвідносин, між суб'єктами та державою страхового ринку в ході зусередженого впливу держави на страховий ринок як одну систему [32].

Питання державного регулювання страхового ринку необхідно розглядати у трьох напрямках:

1. Забезпечення дієвої стратегії розвитку страхового ринку;
2. Прийняття державою страхового законодавства;
3. Проведення нагляду за розвитком страхування згідно до загальнодержавних інтересів та програм громадян, створення страховими компаніями схеми управління ризиками.

Держава має впливає на страховий ринок через створення нормативно-правової бази діяльності тих хто приймає участь в страхового ринку та завбачає вибір моделі державного регулювання страхового ринку.

Вітчизняні та зарубіжні дослідники виділяють такі моделі державного регулювання страхової діяльності [33, 34, 35].

Таблиця 1.1

**Особливості моделей державного регулювання страхового ринку
(складено за [33, 34, 35])**

МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ			
Ліберальна		Континентальна	Змішана
Централізована	Децентралізована		
Велика Британія	США	Німеччина, Японія, Швеція	Франція
Єдина система регулювання, страхові компанії дотримуються загальних правил і нормативів	Створюються різні умови, в яких працюють страховики	Заснована на суворій фінансовій регламентації і деталізації суб'єктів страхового ринку. Основні джерела регулювання - закони та кодекси.	Регламентація діяльності страховиків поєднує як нормативні так і гнучкі підходи, які забезпечують належний рівень конкуренції

Схема континентального права є в Франції, Італії, Іспанії, Німеччині, Японії, Швеції та в ще багатьох країнах. Вона ґрунтується на суворій регламентації діяльності, суворому регулюванні страхової справи, що покладається у контролі за дотриманням законодавства коли здійснюється страхова діяльність (нагляд за повсякденними операціями, постійній поведінці страхових компаній), праця регламентацій усіх учасників страхового ринку (затвердження форм договорів страхування, затвердження органами страхового нагляду тарифів, перевірка виконання ними бізнес-планів).

Першою ознакою ліберальної моделі регулювання страхування, що є в Англії, США є те, що закон не являється єдиним джерелом права, а поруч з ним не менш важливе значення має судовий прецедент. Більша кількість сторін господарського життя остаються не кодифікованим. Законодавство встановлює найбільш загальні положення діяльності, без якомога детальнішої регламентації. В даній моделі немає жорсткої регламентація страхових тарифів, увагу звертають на аналіз та контроль звітності

страхових компаній. Залежно від державної політики країни ліберальна схема поділяється на децентралізовану та централізовану.

В Європейському союзі модель регулювання страхування об'єднує саморегулювання і державне регулювання. На виконанні та прийнятті Директив базується - державне регулювання. Вони даються окремо на різний вид страхування. Директиви - це інструмент прямого регулювання, а непряме регулювання цілком здійснюється на ступені національних систем. Національні органи страхового нагляду наглядають як за іноземними та національними страховиками. В цих країнах страхові премії признають суспільно-необхідними витратами і входять до складу витрат страхувальників-юридичних осіб [33].

Серед західноєвропейських країн найкраще розвинена система державного нагляду в Франції. Державне регулювання здійснюється при допомозі податкової системи, цін, контролю за платою праці, кредиту та інших регуляторів.

Модель вітчизняного регулювання страхового ринку можна розмістити поміж континентальною та змішаною, про що свідчить неодноразова заміна центрального органу нагляду за страховою діяльністю. Чіткі потреби до платоспроможності страховиків, отримання ними ліцензій на кожен різновид страхування, захист інтересів страхових компаній державою, вільна конкуренція за час страхової праці.

Вхід України до світової фінансової системи потребує необхідність переходу до нагляду та державного регулювання за міжнародними стандартами, які признаються відповідними директивами Європейського союзу, стандартами міжнародних організацій та асоціацій.

З 2010 року в Європі був ведений проект SolvencyII-система, який складається з трьох складових:

1. Кількісні вимоги щодо до фінансових ресурсів (вимоги до страхових резервів, мінімально необхідного капіталу, правила інвестування, нормативної маржі платоспроможності);

2. Якісні вимоги (вимоги до внутрішніх систем управління та контролю ризиками, принципи пруденційного нагляду);

3. Ринкова дисципліна (вимоги щодо публічного розкриття інформації та її прозорості).

Пруденційний нагляд являється невід'ємним в моделі пруденційного регулювання. В значної кількості країн ЄС наглядовий процес ґрунтується на оцінці ризику, а в інших - на розмірі деяких параметрів. Провівши аналіз останніх публікацій та нормативні документи міжнародних організацій можна здійснити висновок, що за минулі роки зростає тенденція до нагляду на основі ризику та надання регуляторами ще більшої свободи дій страховим компаніям.

Нагляд на основі ризику - це постійний процес, де регуляторні ресурси спрямовуються тільки на ті компанії, процедури та напрямки діяльності, яких є джерелом ризику для подальшої стабільності страхового ринку. Наглядові органи зосереджують свою увагу на великим страховим компаніям, а контроль діяльності малих страховиків залежить від прагнень наглядового органу та характеристики компанії.

Проаналізувавши органи страхового нагляду - прямими причинами неплатоспроможності страховиків були саме необґрунтовані рішення в умовах ризику, зовнішня критична подія та несприятливі фінансові результати. Наука та практика свідчить, що усі ризики зв'язані причинно-наслідковими зв'язками. Аналіз показав, що причинні ланцюжки розпочиналися з внутрішніх проблем: в управлінні, з акціонерами, з зовнішніми службами контролю. Ці проблеми включали роботу поза своєю компетенцією чи некомпетентність, конфліктні причини, недостатню інтегрованість колективів та процесів в, слабкість компанії перед неправильними рішеннями групи, в якій вона працює. причинами несприятливих фінансових результатів ставав вплив зовнішніх критичних подій.

Європейські органи нагляду за страховою діяльністю дійшли до висновку, що саме діагностичні, превентивні та оздоровчі інструменти регулювання є ефективними тільки тоді, якщо доцільно досліджений ланцюг причин виникнення неплатоспроможності. Наглядові органи в ході перевірки повинні мати системи менеджменту та інструменти індикації схеми управління ризиками.

Наглядові органи в інших країн використовують велике коло інструментів: розпочинаючи від електронного використання звітів компаній та їх аналізу маючи на меті виявлення проблем на місцях, неформальне спілкування з ними та включаючи кооперацію з компаніями. Велику важливість для регулятора також має зовнішня інформація, як приклад ринкові чутки про агресивні ціни, новини в пресі та електронних джерелах.

Удосконалювати державну модель регулювання необхідно для того, щоб збільшити надійність вітчизняних страховиків і приблизити національний страховий ринок до світового рівня. Актуальним залишається завдання створення пруденційного нагляду, який передбачає облік у страховиків таких показників, як бухгалтерський облік та відповідна фінансова звітність, адекватна оцінка страховиком рівня ризику, якісна внутрішня система управління та контролю за ризиками, на початкових стадіях розвитку виявлення недоліків в роботі страховиків [37, 38].

В Україні до сьогодні відсутнє завершене перспективне бачення стратегічних напрямів та концептуальних засад подальшого розвитку системи регулювання та нагляду, як за окремими частинами фінансового сектору так і за ним в загальному. Недоопрацьована фінансова модель відбивається на вирішенні економічних, соціальних проблем, забезпеченні національних фінансових інтересів.

Задля створення більш якісної системи нагляду в державі необхідно розробити змістовні ризик-орієнтовані підходи для нагляду за страховою діяльністю, виходячи з позицій впливу потенційних загроз на фінансову міцність страхових компаній, з дійсної оцінки ризиків роботи страховиків.

В державі потрібна вжити такі заходи для впровадження системи пруденційного нагляду за страховою діяльністю:

1. Удосконалити тести раннього попередження ризиків та врахувати світовий досвід;
2. На основі міжнародного досвіду розробити загальні принципи ідентифікації, оцінки ризиків діяльності страхових компаній;
3. Вдосконалення нормативно-правових актів в питаннях пруденційного регулювання, приведення їх у відповідність з міжнародними принципами та стандартами;
4. Коректування форм звітності страховиків, які вони здають до нацкомфінпослуг, для якісного та швидшого моніторингу ризиків страхових компаній, для відстеження стану страхового ринку в цілому.

Створена модель пруденційного нагляду буде сприяти вирішенню завдань, зв'язаних з підвищенням конкурентоспроможності страховиків, ефективним захистом інтересів споживачів та буде забезпечувати загальну цілісність і стабільність ринку.

В Україні незавершена система державного регулювання вітчизняного страхового ринку характеризується незначним проміжком часу для її функціонування та формування.

Етапи розвитку системи державного регулювання в Україні зображено в табл.1.2.

В минулі часи була тільки одна страхова компанія, тому проблем з державним наглядом за нею не існувало. Після проголошення незалежності України та на початку створення ринкових відносин в державі розпочинається становлення страхового ринку. На ринку розпочинають з'являтися комерційні страхові компанії, за якими встановлюється державний нагляд.

Таблиця. 1.2.

Розвиток системи страхового нагляду в Україні [41]

Дата створення	Наглядовий орган	Орган підпорядкування
16. жовтня 1991 року	Українська державна страхова комерційна організація	Кабінет Міністрів України
17 вересня 1993 року	Держкомітет у справах нагляду за страховою діяльністю	Кабінет Міністрів України
15 грудня 1999 року	Управління страховою діяльністю в складі департаменту фінансових установ та ринків	Міністерство Фінансів України
12 грудня 2002 року	Департамент страхового нагляду в складі Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України	Президент України
01 березня 2010 року	Відповідні Департаменти Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України	Кабінет Міністрів України
23 листопада 2011 року	Національна комісія що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	Президент України

Страховий ринок можна вільно поділити на такі етапи розвитку:

1. Перший етап (1991-1993 рр.) - характеризується відсутністю законодавчої бази та державного контролю за страховими компаніями, яка б регламентувала страхові відносини. На ринку протягом цього часу діяло близько 810 страхових компаній. Вони керувались законами «Про підприємництво» та «Про господарські товариства». На ринку не було вимоги щодо рівня платоспроможності, ліцензування діяльності, статутного активів та капіталу страховиків. 16 жовтня 1991 р. на базі Головного

управління державного страхування України при Міністерстві фінансів України створили наглядовий орган Українську державну страхову комерційну організацію (Укрдержстрах).

2. Другий етап (1993-1996 рр.) - в травні 1993 р. був прийнятий Декрет Кабінету Міністрів України «Про страхування». В ньому визначались умови надання страхових послуг, конкретні вимоги щодо статутного капіталу та необхідності ліцензування. Цей документ став основним для розвитку страхування в Україні. В даний період утворено орган, що здійснював нагляд за страховою діяльністю - Комітет у справах нагляду за страховою діяльністю (Укрстрахнагляд), що підкорювався Кабінету Міністрів України.

3. Третій етап (1996-2003 рр.) - у березні 1996 р. був прийнятий Закон України «Про страхування». Згідно з даним законом встановлювалися такі вимоги:

- поділ страхових компаній на страхування життя та страхування ризиків;
- збільшення повноважень органу державного нагляду за страховими компаніями;
- доцільність актуарних розрахунків для тарифних ставок;
- величина статутного капіталу для резидентів не менше 100 000 ЕКЮ і для нерезидентів - 500 000 ЕКЮ;
- складання вимог стосовно договору страхування;
- складання нових вимог до платоспроможності та формування резервів страхових компаній [39].

Не дивлячись на те, що повноваження Укрстрахнагляду перейшли до Міністерства фінансів України згідно з Указом Президента України «Про зміни в структурі центральних органів виконавчої влади» та від 15 грудня 1999 р. державний нагляд за страховою діяльністю в Україні залишався неефективним. В 2003 р. сформувалась Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг (Держфінпослуг) [39]. До складу комісії входить

самостійний підрозділ комісії - Департамент страхового нагляду. На цьому етапі розвитку регулювання страхового ринку здійснюється органами виконавчої, законодавчої та судової влади.

Верховна Рада України робить розробку нормативно- правових актів та законів, які обмежують діяльність страхового ринку.

Президент України видає укази та розпорядження, які є обов'язковими щодо виконання і мають підзаконний характер.

Кабінет Міністрів України через свої відомства і міністерства організовує діяльність в області страхування.

Національний банк України робить валютне регулювання, відкликає та видає ліцензії на здійснення операцій з валютними цінностями, проводить дисконтну політику.

Контролює правління частинами державного майна, в яких держава є співвласником з страховими компаніями Фонд державного майна.

Місцеві органи влади здійснюють врегулювання праці страхових компаній в межах дійсного законодавства.

При тому основним органом була Державна комісія з врегулювання ринків фінансових послуг. До її основних завдань відносять:

4. Реалізація та розробка стратегії для розвитку ринку фінансових послуг;
5. Забезпечення проведення політики в області страхової діяльності;
6. Забезпечення державного нагляду за наданням послуг та дотриманням законодавства в області страхування;
7. Захист прав споживачів страхових послуг маючи на меті запобігання порушення законодавства страховиками, страховими та перестраховиками брокерами;
8. Розробка пропозицій щодо вдосконалення законодавства України в страховій сфері.

Основними функціями системи страхового нагляду є:

- контроль за платоспроможністю страхових компаній;

- ведення державного реєстру страхових і пере страхових брокерів;
- контролювати достовірність інформації, як надається страховиками та страховими посередниками;
- здійснення безвиїзних і виїзних перевірок страхових посередників та страховиків;
- встановлення компетентних вимог для осіб, які займаються актуарними розрахунками;
- сприяння у межах своїх обов'язків до інтеграції вітчизняного страхового ринку в світовий простір;
- встановлення нормативів щодо платоспроможності, прибутковості, ліквідності та капіталу, ризиковості операцій страховиків, якості активів, якості управлінського персоналу та систем управління [40, 41].

4. Четвертий етап (2003 р. - до сьогодні) – станом на сьогоднішній день державне регулювання страхового ринку здійснює Національна комісія, що здійснює державне регулювання в області ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг), яка сформована 23 липня 2011 р. За Указом Президента України і вона являється колегіальним органом, який підпорядковується Президенту та підзвітним Верховній Раді України.

До основних завдань Нацкомфінпослуг можна віднести:

1. Реалізація та формування політики державного регулювання ринків фінансових послуг, окрім ринків похідних цінних паперів та цінних паперів, ринку банківських послуг;
2. Координація та розроблення державної політики щодо накопичувальної системи пенсійного страхування;
3. Реалізація та розробка стратегії розвитку для ринків фінансових послуг;
4. Захист прав споживачів страхових послуг маючи на меті запобігання порушень законодавства;
5. Здійснення нагляду за дотриманням законодавства та державного регулювання і наданням страхових послуг;

6. Затвердження та розроблення нормативно-правових актів з питань, які відносяться до компетенції Нацкомфінпослуг;

7. Координація роботи з другими державними органами;

8. Запровадження в Україні міжнародних правил розвитку ринку фінансових послуг [42].

Нацкомфінпослуг затверджував за поданням Транспортного (моторно) страхового бюро України:

Особливості щодо складання договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних ТЗ;

Зразки, технічний опис, порядок замовлення, організація постачання, обліку полісів та зразки договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів;

Технічний опис і зразок спеціального знака, який видається страхувальнику, коли той складає договір обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів;

Реєстр страхових агентів в Транспортному (моторно) бюро України, які роблять посередницьку діяльність з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів;

Об'єми страхової виплати за ОСЦПВ ВНТЗ за шкоду, яка заподіяна майну, в випадку оформлення документів про ДТП без залучення працівників Національної поліції України [42].

У випадку отримання на страхову компанію скарги, Нацкомфінпослуг просить установу надати пакет документів стосовно цієї скарги. В результаті розгляду цих документів, якщо було виявлено порушення страховика - складається акт і Нацкомфінпослуг застосовує заходи впливу відповідно до закону та накладає адміністративні стягнення.

Страховий нагляд в Україні здійснюється за такими напрямками:

1. Ліцензування страховиків;
2. Аналіз звітності страховиків;

3. Проведення перевірок.

Першим напрямком є ліцензування - це процес видачі страховикам дозволів на право проведення певних видів страхування.

Нацкомфінпослуг видає ліцензії на провадження страхової діяльності, та затверджує умови цих ліцензій, виставляє оплату за реєстрацію документів та видачу цих ліцензій.

Для отримання ліцензії страховику необхідно подати до Нацкомфінпослуг:

1. Заяву;
2. Роздруковану сторінку з інформацією про заявника з веб-сайту з Єдиного державного реєстру юридичних та фізичних осіб;
3. Копії установчих документів;
4. Довідки з банків, аудиторські висновки, щодо підтвердження розміру статутного капіталу;
5. Довідку про фінансовий стан засновників страхової компанії, яка підтверджена аудитором;
6. Правила страхування;
7. Інформацію про учасників страхової компанії, голову та його заступників, копію дипломів про вищу освіту, інформацію про наявність відповідних сертифікатів;
8. Економічне обґрунтування страхової діяльності [42].

Ліцензія не має права передаватися третім особам тільки у випадках перетворення, злиття, приєднання та поділу юридичної особи. Контроль проводить Нацкомфінпослуг за дотриманням ліцензійних вимог.

Другий напрямок - це аналіз звітності. Звітність страховики повині подавати раз на квартал. Приділяють увагу платоспроможності, заборгованості, а також розміщенню страхових резервів на умовах, які встановила наглядовий орган.

Здійснюючи аналіз звітності впродовж останніх років, можна зробити наступний висновок, що велика кількість порушень страхового

законодавства стосується формування страхових резервів, укладання договорів страхування, заповнення звітності.

Третій напрямок - проведення перевірок на місцях, де вивчається на відповідність договорів страхування вимогам законодавства, здійснюється аналіз фінансова документація та первинна бухгалтерська, вивчаються банківські документи.

Координацію роботи страховиків в районі обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ ВНТЗ) здійснює Транспортне (моторно) страхове бюро України (МТСБУ). МТСБУ єдине об'єднання страховиків, яке несе відповідальність за шкоду, заподіяну третім особам [42].

Страхові компанії, які здійснюють діяльність у сфері ОСЦПВ ВНТЗ обов'язково мають бути членами транспортно (моторно) бюро України.

МТСБУ працює керуючись законодавства України, свого статуту, Закону України «Про страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів».

До основних завдань МТБУ відносять:

1. Гарантоване відшкодування шкоди, яка заподіяна третім особам при використанні наземних транспортних засобів, відповідно до законодавства України та угод, які були укладені між Бюро та іноземними організаціями зі страхування цивільно-правової організації;

2. Забезпечення України членства у системі страхування «Зелена карта» та виконання покладених зобов'язань перед організаціями з інших країн-членів цієї системи;

3. Управління централізованими страховими резервними фондами, які створенні при Бюро задля забезпечення виконання завдань, які на бюро покладені - Фонд захисту потерпілих, Фонд страхових гарантій;

4. Координація роботи страховиків;

5. Виконання страхових зобов'язань за страховиків-членів Бюро у випадку недостатності коштів та майна цих страховиків, які ліквідовані або визнанні банкрутом;

6. Співробітництво з органами державної влади з питань обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності. та з Міністерством внутрішніх справ України [43].

На сьогоднішні членами МТСБУ є 58 страхових компаній [43].

Проводячи аналіз сучасний стан державного регулювання страхового ринку можна виділити наступні проблеми:

1. Недосконалість схеми захисту прав споживачів страхових послуг;
2. Страхове законодавство - фрагментовано, не має системного характеру. В Законі «Про страхування» відсутні чітко сформовані визначення основних понять. Не всі питання страхування встановлюються іншими законами.
3. Деякі положення нормативно-правових актів не відповідають вимогам Європейського Союзу, що погано впливає на євроінтеграцію України;
4. Недостатність надійних фінансових інструментів для інвестування;
5. Велика кількість страхових компаній з невеликим рівнем капіталізації;
6. Система страхування залежить від загальної соціально-економічної ситуації в країні.

Таким чином, на сьогоднішньому етапі державна політика стосовно розвитку страхового ринку повинна бути комплексною та виконуватись не тільки тактичними цілями, але й стратегічними.

Контроль з сторони держави має бути постійною, розпочинаючи від реєстрації страхової компанії і закінчуючи припиненням її діяльності. Страховий нагляд зобов'язаний охоплювати не тільки застосування санкцій до страховиків, но й вживання заходів з усунення порушень, створення

механізмів на попередження невиконання учасниками ринку своїх зобов'язань, вжиття заходів для попередження порушення законодавства.

Для більш ефективного страхового нагляду необхідно ввести в дію «систему раннього попередження», яка уже прийнята у багатьох країнах. Суть її полягає в застосуванні індексів співвідношень між вільних активів страховика та зростанням капіталу, зростання надходжень страхових премій, коефіцієнтом витрат, страховими резервами, тощо. За допомогою індексів можливо виявити страховиків, що приближаються до критичної точки [33, 91].

Вагоме місце має займати процедура банкрутства страховиків. В країнах Європейського Союзу розроблені рекомендації щодо ліквідації страховика. Вони створюються маючи на меті збереження чи відновлення платоспроможності компанії, щоб вона в подальшому могла уникнути банкрутства.

Оптимальна побудова державного регулювання страхового ринку передбачає досягнення збалансованості інтересів між регулюючими органами та страховиками, забезпечення інтересів страховиків, отримання макроекономічної вигоди. Отже, страхове регулювання має певну вартість і ефективність. Якщо страхове регулювання жорстке - великі втрати клієнтів і компаній тому, що обмеження які накладаються на страховиків спричиняють підвищення вартості їх послуг [33].

Тому для України є пріоритетним дослідження світових систем державного регулювання страхового ринку, для визначення пріоритетів розвитку, оптимальної моделі та механізмів їх державного забезпечення.

Висновки до розділу 1

В процесі проведеного аналізу страховим ринком можна вважати область економічних відносин, де об'єктом продажу-купівлі являється страховий захист; місце, в якому працюють страхові компанії; сукупність страховиків, страхувальників, посередників, що приймають участь в реалізації страхових послуг, методом укладання страхових договорів, що задовольнятиме суспільні потреби в страховому захисті.

Оглянуто внутрішню структуру страхового ринку, складається яка з структурних елементів (страхувальники та страховики), інфраструктурних елементів (непрямі та прямі посередники, об'єднання страховиків, не страхові посередники,), та органів державного врегулювання страхового ринку. Обґрунтовано необхідність розвитку суб'єктів страхового ринку. Структуризовані функції страхового ринку: ризикова, контрольна, накопичувальна, інвестиційна, превентивна, компенсаційна, соціальна, організаційна, консалтингова,. Проведено розширений аналіз класифікаційних ознак та принципів розвитку страхового ринку.

В процесі дослідження вітчизняного регулювання страхового ринку за кордоном, а саме в США, Японії, країнах ЄС (Швеції, Англії, Франції) визначено можливість використання досвіду цих країн для вдосконалення державного регулювання страхового ринку України. Має необхідність переходу до державного нагляду та регулювання за світовими стандартами для входження України до глобальної фінансової системи, які встановлюються відповідними директивами ЄС, стандартами міжнародних організацій та асоціацій.

Прийнято до розгляду інструменти, які використовують наглядові органи в ході управління ризиками, починаючи від електронного використання звітів компаній та їх аналізу маючи на меті виявлення проблем на місцях та й включаючи кооперацію з компаніями та неформальну співпрацю з ними. Важливу цінність для регулятора ще має зовнішня

інформація, як приклад ринкові чутки про агресивні ціни, новини в пресі та електронних джерелах.

Здійснивши аналіз етапів розвитку системи вітчизняного регулювання в Україні. Конкретно описано роботу основних органів нагляду та врегулювання за страховою працею, а саме Нацкомфінпослуг, Держфінпослуг, Моторно (транспортного) страхового бюро України.

Проаналізувавши, що державна політика щодо розвитку страхового ринку України повинна бути комплексною та реалізовуватися на основі стратегічних цілей, зорієнтованих на розроблення заходів щодо прискорення інвестиційної діяльності страхових компаній, удосконалення податкового регулювання, зміцнення фінансової безпеки страхового ринку.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН, ОСОБЛИВОСТІ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

2.1. Системні детермінанти функціонування страхового ринку України

Зі страхуванням зв'язані усі складові життєдіяльності економіки та людини. Похідною соціально-економічного розвитку країни є саме розвиток страхового ринку. Країна зацікавлена в розвитку страхового ринку, тому що все спричиняється тим, що завдяки страхуванню покращується соціальний захист населення, спадає навантаження на державний бюджет при компенсації збитків техногенного-природно характеру, переадресовуються державні відшкодування на страхові виплати з коштів бюджету. В залежності від того, як ефективно працює страховий ринок в свою чергу спирається розв'язання великої кількості проблем, які знаходяться попереду економікою держави.

Страховий ринок України ще досі перебуває на етапі свого розвитку хоча і пройшов стадію формування. Покриття страхового поля в державі становить 3-5% це за оцінками експертів, , при тому як в країнах ЄС - більше 90%. Це показує про наявність в країні неймовірних невикористаних резервів розвитку страхового ринку, втілювання яких сильно залежить від ефективності роботи національної економіки [68, с. 31].

Важливими індикаторами розбудови страхового ринку є показники:

1. Обсяг страхової премії;
2. «щільності страхування» - розрахунок страхової премії на душу населення;
3. «проникнення страхування» - відношення страхової премії до ВВП;
4. Співвідношення страхової виплати і суми страхової премії.

Показники, які охарактеризують стан розвитку страхового ринку:

1. Численність укладених страхових договорів;
2. Численність страхових компаній;
3. Об'єм страхових платежів;
4. Частка видів страхування;
5. Величина статутного фонду;
6. Рівень капіталізації ринку;
7. Об'єм страхових виплат;
8. Сконцентрованість ринку;
9. Структура страхових платежів;
10. Обсяг пере страхового та страхового сегмента ринку.

Важливим індикатором функціонування страхового ринку є показник проникнення чи показник глибини ринку страхування, а також показником оцінки впливу страхування на економічний та соціальний розвиток країни. Цей показник розраховується у ВВП як частка страхової премії, що надає можливість оцінити стан страхового ринку в Україні (табл. 2.1) [99].

Таблиця 2.1

Частка страхових премій у ВВП, %

Роки	Співвідношення страхових премій до ВВП, %	
	Валові страхові премії	Чисті страхові премії
2015	1,5	1,1
2016	1,5	1,1
2017	1,5	1,0
2018	1,4	1,0
2019	1,3	1,0

[99].

В розвинених країнах світу рівень проникнення значно більший чим в Україні. Як для прикладу в Великобританії – 15 %, США - 10 %. Проводячи аналіз даних в таблиці 2.1 в Україні рівень проникнення невеликий, в період з 2015 по 2016 р. в середньому становить 1,5 %. Розпочинаючи з 2017 р. рівень проникнення потрошки зменшується. В практиці сприятливим для розвитку страхового ринку припускається показник в рівні 7-8 % [99].

Проводячи аналіз співвідношення суми отриманої страхової премії і страхової виплати. В державі рівень страхових виплат вагається в межах 24-27% (табл. 2.2), но в розвинутих країнах - 61-91 %. Після чого можна зробити висновок, що в державі розвинене «схемне страхування», а чим більша його частка, тим менший рівень фінансової безпеки України [45]. Негативним також є спад рівня страхових виплат який ми спостерігаємо становив з 2015 р. по 2017 р.. При цьому позитивним є те, що розпочинаючи з 2018 р. рівень страхових виплат збільшується і у вже 2019 р. становить 27,2% [99].

Таблиця 2.2

Динаміка рівня страхових виплат на страховому ринку України

Роки	Валові страхові премії, млн. грн.	Валові страхові виплати, млн. грн.	Рівень страхових виплат, %
2015	29736,0	8100,5 /27	27,2
2016	35 170,3	8839,5 /25	25,1
2017	43 431,8	10536,8 /24	24,3
2018	49 367,5	12863,4 /26	26,1
2019	53 001,2	14 338,3 /27	27,1

[99].

Аналіз основних показників розвитку страхового ринку. Як показують дані з таблиці 2.3, загальна кількість страхових компаній зменшується з кожним наступним роком і уже у 2019 році на страховому ринку працює 233 страхові компанії, а з них 210 страхових компаній з різних видів страхування, та 49 - з страхування життя. На 90% складається страховий ринок України з страхових компаній «non-life» [99].

Динаміка сум страхових премій та виплат є нестабільною і сильно чутливою до економічної кон'юнктури держави. Оскільки важлива частина фінансових ресурсів членів страхування знаходиться у банках на депозитних рахунках, тому страхова галузь сильно залежить від ситуації у банківському секторі України [99].

Отримані валові страхові премії, страховиками при перестраховуванні та страхуванні ризиків станом на 2019 р. склали 53001,2 мільйонів гривень, що на 23265,2 мільйонів гривень більше ніж у 2015 р [99].

Таблиця 2.3

Динаміка показників розвитку страхового ринку України, млн. грн

Показники	Роки					Темп			
	2015	2016	2017	2018	2019	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
1. Кількість страхових компаній, у т. ч.:	361	310	294	281	233	-14	-5,2	-4,4	-17,1
-СК "non-Life"	312	271	261	251	210	-13,1	-3,7	-3,8	-16,3
-СК "Life"	49	39	33	30	23	-20,4	-15,4	-9,1	-23,3
2. Активи по балансу	60729,1	56075,6	57381	63493,3	63866,8	-7,7	2,3	10,7	0,6
3. Статутний капітал	14474,8	12661,6	12831,3	12636,6	11066,1	-12,5	1,3	-1,5	-12,4
4. Страхові резерви	18376,3	20937,6	22864,4	26975,6	29558,8	13,9	9,2	18	9,6
5. Валові страхові премії	29736,0	35170,3	43431,8	49367,5	53001,2	18,3	23,5	13,7	7,4
6. Чисті страхові премії	22354,9	26463,8	28494,4	34424,3	39586,0	18,4	7,7	20,8	15,0
7. Валові страхові виплати	8100,5	8839,5	10536,8	12863,4	14338,3	9,1	19,2	22,1	11,5
8. Рівень валових виплат, %	27,2	25,1%	24,3%	26,1%	27,1%	-	-	-	
9. Чисті страхові виплати	7602,8	8561,0	10256,8	12432,6	14040,5	12,6	19,8	21,1	12,9
10. Рівень чистих виплат, %	34,0%	32,3%	36,0%	36,1%	35,5%	-	-	-	

[99].

Валові страхові премії збільшились майже по всіх видах страхування:

1. Страхування життя - валові страхові платежі виросли на 52,7% або на 2437,4 мільйонів гривень;
2. . Автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена карта») - валові страхові платежі виросли на 48,0% або на 7238,6 мільйонів гривень;
3. Страхування відповідальності перед третіми особами - валові страхові платежі виросли на 8% або на 179,1 мільйонів гривень;

4. Медичне страхування - валові страхові платежі виросли на 56,8% або на 2541,1 мільйонів гривень;
5. Страхування майна - валові страхові платежі виросли на 47,2% або на 3118,6 мільйонів гривень;
6. Страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ - валові страхові платежі виросли на 58,3% або на 2768,7 мільйонів гривень;
7. . Страхування від нещасних випадків - валові страхові платежі виросли на 71,4% або на 1336,7 мільйонів гривень;
8. Страхування вантажів та багажу - валові страхові платежі виросли на -25,4 % або на -720,4 мільйонів гривень;
9. Страхування кредитів - валові страхові платежі виросли на 26,6% або на 267,0 мільйонів гривень;
10. Страхування медичних витрат - валові страхові платежі виросли на 74% або на 1394,8 мільйонів гривень. [99].

В загальному валові страхові премії за 2019 р. порівнюючи з таким же періодом 2018 р. виросли на 7,4 %.

Чисті страхові премії розпочинаючи з 2015 р. помало збільшуються і станом на 2019 р. складали 39586,0 мільйонів гривень, що становить 74,7% від валових страхових премій.

Чисті страхові премії за 2019 р. порівнюючи з аналогічним періодом 2018 р. виросли на 15,0 %. Проаналізувавши будову чистих страхових премій за 2018 р. 2019 р., можна робити висновок, що:

1. Страхування життя виросло на 18,4 %;
2. Автострахування (ОСЦПВ, КАСКО, "Зелена картка") виросли на 17,8 %;
3. Страхування майна виросли на 9,2 %;
4. Безперервне страхування здоров'я (медичне страхування) виросли на 31,6 %;
5. Страхування від ризиків стихійних явищ та вогневих ризиків виросли на 13,5 %;

6. Страхування фінансових ризиків виросли на 29,3 %;
7. Страхування медичних витрат виросли на 53,4 %;
8. Страхування від нещасних випадків виросли на 11,0 %;
9. Страхування відповідальності перед третіми особами зменшились на 14,2 %;
10. Страхування багажу та вантажів зменшились на 3,2 %;
11. Страхування кредитів зменшились на 36,5 %;
12. Авіаційне страхування зменшилось на 29,2 %;
13. Інші види страхування виросли на 15,5% (Додаток В) [99].

В будові чистих страхових премій на 2019 р. велику частку займає автострахування («Зелена карта», КАСКО, ОСЦПВ ВНТЗ) 34,8 %.

Валові страхові виплати в державі постійно зростають, розпочинаючи з 2015 р. виросли до 14338,4 мільйонів гривень, а чисті страхові виплати виросли на 6437,8 мільйонів гривень. Розмір валових страхових відшкодування за 2019 р. порівнюючи з таким же 2018 р. виріс на 11,5% (до 14 338,34 мільйонів гривень). Також збільшення валових страхових виплат відбулося з важливих системо утворюючих видів страхування:

1. Страхування кредитів (валові страхові виплати зменшились на 28,4 мільйонів гривень);
2. Страхування фінансових ризиків (валові страхові виплати виросли на 2,5% або на 39,6 мільйонів гривень);
3. ; Страхування життя (валові страхові виплати зменшилися на 18,3% або 129 мільйонів гривень);
4. Страхування майна (валові страхові виплати зменшилися на 18,3% або 263,1 мільйонів гривень);
5. Автострахування (валові страхові виплати виросли на 15,1% або на 877,1 мільйонів гривень). (Додаток Г) [99].

Чисті страхові виплати розпочинаючи з 2015 р. помало виростають. І станом на 2019 р. розмір чистих страхових виплат є 14040,5 мільйонів

гривень, що на 1607,9 мільйонів гривень більше ніж за такий же період 2018 року [99].

Страхові резерви станом на 2019 виросли на 2583,2 мільйонів гривень порівнюючи з таким же періодом 2018 року. Технічні резерви станом на 2019 р. являються 19 285,1 мільйонів гривень, що на 1644,6 мільйонів гривень більше ніж за такий же період 2018 р., а резерви із страхування життя становлять 1 016,9 мільйонів гривень, що на 1,4 мільйонів гривень менше ніж у попередні році. За 2019 р. страхові резерви виросли на 9,6 %, технічні резерви - 8,5 %, резерви зі страхування життя зменшились - на 0,1% [99].

Приріст страхових резервів зумовлюється об'ємами роботи страхової компанії. Динаміка даного показника відображає процеси, які відбуваються на страховому ринку, бо джерелом створення страхових резервів виступають страхові премії, інакше кажучи кошти страхувальників. Щоб підтвердити дану тезу, проведемо аналіз динаміки валових страхових премій та страхових резервів (табл. 2.4) [99].

Таблиця 2.4

Співвідношення динаміки страхових премій і страхових резервів

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Страхові резерви, млн. грн.	18376,3	20936,7	22864,4	26795,6	29558,8
Валові страхові премії, млн. грн.	29736,0	35170,3	43431,8	49367,5	53001,2
Співвідношення страхових резервів і валових страхових премій, %	61,8	59,5	52,6	54,3	55,8

[99].

Проводячи аналіз даної таблиці 2.4 темпи зростання валових страхових премій та страхових резервів і близькими та схожими. Зв'язок між цими показниками свідчить про стале співвідношення між ними, яке протягом вказаного часу коливається від 52,7 % до 61,9 % [99].

Проводячи аналіз стану страхового ринку необхідно розглянути його галузеву структуру, яку можна охарактеризувати співвідношенням добровільних та обов'язкових видів страхування, обсягом страхових виплат та премій по окремих видах страхування, часткою перестрахування від загального об'єму страхових платежів.

Будова премій по видах страхування засвідчує про розвиток та стан страхового ринку. Основними видами страхування в країнах ЄС є медичне страхування, страхування життя, автострахування, при цьому на страховому ринку України перше місце займає добровільне майнове страхування та добровільне особисте страхування.

Структура та динаміка валових страхових премій за деякими видами страхування показана в (Додатку А) [99].

«Схемне страхування» - значний чинник, який впливає на страховому ринку на фінансову безпеку. Також варто зазначити, що страховий ринок використовують для уменшення розміру сплати податків в других галузях економіки. На протязі досліджуваного періоду частка страхування фінансових ризиків помало зменшується що є позитивним. Страхування фінансових ризиків здобуває ознаки класичного страхового продукту. Реальне страхування фінансових ризиків забирає не більше 8-12 %, з яких велика частина припадає на страхування банківських ризиків [45].

Розвиток цього виду страхування зупиняється через:

1. Законодавство, яке не дає правильного визначення фінансових ризиків;
2. Страхування фінансових ризиків - дороге, окрім того застосовується велика франшиза;
3. Банки вдаються до страхування тільки деяких кредитів (найчастіше не більше 21 % кредитного портфелю). Також можна зазначити, що вітчизняні страховики не здатні застрахувати кредитний портфель системоутворюючого банку;

4. Страхування фінансових ризиків не використовується підприємствами через небажання відкривати фінансову звітність [99].

Страховий ринок характеризується співвідношенням між обов'язковим та добровільним страхуванням. Обов'язкові види страхування прописані в Законі України «Про страхування» №2745-III від 04.10.2001 р. А щодо здійснення добровільного страхування, то страховики самостійно встановлюють порядок його здійснення та загальні умови [99].

Проводячи аналіз структуру валових страхових платежів дозволено зробити висновок, що на протязі 2015-2019 р. відбулося зростання надходжень від добровільного страхування відповідальності, страхування життя та добровільного особистого страхування. Не беручи до уваги те, що страховий ринок ще не виконує функцію - захист інтересів громадян, тому що страхування життя станом на кінець 2019 р. займало тільки 8,8 %, а добровільне особисте страхування - 16,7 %.

В нашій державі страхування життя й досі залишається на стадії розвитку і в найблищому майбутньому служитиме ефективним інструментом інвестиційного поступу держави та соціального захисту населення. Тому перспективним вектором дальших досліджень є вивчення технологій просування продуктів із страхування життя для їх практичного використання у сучасній практиці [94].

Частка премій по даного виду страхування остається низькою. Окрім того найкращим показником був у 2019 р - 8,8 %,

Структура валових страхових платежів на 31.12.2019 р. має даний вигляд:

4 490,8 мільйонів гривень (або 97,1 %), що прийшло від фізичних осіб;

133,2 мільйонів гривень (або 2,9 %), що прийшло від юридичних осіб.

Збільшилася кількість застрахованих фізичних осіб за 2019 рік на 14,7 % або на 659 139 осіб (станом на 31.12.2018 застраховано 4 473 912 фізичних особи, станом на 31.12.2018 - 5 133 048 фізичних особи).

На протязі 2019 року застраховано 4 596 864 фізичні особи, що на 52,5% або на 1 580 253 особи більше проти такого ж періоду 2018 року (за 2018 рік застраховано 3 016 612 фізичних осіб).

Розміри надходжень валових страхових премій і виплат за 2015 - 2019 рік, та станом на 31.12.2016 р. показано на рисунку 2.1.

Рис. 2.1. Динаміка страхових виплат та премій зі страхування життя за 2015-2019 р. (мільйонів гривень) [99].

Проводячи аналіз динаміки валових страхових виплат та премій із страхування життя можна зробити висновок, що страхові премії весь період зростали. Найбільше страхових премій за проаналізований період було в 2019 р. Станом на 31.12.2019 р валові страхові премії з даного виду страхування становили 4625 мільйонів гривень, що на 18,5 % більше, ніж за такий же період 2018 р. [99].

Щодо страхових виплат з страхування життя, то станом на 31.12.2019 р. вони були 575,9 мільйонів гривень, що на 18,4 % менше ніж за такий же період 2018 р.

Будова валових страхових премій з страхування життя станом на 31.12.2018 р. та 31.12.2019 р. показана в (Додатку Б).

Проводячи аналіз структури валових страхових премій з страхування життя станом на 31.12.2019 р. основна частка припадає на договори накопичувального страхування життя – 57,2 %. На договори страхування, якими передбачає досягнення застрахованою особою пенсійного віку припадає 1,5 %. Страхування життя на випадок смерті теж має розвиток і, його частка складає всього 6,3 %. Інші види страхування життя представленні часткою 30,4 % [99].

В державі недостатньо розвинуті параметри задля того, щоб страхування життя стало основним з довгострокових фінансових інвестицій в страховий ринок країни та в її економіку. Отже інвестиційна та заощаджувальна функції страхового ринку, які проявляються в частині страхування життя, повноцінно не реалізовані.

Частка та обсяг страхування фізичних осіб засвідчує нам про рівень потребуючих страхування громадян. Від страхувальників фізичних осіб за 2019 рік прийшло 21 632,0 мільйонів гривень валових страхових премій, що на 17,5% більше, ніж за 2018 рік [99].

Структура валових страхових премій, які прийшли від фізичних осіб за 2019 рік:

- 490,7 мільйонів гривень – за видом страхування життя (на 18,5% більше, ніж за 2018 рік);
- 17 141,3 мільйонів гривень – за видами страхування, іншими, ніж страхування життя (на 17,1% більше, ніж за 2018 рік) [99].

Об'єм страхових виплат фізичним особам (відношення страхових премій до страхових виплат) станом на 31.12.2019 становив 30,7%, що на 1,5 в. п. менше порівняно зі станом на 31.12.2018 (рис. 2.2).

Станом на 31.12.2019 р. структура страхових премій при страхуванні фізичних осіб має такий вигляд:

- від страхування життя надійшло 4 490,8 мільйонів гривень (або 20,8% всіх страхових премій від громадян), що на 697,8 мільйонів гривень (або на 18,3%) більше в порівнянні з такою ж датою 2018 року;

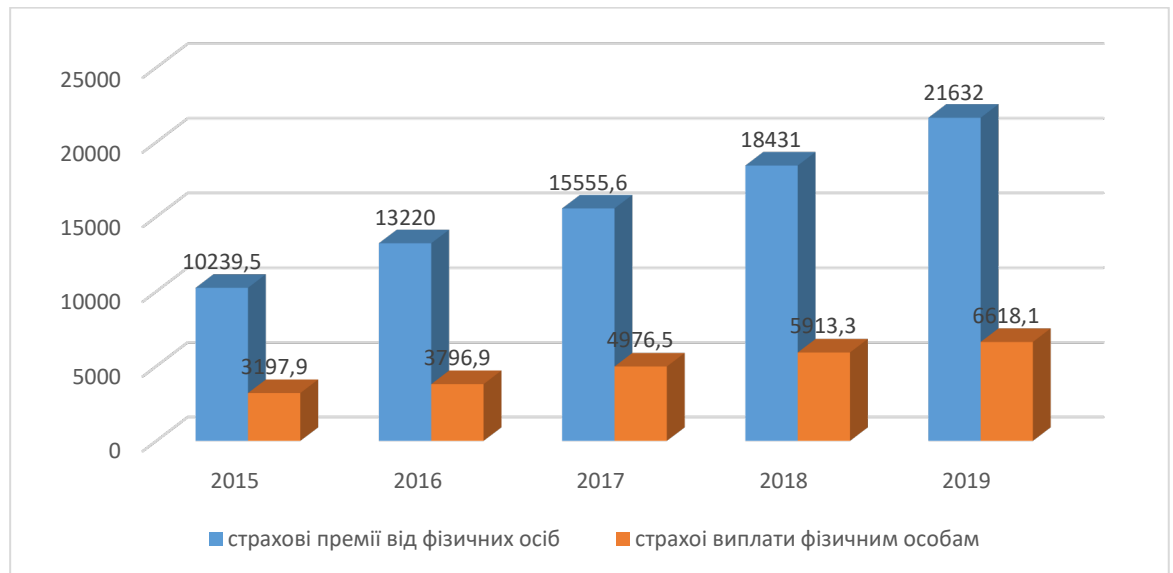

Рисунок 2.2. Динаміка страхових платежів, виплат у секторі страхування фізичних осіб за 2015-2019 р., (млн. грн.) [99].

– від страхування наземного транспорту (КАСКО) прийшло 4 280,0 мільйонів гривень (або 19,78% усіх страхових премій від громадян), що на 680,6 мільйонів гривень (або на 18,8%) більше порівнюючи з такою ж датою 2018 року;

– від страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) прийшло 4 297,5 мільйонів гривень (або 19,8% усіх страхових премій від громадян), що на 456,5 мільйонів гривень (або на 11,8%) більше в порівнянні з такою ж датою 2018 року;

– від безперервного страхування здоров'я (медичного страхування) – 1 624,4 мільйонів гривень (або 7,4% усіх страхових премій від громадян), що на 317,6 мільйонів гривень (або на 24,4%) більше порівнюючи з такою ж датою 2018 року;

– від страхування від нещасних випадків – 1 391,9 мільйонів гривень (або 6,4% усіх страхових премій від громадян), що на 118,9 мільйонів гривень (або на 9,3%) збільшилась порівнюючи з такою ж датою 2018 року; [99].

Станом на 31.12.2019 р. має такий вигляд будова страхових виплат при страхуванні фізичних осіб:

- страхування наземного транспорту (КАСКО) становить 1 950,8 мільйонів гривень, що на 214,4 мільйонів гривень (або на 12,5 %) більше в порівнянні з відповідною датою 2018 року;

- страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) – 2 025,8 мільйонів гривень, що на 325,9 мільйонів гривень (або на 19,3%) більше порівнюючи з такою ж датою 2018 року;

- за безперервне страхування здоров'я (медичним страхуванням) фізичним особам були здійснені виплати на суму 1 155,8 мільйонів гривень (або 17,6% від загального розміру страхових відшкодування страхувальникам фізичним особам), що на 142,7 мільйонів гривень (або на 14,2 %) більше порівнюючи з такою ж датою 2018 року [99].

Динаміка основних показників автострахування - КАСКО, «Зелена карта» та ОСЦПВ ВНТЗ наведені в (Додатку Д).

Аналізуючи дані з таблиці 11, за 2019 рік об'єм валових страхових премій з автострахування (ОСЦПВ, КАСКО, «Зелена картка») виріс на 16,4%, обсяг валових страхових виплат виріс на 15,2%. При чому частка валових страхових виплат та валових страхових премій страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) в автострахуванні складає 33,8% та 37,7 % (відповідно) [99].

Об'єм загальних активів страховиків станом на 31.12.2019 р. є 63 866,8 мільйонів гривень, що на 0,6 % більше порівнюючи з таким же показником попереднього року [99].

Кількість активів, визначених відповідно до статті 31 Закону України «Про страхування», виросла порівнюючи з таким же показником станом на 31.12.2018 на 3 943,5 мільйонів гривень або на 9,8 % та склала 69,7 % загальних активів страховиків (станом на 31.12.2018 активи, вказані по статті

31 Закону 27 України «Про страхування» становили 40 666,4 мільйонів гривень, станом на 31.12.2019 – 44 609,8 мільйонів гривень)

Причини, які позначились на збільшення страхових резервів та зменшення активів та загальних активів, які визначні законодавством:

1. Бойові дії на сході України та анексія Автономної Республіки Крим призвели до втрати активів

2. Проведення переоцінки активів за справедливою вартістю, що призвело до зростання страхових резервів; [99].

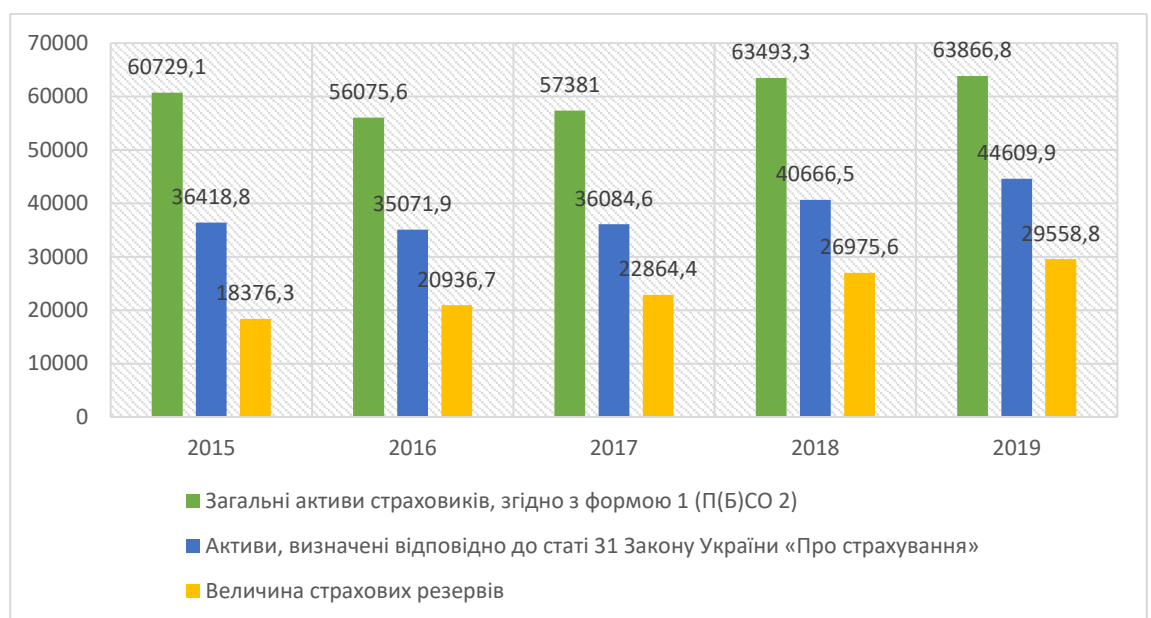

Рис. 2.3. Динаміка обсягів страхових активів та резервів страховиків за 2015-2019 рр. [99].

Структура активів страховиків, які визначені статтею 31 Закону України «Про страхування» для зображення страхових резервів (Додаток Е) станом на 31.12.2018 р. порівнюючи з інформацією станом на 31.12.2019 р.:

– на 1 782,2 мільйонів гривень (або на 12,6%) збільшився об'єм активів, дозволених задля представлення банківськими вкладками (депозитами), і становив 15 884,1 мільйонів гривень (або 35,6% від загального об'єму активів). При тому, об'єм активів, дозволених для показу

банківськими вкладками (депозитами) на поточних рахунках в іноземній валюті уменшився на 158,7 мільйонні гривень (або на 10,4%) і становив 1 367,5 мільйон гривень проти 1 526,2 мільйонів гривень станом на 31.12.2018;

- на 91,8 мільйонів гривень (або на 1,8%) уменшився об'єм активів, дозволених для представлення правами вимог до перестраховиків, і став 5 326,3 мільйонів гривень (або 11,8% від загального обсягу активів);

- на 1 747,4 мільйонів гривень (або на 22,2%) виріс об'єм активів, дозволених для представлення цінними паперами, що емітуються державою, і став 9 643,5 мільйонів гривень (або 21,5% від загального обсягу активів);

- на 1 342,7 мільйонів гривень (або на 26,3%) зменшився об'єм активів, дозволених для представлення акціями, і є 3 734,8 мільйонів гривень (або 8,5% від загального обсягу активів);

- на 556,2 мільйонів гривень (або на 49,2%) збільшився обсяг активів, дозволених для представлення інвестиціями в економіку України за напрямами, визначеними Кабінетом Міністрів України, і склав 1 687,8 мільйонів гривень (або 3,9% від загального обсягу активів);

- на 199,1 мільйонів гривень (або на 6,8%) збільшився обсяг активів, дозволених для представлення грошовими коштами на поточних рахунках, і склав 3 167,5 мільйонів гривень (або 7,2% від загального обсягу активів); [99].

У структурі активів, якими представлені резерви з технічних резервів та страхування життя (див. Додаток Є) відбулися зміни, а саме:

- на 1 547,9 мільйонів гривень (або на 14,2%) збільшився обсяг активів, дозволених для представлення банківськими вкладками (депозитами), і становив 12 497,8 мільйонів гривень (або 42,4% від загального обсягу активів, якими представлені резерви зі страхування життя та технічні резерви). При цьому, об'єм активів, дозволених для представлення банківськими вкладками (депозитами) на рахунках в іноземній валюті уменшився на 246,7 мільйонів гривень (або на 10,3%) і становив 2 168,8 мільйонів гривень проти 415,5 мільйонів гривень станом на 31.12.2018;

- на 1 619,6 мільйонів гривень (або на 21,6%) збільшився обсяг активів, дозволених для представлення цінними паперами, що емітуються державою, і є 9 145,6 мільйонів гривень (або 30,8% від загального обсягу активів, якими представлені резерви зі страхування життя та технічні резерви);

- на 251,2 млн грн (або на 6,9%) зменшився обсяг активів, дозволених для представлення правами вимог до перестраховиків, і становив

- 374,7 мільйонів гривень (або 11,5% від загального обсягу активів, якими представлені резерви зі страхування життя та технічні резерви);

- на 27,4 мільйонів гривень (або на 1,2%) уменшився об'єм грошових коштів на поточних рахунках, і є 2 198,6 мільйонів гривень (або 7,4% від загального обсягу активів, якими представлені резерви зі страхування життя та технічні резерви) [99].

Отже, проаналізувавши показники страхового ринку України у 2019 році, можемо зробити висновок, що хоча кількісні показники мають тенденцію до зростання, проте інституційні та функціональні характеристики страхового ринку України в загальному не відповідають прагненням світових страхових ринків та дійсним потребам економіки, що обумовлює його сповільнення у глобальному процесі створення світової фінансової системи. Водночас утримує розвиток страхового ринку такі проблеми, які необхідно вирішити задля конкурентоспроможного функціонування:

- недосконала нормативно-правова база;
- несприятлива політична та економічна ситуація в країні;
- малий рівень забезпеченості страхових вкладень;
- недостатність фінансового забезпечення населення;
- низький рівень володіння інформацією про можливості страхового ринку і стан та відсутність довіри населення до страхових компаній;
- відсутність достатньої кількості кваліфікованих фахівців в цій галузі;

- неповна відповідність сучасного стану страхового ринку тенденціям розвитку світового страхового ринку;

- невідповідність ролі та місця страхування завданням, які стоять перед Україною в сучасних умовах формування ринкової економіки;

- . знецінення національної валюти

Для ефективного функціонування та подолання визначених проблем страхового ринку Україні необхідно вжити таких заходів:

- впровадження інновацій в страховій діяльності та застосування новітніх технологій;

- впровадження міжнародних стандартів ведення страхової діяльності;

- вдосконалення законодавчої бази;

- вжиття просвітницьких заходів населення задля популяризації страхових послуг.

- визначення ефективної та надійної стратегії розвитку страхового ринку України;

Узагальнюючи вищевказане, можемо стверджувати, що страховий ринок України знаходиться на етапі розвитку та інтеграції в світовий простір. Надивлячись на деякі здобутки, він характеризується недоліками, наявність яких вказує на перспективи розвитку, а отже і потенціал для країни [67].

2.2. Моніторинг діяльності страхових посередників на вітчизняному страховому ринку

Невід'ємною частиною розвиненого страхового ринку є страхові посередники. В країні страховики зосереджують увагу на прямі продажі, що являється менш ефективним, чим праця страхових посередників. В країнах ЄС все наоборот - страхові посередники здійснюють продаж, а страхова

компанія здійснює функції менеджменту, маркетингу, андерайтингу з ІТ-технологіями.

Праця за допомогою страхових посередників являється більш ефективною, а ніж прямі продажі страховими компаніями страхових продуктів.

Низький рівень посередництва в Україні спричинила недовіра населення до страхового посередництва. Тому перед Україною повинно стояти завдання побудувати надійну, ефективну систему страхового посередництва, що сприятиме розповсюдженню приватного страхування, яке викликати довіру.

Страхові посередники на страховому ринку України існують з кінця 80-х років 20 ст.. В цей час існували тільки юридичні особи - страхові агенти, які займалися тільки страховим посередництвом (туристичні фірми, Ощадбанк) та фізичні особи, які укладали контракт чи трудову угоду з страховою компанією.

Страхові брокери розпочали з'являтися в 90-х рр., які здійснювали операції перестрахування на українському та світовому страховому ринку та працюють тільки в інтересах страховиків. З періодом брокери розпочинають захищати інтереси страхувальників на страховому ринку.

Асоціація професійних страхових посередників України (АПСПУ) була створена в 1997 р., яка розпочала свою роботу зі створення на ринку посередницьких послуг. Початком створення нормального страхового посередницького ринку в країні слід вважати введення державного реєстру страхових брокерів, який запровадили АПСПУ у 2000 р.

Закон України «Про фінансові послуги і державне регулювання ринків фінансових послуг» був прийнятий в 2001 році. Страхові брокери отримали статус фінансових організацій та стали повноцінними членами страхового ринку. Зате в державі значно менше аніж в країнах Європейського Союзу залучаються страхові посередники задля розповсюдження страхових

продуктів. В Європейському Союзі 71-91% страхових премій, які зібрані страховиком припадає на страхових посередників.

Згідно статті 15 Закону України «Про страхування» посередницьку діяльність можуть здійснювати страхові агенти, перестрахові та страхові брокери. Дії страхових посередників на страховому ринку можуть виконувати: персонал страхової компанії, брокери, агенти, а також нестрахові посередники (туристичні фірми, банки, автосалони, агенції нерухомості) та інші. На рисунку 2.4 зображена розподіл страхових посередників [54].

Рис. 2.4. Класифікація страхових посередників

На страховому ринку працюють непрямі посередники (професійні оцінювачі ризику):

1. Сюрвеєри - інспектор або агент страховика, який здійснює оцінку та огляд майна, що береться на страхування, а також встановлює ймовірність настання страхового випадку.

2. Диспашери - спеціаліст у галузі морського права, який робить розрахунки при настанні загальної аварії, роз приділяє ущерб між судном, фрахтом та вантажем.

3. Актуарій - консультант, спеціаліст, фінансовий аналітик зі страхування, який застосовує на практиці актуарну математику

4. Аварійні комісари - встановлює розмір збитку, та причини коли настає страховий випадок.

5. Андерайтери - має право брати на страхування запропоновані ризики від імені страховика, може визначити умови договору тих ризиків, встановити тарифні ставки. [13].

Страхові (перестрахові) брокери - юридичні та фізичні особи, які зареєстровані як суб'єкти підприємницької діяльності, що роблять посередницьку діяльність від свого імені на підставі брокерської угоди за деяку винагороду.

Страхові агенти - це юридичні чи фізичні особи, які виконують частину діяльності страховика, працюють в інтересах та за дорученням страховика, але за комісійну винагороду [47].

На рисунку 2.5 зображено взаємодію страхових посередників зі страхувальниками та страховиками.

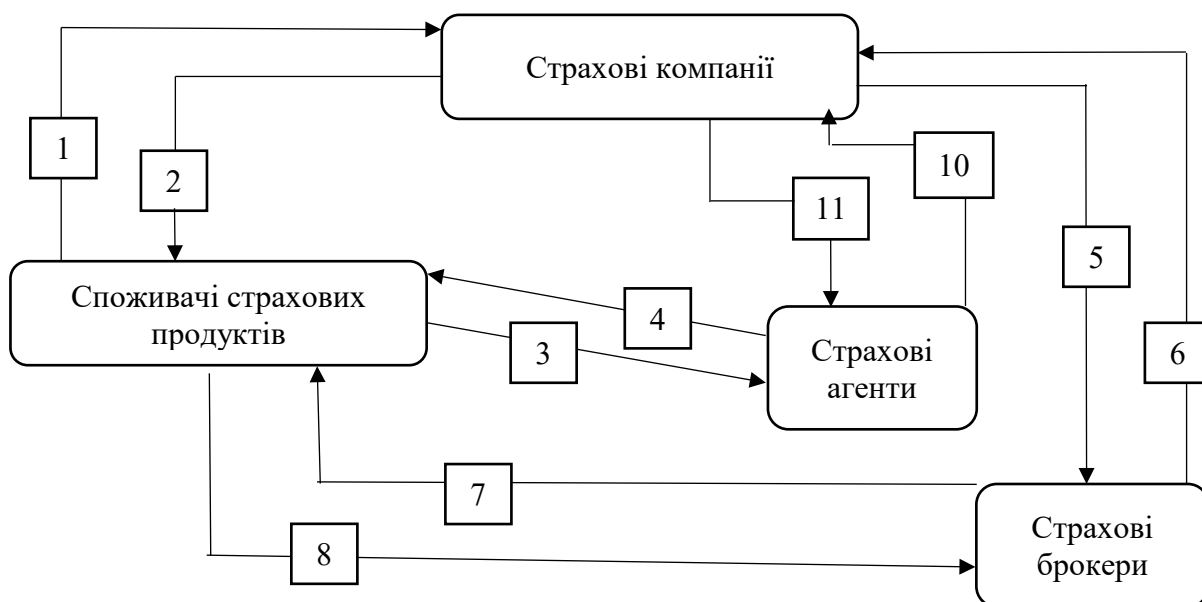

Рис. 2.5. Модель взаємодії між суб'єктами на страховому ринку

Проводячи аналіз рисунок 2.5 можна коротко описати сутність відносин між страховиками та посередниками страхувальниками:

1. Споживачі, які купують страхові продукти, платять страхові внески чим формується об'єм фінансових ресурсів страхової компанії.
2. У випадку настання страхового випадку страхова компанія повертає страхові відшкодування.
3. Страхувальник купляє в страхового агента страховий продукт.
4. Керуючись договором-дорученням страховий агент здійснює страхові виплати страхувальнику в випадку настання страхового випадку.
5. Страхова компанія платить винагороду страховому брокеру за посередницьку працю.
6. Страховий брокер складає угоди від імені страхувальника, взаємодіє зі страховими компаніями.
7. За послуги страхувальник платить комісійну винагороду страховому брокеру.

8. Страховий брокер подає консультацію, інформацію, надає допомогу щодо виплати страхових відшкодувань та врегулювання збитків, які передбаченні відповідною угодою.

9. Страхова компанія платить винагороду страховому агенту згідно до договору співпраці між ними.

10. Страховий агент працює в інтересах страховика, керуючись договором- дорученням, здійснює продаж страхових продуктів чим і заохочує клієнтів до страхової компанії.

На території нашої держави страховим посередникам не дозволяється складати договори страхування з іноземними страховиками, окрім договорів страхування ризиків, які зв'язані з морським перевезенням, комерційною авіацією, запуском космічних ракет, в тому випадку, коли страхують майнові інтереси, які зв'язані з перевезенням товарів.

Між брокерами та агентами є деякі спільні ознаки, а саме: взаємодія з клієнтами страхових компаній, надання консультацій клієнтам, продаж страхових продуктів, врегулювання збитків в випадку настання страхових випадків.

Робота страхових агентів та брокерів відрізняється за такими ознаками:

1. Мета брокера - запропонувати клієнту вигідні умови страхування і представляти його інтереси протягом терміну дії полісу, агента - продати свій страховий поліс.

2. Страховий брокер –пропонує страхові продукти декількох компаній, агент пропонує лише страхові продукти однієї компанії,.

3. Брокер - забезпечує страховим захистом в випадку настання страхового випадку, відстоює інтереси страховика, агент - не гарантує страхових виплат,.

4. Брокер - пропонує страхові продукти за оптимальними розцінками, агент - пропонує страхові продукти за встановленими розцінками,.

Згідно законодавства України страховими агентами являються:

- Юридичні особи, які займаються не тільки страховою діяльністю (туристичні агентства, консалтингові фірми, транспортні організації, юридичні контори,)
- Юридичні особи, які займаються тільки страховою діяльністю;
- Страхові компанії - резиденти, які продають послуги іноземних страховиків на умовах агентської угоди;
- Фізичні особи, які займаються зі страховою компанією на основі агентської угоди;
- Об'єднання страховиків з правом на реалізацію страхових послуг;
- Представники іноземних страхових агентів;
- Представництва іноземних страхових агентів, а саме юридичні особи, які зареєстровані як платники податку в Україні [48].

В закордонній практиці страхових агентів в залежності від їх повноважень і ефективності розподіляють на:

1. Прямі страхові агенти - отримують комісійну винагороду та постійну оплату праці, продають поліси лише тієї страхової компанії в штаті якої вони перебувають.

2. Генеральні агентства - фізичні особи, які працюють з однією чи декількома страховими компаніями по договорах призначення на посаду. В цьому договорі обумовлюється територіальні обмеження, вид страхування, виплату страхових сум та страхового відшкодування, максимальний ліміт ризику, розмір комісійної винагороди,. Контроль роботи агента здійснюється працівниками страхової компанії чи інспектором

3. Страхові агенти - фізичні особи, які спеціалізуються на кількох видах страхування та мають постійний зв'язок зі своїми агентами, працюють на умовах контракту з однією, або кількома страховими компаніями. [49].

Генеральному агентству, страхова компанія здійснює фінансування діяльність, а саме оплачує роботу працівників, фінансує рекламні заходи, орендує приміщення. Агентство приймає на роботу агентів, якому виділяє певний участок території, де організовується продаж страхових продуктів. З

певним часом, агент має право залучати до себе субагентів, яким він передає певну частину своїх функцій. Перевагою даного агентства є те, що вони гнучкі та мобільні.

У закордонній практиці є основні моделі створення агентських мереж:

1. Пірамідна модель - страхова компанія контролює лише генерального агента, а він в свою чергу своїх субагентів.

2. Горизонтальна модель - страхова компанія контролює роботу всіх своїх страхових агентів, навчання та організовує для них постійне консультування.

3. Багаторівнева модель - страхувальник купляє страхову послугу та стає агентом і отримує право продавати страховий продукт іншим споживачам [50].

Є можливість продажу страхових продуктів через банки, нотаріуси, туристичні компанії, відділення зв'язку, які окрім своєї основної роботи продають страхові продукти [51].

За послуги оплата страхових агентів здійснюється в вигляді комісійної винагороди, в частині випадків це відсоток від страхової премії, який обговорюється в агентській угоді. Агенти торгують уже повністю готовим страховим продуктом, на який вони не мають ніякого впливу.

«Положенням про порядок провадження діяльності страховими посередниками» регулюється контроль за роботою страхових посередників, який був затверджений 18 грудня 1996 р. постановою Кабінету Міністрів України. Згідно цього положення неналежний контроль страхової компанії за роботою посередників визначається як порушення страхового законодавства.

Страховий агент згідно положення зобов'язаний:

1. За один робочий день з моменту отримання страхової премії оформляти договір страхування;

2. Протягом 2-х робочих днів перерахувати страховику отримані страхові премії;

3. Про отримані страхові премії та укладені договори надавати страховику звіти подекадно [52].

У випадку коли агент порушує дані вимоги, то страхова компанія вимушена припинити угоду з ним строком 3 і більше місяців.

Переважають на страховому ринку України страхові агенти - фізичні особи, які роблять на основі горизонтальної моделі побудови агентської мережі. Є також агенти - юридичні особи. Оскільки діяльність страхових агентів не впорядкована на рівні держави то назвати їх кількість, практично неможливо. Страхова компанія самостійно навчає і готує страхових агентів. В зарубіжних країнах створені певні системи підготовки сертифікації, підготовки та реєстрації страхових агентів.

Страховий брокер - це ланка, яка об'єднує клієнта та страхову компанію. Брокер має деякі знання про «страховий ринок», знає всі недоліки і можливості страхових компаній.

Страховими брокерами можуть бути:

- Юридичні особи, які офіційно зареєстровані в державному реєстрі страхових брокерів України;
- Фізичні особи - підприємці, які офіційно зареєстровані в державному реєстрі страхових брокерів України;
- Представництва іноземних страхових брокерів, які є платниками податку та зареєстровані в державному реєстрі страхових брокерів України.

Робота брокера передбачає:

- Надання інформаційно-експертних консультування та послуг;
- Допомога в створенні договорів страхування;
- Пошук страховиків, які підходять за критеріями страхувальника;
- Перестрахування чи укладання договорів страхування за дорученням страхувальника;
- Для договорів страхування розроблення розрахунків;
- Якщо настає страховий випадок то підготовка документів для врегулювання питань про збитки.

«Положенням про порядок провадження діяльності страховими посередниками» від 18 грудня 1996 р. №1523 обумовлюються обмеження в праці страхового брокера, а саме:

- Забороняється брокерові будь-яка будь-яка інша підприємницька діяльність та посередницька діяльність крім страхової;
- Брокер має право укладати договори страхування з одним страховиком на суму страхових премій, яка не повинна перевищувати 35% від всіх страхових премій укладених на протязі 1 року;
- Брокер за квартал отримувати суму страхових премій більшу ніж його статутний капітал - не має права;
- Брокер не обслуговує іноземних страховиків, якщо інше не вказано у міжнародних договорах [53].

Здійснює реєстрацію перестрахових та страхових брокерів в Україні державна комісія з регулювання ринку фінансових послуг.

Метою активізації розвитку посередництва на ринку перестраховування є збільшення ефективності вітчизняного регулювання діяльності брокерів методом впровадження в працюючу вітчизняну практику ліцензування їх діяльності, що слугуватиме формуванню професійного перестрахового ринку [96].

Між кількості брокерів та агентів співвідношення в різних країнах світу сильно відрізняється. На певних ринках переважають брокери, на інших - агенти. Як для прикладу в Канаді і США - до 90%, у Великобританії 70% припадає на брокерів, Італії - 92%. В Німеччині життя та транспорт страхують агенти -65%, а 50% ризиків в промисловості страхується у брокерів. Через банки продається 42 % страхових продуктів в Франції.

Якщо брати страхових брокерів в Україні, то їх кількість постійно коливається як в меншу так і більшу сторону, а саме у 2015 році - 57 брокерів, 2016 – 60, 2017 – 58, 2018 - 60, 2019 - 61 брокера [100].

Таблиця 2.5

Відомості про надання посередницьких послуг у страхуванні, тис. грн.

Показники	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
1. ПОСЕРЕДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ З УКЛАДАННЯ ДОГОВОРІВ СТРАХУВАННЯ ЗІ СТРАХОВИКАМИ-РЕЗИДЕНТАМИ					
Страхові платежі (премії, внески), отримані страховиками-резидентами за договорами страхування, укладеними із страхувальниками	99 405,5	88 365,8	131 128,5	109 837,5	169 112,8
Страхові виплати (відшкодування), здійснені страховиками-резидентами за договорами страхування, укладеними із страхувальниками	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Сума винагороди за надання посередницьких послуг за договорами страхування, укладеними із страховиками-резидентами на користь страхувальників	4 808,5	5 871,3	9 199,7	27 513,0	28 045,0
Кількість договорів страхування, укладених брокером із страховиками-резидентами на користь страхувальників	2 116,0	3 769,0	4 240,0	6 988,7	24 745,4
2. ПОСЕРЕДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ З УКЛАДАННЯ ДОГОВОРІВ СТРАХУВАННЯ ЗІ СТРАХОВИКАМИ-НЕРЕЗИДЕНТАМИ					
Страхові платежі (премії, внески), отримані страховиками-нерезидентами за договорами страхування, укладеними із страхувальниками	2 269,0	4 331,6	3 497,4	2 664,3	9 774,0
Страхові виплати (відшкодування), здійснені страховиками-нерезидентами за договорами страхування, укладеними із страхувальниками	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Сума винагороди за надання посередницьких послуг за договорами страхування, укладеними із страховиками-нерезидентами на користь страхувальників	349,4	747,8	619,5	580,3	771,0
Кількість договорів страхування, укладених брокером із страховиками-нерезидентами на користь страхувальників	22	25	32	45	36

В країнах ЄС маємо наступні показники: Великобританії - 10 100 брокерів, Нідерланди - 12 001 брокерів, Німеччині - 6 200, Бельгії - 8 500, Франції - 3 050 брокерів. В Україні частка ринку страхових брокерів складає 3%, при цьому в Великобританії - 71%, Нідерландах - 67%, Німеччині - 16% Бельгії - 65,5%, [100].

В країнах ЄС кількість страхових брокерів сильно перевищує кількість страхових компаній. В ЄС таке співвідношення становить 11-20:1, у США 235:1, у Канаді 85:1. В нашій країні таке співвідношення становить 1:7, а конкретніше на одного брокера припадає 7 страхових компаній [100].

З досвіду інших країн кількість посередників на ринку має бути значно вища від кількості страхових компаній. В інших країнах на одного страховика знаходиться 10 брокерів.

В світовій практиці страхову винагороду зі страховиком брокер узгоджує. Це відрахування від суми страхового платежу у більшості випадків. В Україні брокер отримує прибуток від страхувальника на основі умов, які вказані в брокерській угоді [53]

Провівши аналіз наведених в таблиці 2.5 даних можна зробити наступні висновки:

страхові платежі отримані страховиками-резидентами збільшуються, в 2019 р. становили 169 112,7 тисяч гривень, а страхові платежі отримані страховиками-нерезидентами за договорами страхування значно менші, а саме у 2019 р. - 9 774,2 тисяч гривень.

страхових виплат здійснених страховиками-нерезидентами та страховиками-резидентами у 2015 та 2019 р. не було;

сума винагороди за надання посередницьким послуг за договорами, укладеними страховиками-резидентами у 2019 р. - 28 045,1 тисяч гривень, а страховиками-нерезидентами в цьому ж році - 772,0 тисяч гривень. Брокером в 2019 р. було укладено 24 745,5 договорів страхування зі страховиками-резидентами, а зі страховиками-нерезидентами тільки 35 договорів [100].

Провівши аналіз структури страхових премій, отриманих страховиками- резидентами можна зробити наступні висновки, що основну часту займає особисте страхування 69% та майнове страхування 19%, а найменшу частку займає страхування життя 2 % (рис. 2.6) [100].

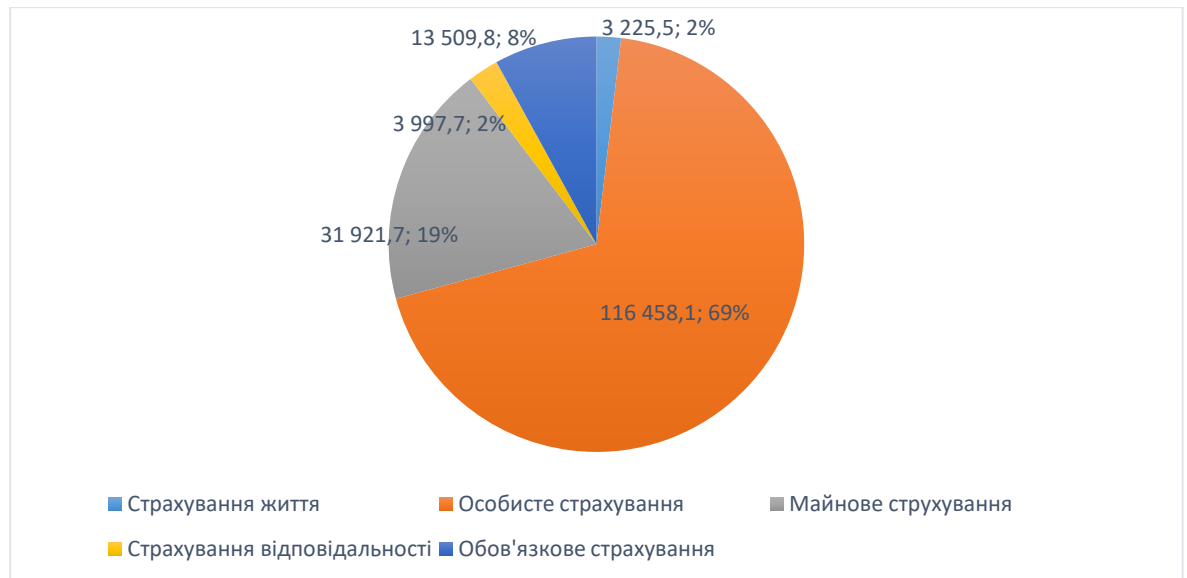

Рис. 2.6 Структура страхових премій, отриманих страховиками-резидентами за договорами страхування, укладеними із страхувальниками у 2019 р.

Таблиця 2.6

Структура страхових премій, отриманих страховиками-резидентами за договорами страхування, укладеними із страхувальниками у 2019 р.

Показник	Страхові премії, тис. грн.	Структура, %
Страхування життя	0	0
Особисте страхування	0	0
Майнове страхування	8584,7	87,9
Страхування відповідальності	1069,3	11
Обов'язкове страхування	110	1,1
Загальний обсяг страхових премій	9774	100

[100].

Проаналізувавши структуру страхових премій отриманих страховиками за договорами з страховиками-нерезидентами робимо висновок, що протягом 2015 р. вони уклалися тільки в таких сегментах страхування, як майнове страхування – 87,8 %, обов'язкове страхування 1,2% та страхування відповідальності 11% (табл. 2.7) [100].

Таблиця 2.7

Посередницька діяльність з укладання договорів перестрахування

Показники	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6
1. ПОСЕРЕДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ З УКЛАДАННЯ ДОГОВОРІВ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ ЗІ СТРАХОВИКАМИ-РЕЗИДЕНТАМИ					
Перестрахові платежі (премії, внески), отримані перестраховиками-резидентами за договорами перестрахування, укладеними брокером на користь перестраховувальників	5 574,1	10 579,0	17 223,3	29 675,1	12 660,4
Страхові виплати (відшкодування), компенсовані перестраховиками-резидентами за договорами перестрахування, укладеними брокером на користь перестраховувальників	0,0	0,0	0,0	63,9	3 161,4
Сума винагороди за надання посередницьких послуг у перестрахуванні, отриманих брокером від перестраховувальників	1 117,4	913,4	1 627,2	2 392,6	2 553,0
Кількість договорів перестрахування, укладених брокером із перестраховиками-резидентами на користь перестраховувальників	138	85	148	143	128
2. ПОСЕРЕДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ З УКЛАДАННЯ ДОГОВОРІВ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ ЗІ СТРАХОВИКАМИ-НЕРЕЗИДЕНТАМИ					

Показники	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6
Перестрахові платежі (премії, внески), отримані перестраховиками-нерезидентами за договорами перестрахування, укладеними брокером на користь перестраховувальників	826 442,9	1 230 805,7	1 059 810,9	1 111 271,6	920 723,3
Страхові виплати (відшкодування), компенсовані перестраховиками-нерезидентами за договорами перестрахування, укладеними брокером на користь перестраховувальників	213 390,7	23 355,6	131 855,0	346 212,5	146 316,5
Сума винагороди за надання посередницьких послуг у перестрахуванні, отримана брокером від перестраховувальників	22 941,9	23 780,3	25 992,4	29 449,7	34 618,3
Кількість договорів перестрахування, укладених брокером із перестраховиками-нерезидентами на користь перестраховувальників	307	313	318	274	258

[100].

Необхідно приділити увагу з укладання договорів перестрахування посередницькій діяльності (див. табл. 2.8). Перестрахові премії сполучені перестраховиками-резидентами за домовленостями перестрахування, які складені брокером на користь перестраховувальників станом на 2019 р. є 12660,39 тисяч гривень, а отримані перестраховиками-резидентами - 920723,4 тисяч гривень. [100].

Провівши аналіз структури перестрахових премій, отриманих перестраховиками-нерезидентами за договорами перестрахування, які склалися брокером на користь перестраховувальників, можна зробити наступні висновки, що 56,8% - займає майнове страхування, 33,1% -

обов'язкове страхування, особисте страхування займає найменшу частку 0,1%. А з усіх отриманих перестраховиками-резидентами перестрахових премій, 44,8% - майнове страхування, 31,7% - обов'язкове страхування (див. табл. 2.9) [46].

Таблиця 2.8

Структура перестрахових премій, отриманих перестраховиками-нерезидентами за договорами перестрахування, які уклалися брокером на користь перестраховувальників у 2019 р.

Показник	Страхові премії, тис. грн.	Структура, %
Страхування життя	0	0
Особисте страхування	1989,7	0,2
Майнове страхування	471108,1	51,2
Страхування відповідальності	69098,6	7,5
Обов'язкове страхування	378526,9	41,1
Загальний обсяг страхових премій	920723,3	100

[100].

Для забезпечення поступального розвитку страхового ринку та збільшення ролі страхових посередників, необхідно превести вітчизняне страхове законодавство в схоже до вимог ЄС і також створити умови для праці посередників через закон «Про страхове посередництво».

У 2002 р. була затверджена Директива «Про страхове посередництво» Радою міністрів ЄС, яка значно покращила умови регулювання страхових брокерів та агентів, є усуненні бар'єри для здійснення страхового посередництва у Європейському Союзі. Вони зосереджені на гарантуванні рівного підходу щодо регулювання усіх юридичних та фізичних осіб, які займаються розповсюдженням страхових продуктів та покращення захисту прав споживачів. Директиви містять деякі кваліфікаційні вимоги, які

необхідно виконати страховому посереднику до подачі заяви на свою реєстрацію, спеціальні вимоги до всіх посередників на ринку, вимоги щодо надання інформації посередниками своїм клієнтам. В Україні необхідно використати досвід країн Європи в сфері регулювання та нагляду за страховим посередництвом.

Відсутній поділ на агентів та брокерів це є Особливістю Директиви «Про страхове посередництво», але всі посередники обов'язково повині пройти реєстрацію. Як агентів, так і брокерів необхідно контролювати по однакових правилах без будь-яких поблажок.

Механізм сертифікації та ліцензування діяльності страхових посередників повинен існувати. Потрібно встановити загальні вимоги щодо рівня підготовки страхових посередників, створити заходи, які будуть зусереджені на отримання професійних, загальних, кваліфікаційних знань і навичок.

У резолюції від 7.10.1992 р. Міжнародне бюро пере страховиків та страховиків пропонує програму навчання з об'ємом в 300 годин за 18 місяців, з складанням іспитів після курсу навчання.

При створені централізованого реєстру страхових посередників в Україні, вирішити такі завдання:

- дозволить контрольним службам і клієнтам перевіряти ділові зв'язки посередників;
- . дозволить перевірити наскільки страховий посередник відповідає визначеним критеріям.

У країнах Європейського Союзу до страховиків які користуються послугами незареєстрованих посередників застосовуються санкції.

Необхідно запровадити в Україні вимоги до страхових посередників, щодо подання інформації їх клієнтам. У країнах Європейського Союзу страховий посередник перед тим як укласти будь-який страховий договір вимушений проінформувати клієнта про те, що він працює незалежно. Також посередник складає письмову пораду клієнту щодо об'єкта

страхування. Така форма надає можливість захищати права клієнтів, а також спрощує вирішення спірних питань в судді.

Обов'язковим є страхування професійної відповідальності брокерів у ЄС, тільки в тому випадку, коли клієнти зазнають фінансових втрат від незадовільної роботи посередників, перший має право на фінансову компенсацію. З боку страхових посередників в Україні нема механізму фінансового гарантування.

2.3 Аналіз ключових учасників страхового ринку України

Станом на сьогодні в Україні зареєстровано більше 351-й страхових компаній. Необхідно зазначити, що не так багато організацій, які роблять в класичному розумінні. Давайте познайомимось з страховими компаніями які займають першість в своїх класах страхування (таблиця 2.9) [97].

Коли оцінюються фінансові результати діяльності страхової компанії як об'єкта господарювання можна використовувати такі показники:

„Статутний капітал" характеризує виконання страховиком вимог законодавства України та визначає розмір сплаченого статутного фонду.

„Власний капітал" - це сума капіталу, звільненого від зобов'язань компанії, яка являється додатковою гарантією зобов'язань у випадках відхиленні їх від розміру розрахункових величин.

„Основні засоби" охарактеризують розмір залишкової вартості одержаних та власних на умовах фінансового лізингу об'єктів, які входять до складу основних засобів страхової компанії.

Таблиця 2.9

Лідери за версією Insurance TOP [98]

№ п/п	Компанія	Лідер класу страхування
1.	ARX	«Валові страхові премії», «Чисті премії», «Пряме страхування», «Найбільший платник податків »,« Автострахування КАСКО »,« Страхування фізосіб »,« Страхування майна »
2.	Альфа Страхування	«Страхування здоров'я»
3.	Арсенал Страхування	«Страхування вогневих ризиків»
4.	Бусин	«Авіа страхування: премії і виплати», «Авіакаско», «Обов'язкове авіа страхування», «Вхідне перестрахування від нерезидентів»
5.	VUSO	«Обсяг продажів зі страхування туристів»
6.	ИНГО Жизнь	«Корпоративне страхування життя»
7.	МетЛайф	«Страхування життя: премії і виплати», «Накопичувальне страхування життя», «Активи і Резерви зі страхування життя»
8.	Нафтогазстрах	«Медичне страхування фізосіб»
9.	НАСК Оранта	«ОСАЦВ за обсягом продажів»
10.	Перша	«Страхування відповідальності автоперевізників»
11.	PZU Україна	«Страхування туристів», «Агрострахування», «Електронні продажу ОСАЦВ», «Страхові резерви»
12.	PZU Україна Страхування життя	«Страхування ризиків життя»
13.	ТАС СГ	«ОСАЦВ по преміях і виплатах», «Обов'язкове страхування автотранспорту по внутрішнім і міжнародним договорам« зелена карта »
14.	УНИКА	«Страхові виплати», «Корпоративне страхування», «Медичне страхування», «Корпоративне ДМС»

„Кількість укладених договорів" використовується для рівня охоплення страхового поля і характеристики страхового портфеля, попиту на страхову послугу, визначення місця страхової організації на страховому ринку. Цей показник доцільно розглядати в динаміці

„Страхові платежі" характеризують величину коштів, отриманих страховиком за договорами перестрахування та страхування. Даний показник визначається в цілому по окремим видам страхування, по компанії і у розрахунку на один договір.

„Страхові виплати" характеризують об'єм коштів, фактично сплачених компанією по страховим випадкам. Основним моментом аналізу є визначення відхилень реальних розмірів виплат від планових і визначення причин цих відхилень.

„Сукупні доходи страхової компанії". Вивчається його структура, склад і фактори зменшення (збільшення). Виручка (доходи) страхової компанії виділяються різноманітністю, мають певну специфіку і діляться на три групи: доходи від фінансової та інвестиційної діяльності, тобто пов'язані з розміщенням тимчасово вільних коштів і інвестуванням (як коштів страхових резервів, так і власних), доходи від власне страхової діяльності, і інших доходів від нормальної господарської діяльності. Цей показник розглядається в динаміці.

„Сукупні витрати страхової компанії" включають:

виплати страхових відшкодувань та страхових сум за договорами перестрахування й страхування;

витрати на обслуговування процесу перестрахування і страхування;

витрати на отримання страхової компанії. Цей показник розглядається у динаміці.

„Прибуток у тарифах". Даний показник розглядається як завчасно розрахований елемент навантаження, в склад якого входить прибутку страховика і витрата страхувальника по веденню страхової справи. Навантаження як певний елемент ціни страхової послуги (брутто-ставки)

представляє собою тарифну ставку, по якій складаються договори страхування. Брутто-ставка складається із двох елементів: навантаження і нетто-ставки (ціна страхового ризику, призначена для встановлення певних розмірів страхового й резервного фондів, які відображають перерозподільчі відносини у страхуванні).

Прибуток від інвестиційної діяльності представляє собою різницю між витратами і доходами, пов'язаними з інвестиційною діяльністю.

„Фактичний прибуток" представляє собою різницю доходів за звітний період і понесених витрат страховика. Окрім цього, на його ріст впливають результати інвестиційної праці страховика.

Фінансовий результат діяльності страхової компанії за вирахуванням податків і обов'язкових платежів у державний бюджет характеризує чистий прибуток.

„Страхові резерви" охарактеризуються забезпечення страхової компанії майбутніх виплат страхового відшкодування та поділяться на: резерв збитків для страхових компаній, резерв незароблених премій, які здійснюють резерви зі страхування життя та ризикові види страхування, для страхових компаній, які роблять страхування життя. При оцінці цього показника розглядається його склад, динаміка, структура відповідальності [116].

Кожен фактор має кілька під критеріїв, що так же враховувалося при складанні рейтингу. Вони дозволяють максимально точно і правельно оцінити організацію, підходять для будь-яких компаній і її роботу на українському ринку.

Пропоную рейтинг українських страхових компаній, що є найнадійнішими згідно з моїми критеріями оцінювання. Список виглядає таким чином:

1. ARX страхування. В Україні працює, розпочинаючи з 2007 року. Входить в групу компаній ARX. Більше 500 100 клієнтів користуються послугами фірми і страхують особисте майно, в тому числі транспортні

засоби. Організація пропонує медичні та інші різні види страхування – всього понад 25 послуг. Близько 95% згідно актуальним опитуванням клієнтів повністю влаштовує обслуговування.

2. ТАС. Основна з частин великої групи компаній. Сюди відносяться промислові та інші організації з різноманітних сфер діяльності. Пропонує значну кількість послуг і входить в ТОП по ОСАГО. В рейтинг потрапила завдяки гарним показникам. Найнадійніша компанія, оскільки передбачає перестрахування ризиків. Регіональна мережа складається більше як з 30 офісів і більше 455 торгових точок. Страхова компанія здатна запропонувати близько 80 програм як з обов'язковим страхуванням, так і з добровільним.

3. PZU Україна. Якщо є необхідність купити ОСАГО, то вона сміливо потрапляє в список претендентів. Дана СК працює прозоро і чесно, має хорошу історію, не порушує чинне законодавства і постійно виплачує компенсації. У її список входить десь 70 різноманітних програм. Як показали офіційні опитування, більше 85% клієнтів хочуть далі працювати з компанією і не мають бажання змінювати. В далекому 1803 році була заснована в Польщі Група PZU. На сьогоднішній день на території України є більше 110 представництв [97].

Даний список СК України складено з урахуванням ключових критеріїв і складається з найбільш надійних фірм на ринку. Кожна з організацій пройшла перевірку і робить абсолютно легально, виплачуючи компенсації.

Вашій увазі представлений рейтинг на ринках страхування за 6 місяців 2020 р розбитий по основним ринкам страхування.

Таблиця 2.10

ТОП на ринку страхування життя за 6 місяців 2020 р.

№ п/п	Страхова компанія	Сума страхових платежів, тис. грн.	Приріст страхових платежів, %	Сума страхових виплат, тис. грн.	Рівень виплат, %
1	МЕТ ЛАЙФ	696 417,	24,02	90 368,0	12,98
2	УНІКА ЖИТТЯ	327 950,0	-22,40	11 236,0	3,43
3	ТАС	308 827,0	21,50	61 341,0	19,86
4	PZU Україна СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	245 155,0	9,90	17 267,0	7,04
5	АСКА-ЖИТТЯ	195 598,0	16,34	2 759,0	1,41
6	ARX LIFE	125 959,0	62,91	12 772,0	10,14
7	ГРІНВУД ЛАЙФ ІНШУРАНС	39 813,0	89,41	142,0	0,36
8	КНЯЖА ЛАЙФ ВІСННА ІНШУРАНС ГРУП	36 042,4	11,68	6 057,1	16,81
9	ІНГО ЖИТТЯ	23 689,8	-4,43	6 154,1	25,98
10	КД-ЖИТТЯ	22 138,0	12,24	3 267,0	14,76

Проаналізувавши дані в таблиці 2.10 можемо зробити наступні висновки що приріст страхових платежів порівняно з таким же періодом 2018 коливаються від -22,40 % і до 89,41 що свідчить про більш активну роботу одних компаній (МЕТ ЛАЙФ, ARX LIFE, ГРІНВУД ЛАЙФ ІНШУРАНС) і поступову втрату позицій інших (УНІКА ЖИТТЯ, ІНГО ЖИТТЯ) страхових компаній. Но рівень виплат по страхуванню життя у всіх страхових компаніях не значно високий і коливається від 0,36% - ГРІНВУД ЛАЙФ ІНШУРАНС і до 25,98 - ІНГО ЖИТТЯ.

Таблиця 2.11

**ТОП на ринку добровільного медичного страхування
за 6 місяців 2020р.**

№ п/п	Страхова компанія	Сума страхових платежів, тис. грн.	Приріст страхових платежів, %	Сума страхових виплат, тис. грн.	Рівень виплат, %
1	ПРОВІДНА	338 920,0	19,53	180 649,8	53,30
2	УНІКА	337 922,3	5,54	191 432,2	56,65
3	ARX	240 275,0	21,80	79 843,0	33,23
4	ІНГО	219 884,0	50,45	103 199,0	46,93
5	АЛЬФА СТРАХУВАННЯ	178 125,5	10,25	94 640,1	53,13
6	НАФТОГАЗСТРАХ	112 011,9	-8,11	58 783,3	52,5
7	УСГ	104 992,1	14,19	65 333,2	62,23
8	КРАЇНА	88 737,7	5,35	59 057,4	66,55
9	PZU УКРАЇНА	88 412,0	23,09	41 168,2	46,56
10	ТАС СГ	74 675,7	116,19	48 615,2	65,10

Аналізуючи дані в таблиці 2.11 можемо зробити наступні висновки що приріст страхових платежів на ринку добровільного медичного страхування за 6 місяців 2020 р. порівняно з таким же періодом 2018 коливаються від - 8,11% і до 116,19 що свідчить про більш активну роботу одних компаній (ТАС СГ приріст скла 116,9%) і поступову втрату позицій інших (НАФТОГАЗСТРАХ падіння склало -8,11%) страхових компаній. Но рівень виплат по медичному страхуванні у всіх страхових компаніях перебуває приблизно на одному рівні близько 50% .

Таблиця 2.12

ТОП на ринку ОСАЦВ за 6 місяців 2020 р.

№ п/п	Страхова компанія	Сума страхових платежів, тис. грн.	Приріст страхових платежів, %	Сума страхових виплат, тис. грн.	Рівень виплат %
1	ТАС СГ	343 020,4	21,01	145 630,9	42,46
2	ОРАНТА	295 473,5	17,77	110 535,3	37,41
3	UPSK	210 309,1	1,22	92 137,9	43,81
4	КНЯЖА	152 191,3	26,52	62 865,9	41,31
5	Ю.Ес.Ай.	131 909,5	-0,80	86 537,6	65,60
6	PZU УКРАЇНА	121 804,6	21,57	51 968,1	42,67
7	АИХ	101 184,0	33,01	45 955,0	45,42
8	ВУСО	95 242,8	-12,67	43 869,7	46,06
9	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	92 488,0	14,86	43 835,0	47,40
10	АЛЬФА-ГАРАНТ	91 366,0	14,65	54 043,9	52,00

Аналізуючи дані в таблиці 2.12 можемо зробити наступні висновки що приріст страхових платежів на ринку ОСАЦВ за 6 місяців 2020 р. коливається від -12,67% (ВУСО) і до 33,01% (АИХ). що свідчить про більш активну роботу одних компаній (ТАС СГ, КНЯЖА, АИХ) і поступову втрату позицій інших (Ю.Ес.Ай., ВУСО) страхових компаній. Но рівень виплат на ринку ОСАЦВ у всіх страхових фірм знаходиться приблизно на одному рівні близько 43%, окрім ОРАНТА - 37,41%, та Ю.Ес.Ай. - 65,60%.

Таблиця 2.13

ТОП на ринку КАСКО за за 6 місяців 2020 р.

№ п/п	Страхова компанія	Сума страхових платежів, тис. грн.	Приріст страхових платежів, %	Сума страхових виплат, тис. грн.	Рівень виплат, %
1	ARX	665 164,0	7,09	290 248,0	43,64
2	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	441 060,0	15,12	184 145,0	41,75
3	УНІКА	368 897,0	-1,24	143 531,2	38,91
4	УСГ	269 990,0	-8,98	169 343,8	62,72
5	ІНГО	189 048,0	-5,34	114 349,0	60,49
6	УНІВЕРСАЛЬНА	187 730,6	11,24	79 898,3	42,56
7	ТАС СГ	181 765,8	17,19	121 150,0	42,56
8	PZU УКРАЇНА	172 440,3	-1,17	86 560,7	50,20
9	ЕКСПРЕС СТРАХУВАННЯ	164 200,1	22,52	54 022,1	32,90
10	ВУСО	125 924,7	4,60	57 041,7	45,30

Аналізуючи дані в таблиці 2.13 можемо зробити наступні висновки що приріст страхових платежів на ринку КАСКО за 6 місяців 2020 р. коливається від -12,67 % (ВУСО) і до 33,01 % (АИХ). що свідчить про більш активну роботу одних компаній (ТАС СГ, АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ, ЕКСПРЕС СТРАХУВАННЯ) і поступову втрату позицій інших (УСГ, ІНГО, PZU УКРАЇНА) страхових компаній. Но рівень виплат на ринку ОСАЦВ у всіх страхових фірм знаходиться приблизно на одному рівні близько 43%, окрім ОРАНТА - 37,41 %, та Ю.Ес.Ай. - 65,60 %.

Таблиця 2.14

ТОП на ринку страхування майна за 6 місяців 2020 р.

№ п/п	Страхова компанія	Сума страхових платежів, тис. грн.	Приріст страхових платежів, %	Сума страхових виплат, тис. грн.	Рівень виплат, %
1	ARX	158 526,0	26,86	26 240,0	16,55
2	АЛЬЯНС	109 907,0	0,00	126,0	0,11
3	УСГ	96 035,3	13,26	641,8	0,67
4	МЕГАПОЛІС СТ	93 097,5	1 289,72	1 360,1	1,46
5	УНІКА	73 769,3	-1,25	9 291,0	12,59
6	PZU УКРАЇНА	73 357,7	8,83	79 835,6	108,83
7	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	69 713,0	-61,42	957,0	1,37
8	ІНГО	59 208,0	-18,85	1 037,0	1,75
9	АСКА	41 326,0	-70,79	33 927,0	82,10
10	АЛЬФА СТРАХУВАННЯ	31 075,9	-56,02	1 433,9	4,61

Аналізуючи дані в таблиці 2.14 можемо зробити наступні висновки що приріст страхових платежів на ринку страхування майна за 6 місяців 2020 р. втрата в страхових платежів в більшій кількості компаній (УНІКА, АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ, ІНГО, АСКА, АЛЬФА СТРАХУВАННЯ) приріст пройшов лише деяких страхових компаніях (ARX, УСГ, МЕГАПОЛІС СТ, PZU УКРАЇНА). що свідчить про більш активну роботу одних компаній і поступову втрату позицій інших страхових компаній. Рівень виплат на ринку страхування майна у всіх страхових фірм знаходиться на різному рівні. Самий низький рівень виплат в АЛЬЯНС – 0,11%, та високий PZU Україна – 108,83

Таблиця 2.15

ТОП на ринку обов'язкового страхування "Зелена карта"
за 6 місяців 2020 р.

№ п/п	Страхова компанія	Сума страхових платежів, тис. грн.	Приріст страхових платежів, %	Сума страхових виплат, тис. грн.	Рівень виплат, %
1	УСГ	164 268,1	-29,67	49 829,6	30,33
2	ТАС СГ	128 843,2	-35,70	74 621,5	57,92
3	ПЕРША	98 653,1	-33,68	83 658,8	84,80
4	ІНГО	58 589,0	-46,22	57 473,0	98,10
5	КНЯЖА	52 536,5	-47,60	20 166,1	38,38
6	ОРАНТА	48 655,2	-39,71	43 550,2	89,51
7	PZU УКРАЇНА	41 579,3	-47,00	24 791,1	59,62
8	UTICO	28 169,4	-19,07	21 929,2	77,85
9	АСКА	14 958,0	-63,16	18 411,0	123,08

Аналізуючи дані в таблиці 2.15 можемо зробити наступні висновки що приріст страхових платежів на ринку обов'язкового страхування "Зелена карта" за 6 місяців 2020 р. спостерігаємо втрату в страхових платежів в усіх страхових компаній у зв'язку з появою COVID-19 з припиненням туризму (праці) за кордоном нашої країни. Рівень виплат на ринку обов'язкового страхування "Зелена карта" у всіх страхових фірм знаходиться на різному рівні. Самий низький рівень виплат в УСГ – 30,33 %, та високий АСКА – 123,08 %.

В результаті застосування вище вказаних критеріїв, в список страхових компаній потрапили не тільки явні лідери українського ринку. У нашому рейтингу також є організації, що показали прогресивний розвиток за декілька останніх років і мають значні перспективи до подальшого зростання. Список складений керуючись офіційною статистикою і

обов'язкових до публікації статистичних даних компаній та даних наведених в (Додатку Ж). Дивлячись на ці фактори, рейтинг має кілька недоліків і переваг.

До недоліків рейтингу страхових компаній можна віднести й те, що державна статистика в Україні має дйяку неточність і не завжди являється точною. Це зумовлено не зовсім прозорою системою бухгалтерської звітності. Но все рівно її дані є основними багатьох статистичних показників. Це примушує з обережністю і завжди виважено вибирати інформацію. Цей фактор стосується:

Виплат відшкодування.

Рівня рентабельності фірм.

Також необхідно врахувати, що не всі важливі процеси на ринку страхування показуються в офіційній статистиці. Багато показників залишаються не беруть участь і невраховані в складанні рейтингу [97].и

Вище перелічені недоліки компенсуються за перевагами даної методики складання рейтингу. В першу чергу є необхідність сказати, що цей рейтинг українських страхових компаній полягає в розподілі компаній за важливими критеріями. Особливе значення мають не тільки загальні цифри, а й порівняння даних всередині галузі [97].

Як показала практика, ступінь похибки офіційної статистики є однаковий для всіх СК. Тому при спотворенні абсолютних цифр можна сміливо брати до уваги і враховувати показники, отримані при порівнянні всередині галузі [97].

Також не менш важливою перевагою рейтингу, який дозволив нам визначити кращу СК України, є використання великого ряду базових чинників. Кожен критерій має свою ціну, але особливого впливу не надає на цілу картину. Якщо страхова отримала завищену оцінку по навіть двом критеріям або одному, то це не матиме достатнього впливу на кінцевий результат. Рейтинг визначається з урахуванням великої кількості рівнозначних критеріїв. [97].

Висновки до розділу 2

За результатами оцінки страхового ринку України за період 2015-2019 рр., можна зробити наступні висновки, що незважаючи на поступове зростання показників страхового ринку, виникають проблеми, які заважають його розвитку, а саме:

- недовіра населення до страхових компаній;
- нестабільна політична ситуація в Україні;
- високий рівень інфляції внаслідок чого не є неможливим здійснення у національній валюті довгострокових видів страхування;
- нестабільність національної валюти;
- досить низька страхова культура населення, деяких страховиків і страхових посередників;
- відсутність надійних інвестиційних інструментів;
- відсутність вільних коштів в юридичних та фізичних осіб;
- досить низький показник капіталізації страхових компаній;
- суперечливе податкове та страхове законодавство;
- відсутня гарантія збереження вкладених грошей;
- відсутність економічної врівноваженості, стабільного зростання виробництва, дефіцит фінансових ресурсів та неплатоспроможність населення.

Ринок страхування в Україні має свої нюанси та особливості. В найближчий час страхові компанії України активно будуть боротися за клієнтів і їх лояльність. Мається на увазі не тільки цінова конкуренція, але і пропозиція з більш широкого спектру послуг. Сюди можуть входити:

Покращення якості обслуговування.

Персоналізація продуктів.

Спрощення та прискорення всіх процедур.

Простіше кажучи, компанії будуть створювати сервіс, більш зорієнтований на клієнта. Будуть прагнути закривати конкретно направлені

потреби людей, пропонуючи різноманітні програми, створені тільки під індивідуальні потреби.

Через певний час клієнти матимуть змогу побачити абсолютно нові різновиди страхування, що раніше не мали такої актуальності. Як приклад, сюди можна віднести страхування транспортних засобів від поломок, а саме, аналог гарантії. Ймовірність появи даної послуги досить висока, так як автомобілі робляться всього більш технологічними і, тому, можуть бути схильні до ризику поломки. Важливо враховувати, що дані зміни відбуваються на фоні старіння існуючого автопарку.

РОЗДІЛ 3

СТРАТЕГІЧНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

3.1. Нові тенденції діджиталізації на страховому ринку України

Сучасним етапом в розвитку страхового ринку є його діджиталізація. Перехід страхового бізнесу на цифрові технології є необхідною вимогою сучасності. В умовах загострення конкуренції, зростання вимог з боку споживачів і нагляду, страховий ринок стрімко займає лідируючі позиції на передовій технологічного прогресу. [115]

З кожним роком розвиваються сервіси віддаленого врегулювання збитків, зростає кількість страхових продуктів, що продаються онлайн, впроваджуються мобільні додатки. На сьогоднішній день окремі вітчизняні страхові компанії пропонують до семи страхових продуктів, які можна замовити або придбати онлайн. Це як правило досить класичні продукти, що не потребують додаткового андерайтингу з боку страхових компаній. Страхові компанії на фінансовому ринку одними з перших одержали право укладати електронні страхові договори у сфері обов'язкового страхування автоцивільної відповідальності власників транспортних засобів. Рівень діджиталізації страхової компанії також можна відслідкувати і за інформаційним наповненням її офіційного веб-сайту. Діджиталізація допомагає в короткі терміни та в доступній формі отримати інформацію про будь яку фінансову установу. Тому основним із позитивних моментів її впровадження стає створення відкритого страхового ринку в інформаційному сенсі.

На вимогу часу сьогодні вчені працюють над питаннями діджиталізації в різних сферах, саме у фінансовому секторі досить активно здійснюються наукові дослідження. Українські науковці В. Онищенко та А. Черв'як

підкреслюють, що на ринку фінансових послуг діджиталізація була впроваджена однією з перших [107, с. 10]. Вітчизняні та зарубіжні науковці Ю. Клапків, О. Грибіненко, Р. Пікус, В. Заколюдажний, Д. Третяк, Я. Поруба, М. Дем'янчук, К. Гуржий, А. Літошенко, Т. Моташко, Б. Ніколетті, М. Елінг, М. Леманн вивчають суть нових термінів «діджиталізація», «оцифрування», «діджитал-технології», «віртуалізація» та як ці процеси впливають на формування страхового ринку [104-106; 108; 110; 113; 114]. О. Боннерт, А. Фріцше, Ш. Грегор наголошують на тому, що сучасні діджитал-технології збільшують динаміку основних показників страхового ринку завдяки прозорості, більш низьким операційним витратам і ширшій онлан аудиторії [112, р. 104].

Не дивлячись на те, що питання діджиталізації активно обговорюються в наукових колах, а особливо за кордоном, в Україні не достатньо вивченим залишаються питання щодо діджитал-технологій, які використовуються вітчизняними страховиками і тенденцій, які вони формують загалом на страховому ринку.

Поки що існує єдиний підхід в сфері страхування до розуміння діджиталізації. Зазвичай, під цим поняттям діджиталізації українські вчені розуміють оцифрування технологій в зовнішніх та внутрішніх процесах страхової компанії [102, с. 274].

Я пропоную сам процес діджиталізації розглядати не лише як процес поширення її через сучасні канали телекомунікації та оцифрування інформації, але і як процес впровадження нових телекомунікаційних технологій саме для поліпшення обслуговування клієнтів страхової організації. Адже саме покращення у сфері обслуговування певної категорії споживачів тих чи інших послуг є кінцевою метою діджиталізації.

Сьогодні на страховому ринку використовуються такі сучасні діджитал-технології, що наведені в таблиці 3.1.

Створення та інформаційне наповнення офіційних веб-сайтів страхових компаній стало одним із перших аспектів діджиталізації на

страховому ринку України. Я пропоную визначити частину страхових компаній на вітчизняному страховому ринку, які саме мають офіційні веб-сайти. Для дослідження було використано перелік страхових компаній із витягу Державного реєстру фінансових установ станом на 15 січня 2020 р., до якого ввійшло 232 страхові компанії, з них 22 компанії - зі страхування життя (таблиця 3.2).

Таблиця 3.1

Сучасні діджитал-технології страхового ринку

Технологія	Механізм використання та застосування на страховому ринку
Вебсайт	Сукупність веб сторінок, що є доступною в мережі Інтернет, які об'єднані за змістом і навігацією під єдиним доменним ім'ям. На сайтах розміщуються окремі елементи діджитал-технології: страховий калькулятор, оплата «онлайн», магазин страхових послуг, посилання на мобільні додатки
Соціальна мережа	Інтернет-програма, яка допомагає окремим особам спілкуватися та встановлювати зв'язки між собою, використовуючи набір інструментів
Чат-бот	Комп'ютерна програма, яка розроблена на основі нейромереж і веде розмову за допомогою слухових або текстових методів
Веб форум	Додаток для організації спілкування відвідувачів вебсайту; термін відповідає змісту вихідного поняття «форум»; форум пропонує набір розділів для обговорення; робота форуму полягає у створенні користувачами тем у розділах і подальшому обговоренні всередині цих тем; окремо взята тема, по суті, є тематичною гостьовою книгою
Відео телефонія	Технологія, що надає можливість прийому та передачі аудіо та відеосигналів користувачам у різних місцях для спілкування між ними в режимі реального часу
Відеохостинг	Сервіс, що надає послуги з розміщення відеоматеріалів на певну тематику
Хмарні технології	Послуги, що включають надання дискового простору для розміщення інформації на сервері та надає можливість зберігати свої дані, ділитися з ними в разі потреби та спільно редагувати й обробляти інформацію
Телематика	Технічний пристрій, основним завданням якого є формування інформації про стиль поведінки водія за кермом. Ця інформація в онлайн-режимі передається страховій компанії, результатом цього може бути пропозиція індивідуального страхового тарифу
Автоматизовані системи перевірки достовірності страхових полісів	Комп'ютерні програми з широкою базою даних, які надають змогу перевірити достовірність страхового договору та термін його дії

Джерело: складено з використанням [114, р. 364-365].

На сьогоднішній день досить легко знайти офіційний веб-сайт діючої страхової компанії в пошукових системах, наприклад Google та інших. Дослідивши офіційні сайти страхових компаній, можна виділити, що близько 20% страхових компаній зареєстрованих в Україні їх не мають. Притому частина компаній зі страхування життя, є значно вищою та становить 64% і які не мають офіційних веб-сайтів, від зареєстрованих «life» страхових компаній.

Таблиця 3.2

**Частка страхових компаній, які мають офіційні сайти в Україні
станом на 15 січня 2020 р.**

Показник	Кількість страхових компаній	Кількість страхових компаній, які мають офіційні веб-сайти	Частка страхових компаній, які мають офіційні веб-сайти, %	Частка страхових компаній, які не мають офіційних вебсайтів, %
Загальна кількість страхових компаній	233	188	81	21
Страхові компанії «non life»	211	180	84	16
Страхові компанії «life»	21	9	37	65

Джерело: власні дослідження.

Не функціонування офіційних веб-сайтів, або причини не створення страхових компаній можна визначити, проаналізувавши, період, коли вони були зареєстровані або наприклад, місце реєстрації страхових компаній. Наприклад, із 46 страхових компаній, які не мають офіційних веб-сайтів, 7 зареєстровані в східному регіоні України – це такі міста як Макіївка, Маріуполь, Луганськ, Донецьк; 3 - в тимчасово окупованій АР Крим. Решта страхових компаній зареєстрована на іншій території, України. Розпочали свою діяльність досить недавно а саме упродовж 2018-2019 рр., сім страхових компаній. Решта страхових компаній зареєстровані в основному у

м. Києві, найчастіше в 2004 р. Із ознаки фіктивності мають кілька компаній, про що повідомляється Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку на своєму офіційному сайті та знаходяться у стадії припинення своєї діяльності.

Можна сказати, що компанії, які у повному обсязі не здійснюють свою діяльність, а саме не створили офіційний веб-сайт, або мають ознаки фіктивності та через певний період перестануть існувати. Можна спрогнозувати, що страховий ринок упродовж наступних років втратить приблизно 20 страховиків. Можна сказати, що відсутність офіційного сайту в страховій компанії свідчить про те, що створення такого страховика здійснювалося з метою, далекою від страхової діяльності, або страхова компанія знаходиться у стадії припинення своєї діяльності. Прикладом є ПАТ «Компанія зі страхування життя «Брокбізнес» на офіційному веб-сайті розмістила рішення наглядової ради про добровільне анулювання ліцензії на страхування життя. З проханням до своїх клієнтів надати письмову заяву про одержання викупної суми та припинення відповідного договору страхування. Таке оголошення являється прикладом цивілізованого завершення діяльності на страховому ринку.

Крім того, виявлено таку тенденцію при вивченні веб-сайтів страхових компаній України: якщо страхова група має у своєму складі страхову компанію зі страхування життя та з ризикового страхування, то іноді вони мають об'єднаний сайт, який містить інформацію як з ризикового страхування так і з страхування життя. Наприклад, такі об'єднані сайти на страховому ринку України мають: ПрАТ «ГРАВЕ Україна Страхування життя» та ПрАТ «ГРАВЕ Україна»; ПрАТ «Страхова компанія «УНІКА ЖИТТЯ» та ПрАТ «УНІКА»; ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна страхування життя» та ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна»; ПАТ «Страхова компанія «МЕГА-ГАРАНТ- ЖИТТЯ» і АТ «Страхова компанія «МЕГА ГАРАНТ»; ПрАТ «Акціонерна страхова компанія «Інго Україна життя» та ПрАТ «Інго Україна».

Саме наповнення офіційного веб-сайту страховика інформацією відіграє важливу роль у створенні уявлення про страхові послуги, які він надає. Найчастіше діюча українська страхова компанія має такі сторінки на офіційному веб-сайті:

- «Головна сторінка», де швидко можна зорієнтуватися, якими видами страхування він оперує, та якою є специфіка діяльності даного страховика,;
- «Про компанію» - в даному розділі розміщується інформація про історію страховика, ліцензії страхової компанії, до яких об'єднань він входить, яким рейтинговим агентством та які рейтинги йому присуджено. Виходячи з цього, страхова компанія представляє свою діяльність. В цьому розділі частіше сього розміщено інформацію щодо звітності страхової компанії за останні роки, керівників, наглядової ради страховика, філій та представництва страхової компанії.

Правила страхування містять недостатню інформацію про страхову послугу, яку хотів би отримати клієнт. З досліджуваних сайтів страхових компаній, лише 12% розмістили правила страхування. В основному, не всі пересічні громадяни, які укладають страхові договори, можуть зрозуміти та проаналізувати правила страхування, но при укладанні договору страхування необхідно і варто ознайомитися з ними. Розкриття виду такої інформації надає нам змогу розуміти, наскільки відкритою є дана страхова організація.

На рисунку 3.1 показано елементи діджитал-технологій, які використовуються страховою компанією на офіційних веб-сайтах.

Як видно із даних наведених в рис. 3.1, всього 23% страхових компаній, які створили страхові калькулятори на офіційних веб-сайтах, всі ці компанії з ризикового страхування. Страховий калькулятор є необхідний для потенційний клієнт для того, щоб той мав змогу визначити вартість страхового договору онлайн.

Рис. 3.1 Частка страхових компаній, які використовують елементи діджитал-технології на офіційних веб-сайтах, %

Страхові компанії на вимогу часу активно розпочали створювання онлайн магазинів, що стало одним із важливих елементів діджиталізації. У цих магазинах можна придбати не лише міжнародний та внутрішній електронний поліс страхування автоцивільної відповідальності, но і оформити замовлення онлайн на страхування майна, каско, туристів, від нещасних випадків, здоров'я.

Онлайн-магазини створили приблизно 19 % страховиків у сфері ризикового страхування, в цих магазинах 3 % належать компаніям зі страхування життя. При тому що останні - це компанії, які переважно відносяться до страхових груп та мають з'єднані сайти. В таких компаній на сайтах є онлайн-магазин та онлайн-кабінет, але неможливо купити договір страхування життя онлайн, сьогодні таку послугу в Україні не пропонує жоден страховик.

Опція, яку пропонують страхові компанії «онлайн-оплата», активно впроваджується на страховому ринку й ґрунтується на співпраці з банківськими установами. Досить невисокою є частка страховиків, які

пропонують таку послугу і складає від загальної кількості страховиків всього 10%, які мають офіційні сайти, але ця технологія активно впроваджується в діяльність страхових компаній.

Уже на 31 жовтня 2019 р. продаж електронних полісів ОСЦПВ становила 1,03 млн договорів, лідерами продажів даних полісів стали: ПрАТ «Страхова компанія «ВУСО», ПрАТ страхова компанія «ПЗУ Україна», ПрАТ «Українська пожежна страхова компанія», ПрАТ «Княжа вієнна іншуранс груп», ПрАТ «Страхова компанія «Уніка» [101].

Всього на 9%. окремих сайтів створено онлайн-кабінети для своїх клієнтів страхової організації, де клієнт, в основному, може ознайомитися з переліком діючих страхових договорів, коли слід сплатити чергову страхову премію та побачити сплачену страхову премію.

Сьогодні в світі все більше інтернет-користувачів користується соціальними мережами, і Україна не є виключенням. За 2019 р. зросла на 67 % - з 6,6 до 11 млн осіб кількість користувачів Facebook в Україні, про що повідомляє онлайн-видання Watcher з посиланням на дані внутрішньої статистики [103]. Соціальні мережі являються однією з найкращих рекламних платформ, що можна задіяти в рекламі страхових продуктів, де розміщуються акційні пропозиції, новини страховика тощо. На сьогодні лише третина страхових компаній надає посилання на зв'язок із соціальними мережами, відео платформами та менеджерами. З них компанії з ризикового страхування – 29 % та страховиків, які надають послуги зі страхування життя – 3 %.

Поступово страхові компанії в Україні починають впроваджувати також і хмарні технології. Ця технологія надає власникам мережі Інтернет, у т. ч. і страховикам, доступ саме до комп'ютерних ресурсів сервера і використання програмного забезпечення як онлайн-сервісу. Можна сказати якщо є підключення до Інтернету, то можливо опрацьовувати дані, виконувати складні обчислення, використовуючи можливості віддаленого сервера. Використання саме хмарних технологій сприяє збереженню та

захисту баз даних страхових компаній. Послуги із хмарних технологій надають ІТ-компанії в основному на платній основі. Так, ПрАТ «Страхова компанія «УНІКА» здійснює свою діяльність у хмарному середовищі De Novo [111].

Надзвичайно високими темпами використовуються мобільні пристрої, що є однією зі складових діджиталізації як в світі загалом так і в Україні зокрема. Це приводить і до впровадження та розробки мобільних додатків страхових компаній. З практики за кордоном, під час обслуговування страхового полісу, клієнт має можливість саме через мобільний додаток:

- розрахувати вартість страхового договору;
- повідомити про страховий випадок;
- викликати допомогу в разі потреби;
- з'єднатися із колцентром страхової компанії;
- надати інформацію щодо збитків, передати відео, фото з місця настання страхового випадку;
- через мобільний додаток можна відслідковувати інформацію в реальному часі про прийняття рішення про страхову виплату [104].

Роблячи дослідження веб-сайтів страховиків, варто звернути увагу, що на офіційних веб-сайтах є посилання на мобільні додатки їх мають сьогодні такі страховики: ПрАТ «Княжа вієнна іншуранс груп», ПрАТ «Страхова компанія «УНІКА», ПрАТ «Інго Україна», ТОВ «Страхова компанія «Грінвуд лайф іншуранс», ПрАТ «Українська акціонерна страхова компанія «Аска» та інші. Діючі додатки страхових компаній надають допомогу клієнтам здійснити розрахунки вартості страхового договору, записатися до лікаря, здійснити онлайн-оплату страхової премії, завантажити особисті документи для страхової виплати.

Варто наголосити на тому, що мобільні додатки створюються та впроваджуються у страхову справу досить активно, і, за думкою українських учених, саме завдяки мобільним додаткам збільшується мобільність страхових компаній і прискорюються їх бізнес-процеси [8, с. 78]. Так же,

мобільний додаток спроможний надати страховій організації велику базу даних для маркетингових досліджень. Водночас наукові працівники, які вивчають зарубіжний досвід саме застосування мобільних додатків, наголошують на тому, що вітчизняні страховики ще не використовують усіх існуючих їх технічних можливостей, а тому є значні перспективи щодо їх розробки та застосування у практичній діяльності [104, с. 45].

Телематика є наступною діджитал-технологією, яка поступово впроваджується на українському страховому ринку. Телематика у страхуванні - це процес уточнення вартості страхового поліса для окремого страхувальника, що відбувається за допомогою технічних пристроїв. Це спеціальна система моніторингу, основним завданням якої є моніторинг поведінки страхувальника [110, с. 33]. Наприклад, каско - страхування є досить дорогою страховою послугою для споживача. Споживач бажає зменшити вартість страхового договору, дана страхова організація за допомогою встановлення безкоштовного телематичного пристрою має змогу вивчити стиль поведінки даного водія за певний період. Цей пристрій передає отриману інформацію у хмарне сховище, де вона аналізується та згодом відображається в мобільному додатку. Дані технології постійно вдосконалюються, і уже на сьогодні навіть не є обов'язково встановлювати телематичний пристрій, можна всього на всього завантажити додаток у смартфон.

На вітчизняному ринку страхування вже надають такі подібні послуги страхові компанії: ПрАТ «Українська акціонерна страхова компанія «АСКА», ПрАТ «Страхова компанія «АРКС» страхування», ПрАТ «Акціонерна страхова компанія «ІНГО Україна». За даними вітчизняних страхових компаній, страховий тариф з використанням телематичного пристрою може бути знижений на 60% [109].

Запровадження автоматизованих сервісів перевірки чинності страхових полісів міжнародного страхування «Зелена картка» стало також

важливим напрямком діджиталізації. Такі системи в основному встановлюються в пунктах перетину кордону України.

3.2 Удосконалена модель майбутнього регулювання страхового ринку

На нашу думку впровадження та побудова нової моделі в Україні регулювання ринку страхування передбачає:

- посилення стандартів ліцензування, а саме відкриття страховими компаніями структури власності, підняття вимог до ділової репутації акціонерів а також осіб, які виконують ключові функції, кінцевих бенефіціарних власників, процедури оцінювання професійної придатності осіб;
- притягнення до відповідальності кінцевих бенефіціарних власників за роботу спеціалізованого перестраховика та страхової компанії; затвердження вимог до системи внутрішнього контролю та корпоративного управління;
- усилення вимог до прийнятності активів а також оцінки оцінки резервів, їхньої якості, системи капіталу і рівня його достатності;
- встановлення конкретних вимог до системи управління ризиками;
- вчасного реагування та формування системи завчасного виявлення ризиків;
- вироблення процесу відновлення роботи страхової компанії;
- розроблення процесу виходу страховика або реорганізації чи спеціалізованого перестраховика з ринку;
- комунікацію та не прихованість між суб'єктами регулювання та регулятором у процесі здійснення нагляду за ринком страхування та створення регуляторної політики.
- визначення вимог щодо звітності та обліку відповідно до МСФЗ;

Запровадження нової моделі регулювання та нагляду здійснюватиметься поступово протягом перехідного періоду, який буде визначено після ґрунтовного аналізу стану страхового ринку. Учасники ринку страхування матимуть час для побудови належної системи корпоративного управління та системи внутрішнього контролю, системи управління ризиками та кодексу ринкової поведінки, визначитись зі стратегією розвитку та бізнес-моделлю, сформувати відповідну достатність капіталу, забезпечити необхідний рівень ліквідності та якості активів, що сприятиме фінансовій стійкості самих компаній, відновленню прозорості середовища діяльності та довіри споживачів до ринку страхових послуг загалом.

1. Ліцензування

1.1. Зміна процедури входу на ринок страхування

На сьогоднішній дени юридична особа, яка має бажання в Україні здійснювати страхову діяльність, перед тим як звернутися до регулятора за отриманням відповідної ліцензії, має набрати статусу фінансової установи. При таких обставинах регулятор, дивлячись на малі строки розгляду документів, робить досить формальну перевірку ліцензіата щодо дотримання ним встановлених вимог.

Пропоную національному банку зменшити кількість процедур для ліцензіата ринку страхування. Методом єднання у єдину процедуру ліцензування за видом страхування в подальшому з технічним внесенням ліцензіата в відповідні державні реєстри.

Окрім того, необхідне впровадження максимально спрощену процедуру авторизації страхових посередників, яка не потребуватиме великих витрат ресурсів та часу з їхнього боку.

1.2. Поєднання діяльності

За діючою процедурою ліцензія отримується на здійснення окремих типів страхування згідно з правилами (умовами) страхування.

Пропоную перейти від ліцензування окремих типів страхування до ліцензування за класами страхування. Що згідно з обґрунтованою та усталеною міжнародною практикою.

СК, яка отримала ліцензію на страхування за класом страхування життя (life insurance), не може бути ліцензованою для отримання страхування за класами страхування іншими, ніж страхування життя ("non-life"), та на оборот. Така вимога встановлюється саме з метою неможливості прикриття ризиків від здійснення страхування за класами страхування іншими, а ніж страхування життя ("non-life"). За рахунок результатів діяльності страхування за класами страхування життя (life insurance), та на оборот .

Однак, як де який виняток, разом зі страхуванням життя дозволити здійснення операцій за другими класами особистого страхування (як приклад, страхування на випадок хвороби та страхування від нещасного випадку), і, на оборот, також із страхуванням "non-life", виключно за класами особистого страхування. Може бути дозволено проведення робіт за класами страхування життя.

У межах своєї ліцензії на реалізацію страхової діяльності страховики, які займаються страхування життя, можуть також надавати кредити своїм страхувальникам в межах викупної суми.

В роботі спеціалізованого перестраховика необхідно передбачити отримання ним відповідної ліцензії на здійснення перестрахової діяльності, яка буде його тільки його родом діяльності. Ліцензію надавати на здійснення перестрахової роботи за класами страхування життя або на здійснення перестрахової діяльності за класами страхування іншими, ніж страхування життя.

1.3. Обов'язкові види

Страхування необхідно здійснювати переважно в добровільній формі. Пропоную суттєве скорочення видів обов'язкового страхування, які на сьогоднішній день являються не актуальними.

На сьогодні, ринок обов'язкового страхування в загальному налічує понад 40 різновидів страхування. Одна з проблем сфери обов'язкового страхування полягає в тому, що за деякими видами обов'язкового страхування взагалі немає укладених договорів страхування та страхових виплат. Так, в загальному у період з 2009 до 2019 року страхові виплати не здійснювалися та договори страхування не укладалися в 19 із 40 (47,5%) видів обов'язкового страхування.

В перспективі спланувати скасування державного регулювання ціноутворення щодо обов'язкових видів страхування, та зокрема щодо страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.

Розрахунок тарифів, страхових платежів, виплат (сум) повинно проводитися на основі актуарних розрахунків, а саме визначатися в залежності від ймовірності настання страхового випадку, та ризиків в районах даної страхової сукупності, частоти, розміру завданих збитків та рівня складності.

1.4. Авторизація страхових посередників

Пропоную удосконалити регулювання діяльності страхових посередників, з метою відстоювання інтересів страхувальників і застрахованих осіб. Запроваджувати процедуру авторизації перестрахових і страхових брокерів, фінансових консультантів та страхових агентів.

Для забезпечення прозорості і професійної роботи страхових посередників встановити вимоги до їхньої діяльності та здійснювати контроль на регулярній основі за їх виконанням. Вимагати, щоб страхові посередники підтримували достойний рівень компетентності та професійних знань, дотримувалися стандартів ринкової поведінки та бездоганну ділову репутацію.

Розширити кількість інформації, яку страхові посередники вимушені розкривати клієнтам. Регулятору вимагати, щоб страховий посередник, який керує грошовими коштами клієнта, вживав усіх заходів задля забезпечення

безпеки коштів. Посередникам необхідно забезпечити уникнення будь-яких конфліктів інтересів.

1.5. Бізнес-план

На сьогодні порядок надання ліцензії не вбачає здійснення регулятором аналізу бізнес-плану ліцензіата. Отже, регулятор не має максимального поняття бізнес-моделі нового учасника ринку, видів ризиків, які він бажає брати на страхування, та ризиків для його платоспроможності.

Пропоную запровадити процес оцінки бізнес-плану компанії під час отримання нею ліцензії, зокрема можливості та реалістичності його виконання. Бізнес-план має показувати спроможність ліцензіата притримуватися вимог ліквідності та платоспроможності під час здійснення роботи, зокрема показувати природу ризиків чи договірних зобов'язань, які компанія збирається брати на страхування. В подальшому страхові компанії повинні повідомлятимуть регулятору про різні зміни своїх бізнес-планів.

1.6. Прозора структура власності

Встановити вимоги до прозорості структури власності страхових та перестрахових компаній, аналогічні відповідним вимогам до банків. Компаніям необхідно розкрити інформацію що відноситься до всіх власників істотної участі і в тому випадку осіб, які мають змогу здійснення вирішального або значного впливу на управління та робота страхової компанії в незалежності від формального володіння, решта ключових учасників страхової компанії, а також особливості взаємозв'язків між ними.

Існуючі страхові компанії" які мають ознаки непрозорої структури власності надавати час на приведення її в відповідність як у вимогах регулятора. Компанії які їх не виконують виводитимуться з ринку.

1.7. Погодження набуття істотної участі

Врегулювання процесу контролю над перестраховими та страховими компаніями є основною складовою для забезпечення надійності та прозорості сектору. На сьогоднішній день процес погодження набуття (збільшення) істотної участі в страхових компаніях приблизно не

відрізняється від таких самих процедур в других небанківських фінансових установах. Інколи власники істотної участі в страхових компаніях впродовж кількох місяців, а може й років контролюють істотною участю без дозволу регулятора та без справедливих заходів впливу за порушення вимог закону. Вимоги до заявників - осіб, які набувають істотну участь в СК, - є неповноцінними, а заглибленість їх перевірки не повною, що лімітує повноваження регулятора та створює потенційну можливість входу на страховий ринок нечесним власникам.

Вдосконалити процес погодження господарів істотної участі в страхових компаніях. Розширити перелік можливих критеріїв перевірки фінансового стану та робочої репутації заявника та всіх осіб, через яких дана особа набуватиме істотну участь в перестраховій чи страховій компанії. Перевірка можливостей заявника довгий час підтримувати належний фінансовий стан компанії здійснювати додатково.

Запровадити санкції до порушника та визнання страхової компанії непрозорою через збільшення або набуття істотної участі з здійсненням порушень вимог законодавства, в тому випадку з використання "обхідних" схем розмиття пакетів акцій менше порогів 2 погодження. Якщо дане порушення не буде виправлено у визначений час, компанія виганятиметься з ринку за непрозору структуру власності.

1.8. Корпоративне управління

Належним чином організація корпоративного правління і системи внутрішнього контролю, впровадження ефективної схеми управління ризиками є особливими передумовами по вишенню рівня довірливості до страхової компанії. Страхові компанії отримують кошти від страхувальників, тому успішне управління ними, а також якість страхових послуг є основними для прибуткової роботи СК.

Сучасна практика нагляду та регулювання за страховими компаніями не прогнозує достатньої оцінки системи внутрішнього контролю та

корпоративного управління ані в процесі здійснення нагляду за роботою страхової компанії, ані за час ліцензування.

Пропоную переглянути суттєво вимоги до системи внутрішнього контролю та корпоративного управління в страх. компан..

Перестраховики та страхові компанії повинні мати організаційно штатну структуру, яка саме сприятиме виконанню бізнес-плану та стратегії компанії. У випадку зміни різновиду діяльності, стратегічних цілей компанії, вимог сфери ведення бізнесу (як наприклад, появи нової технології для провадження діяльності) організаційна структура має постійно перевірятися на відповідність та у разі потреби змінюватись.

Страхові компанії зобов'язані мати відповідні політики, процедури та відрегульовані процеси, які стануть пропорційними та ефективними, згідно з розміром компанії, бізнес-моделі та властивих ризиків (профілю ризиків).

Потребує значних зусиль страхових компаній виконання саме таких вимог та часу для їх впровадження.

1.9. Керівники та особи, відповідальні за ключові функції

До керівників страхової компанії та осіб, відповідальних за ключові функції, необхідно віднести рис 3.2.

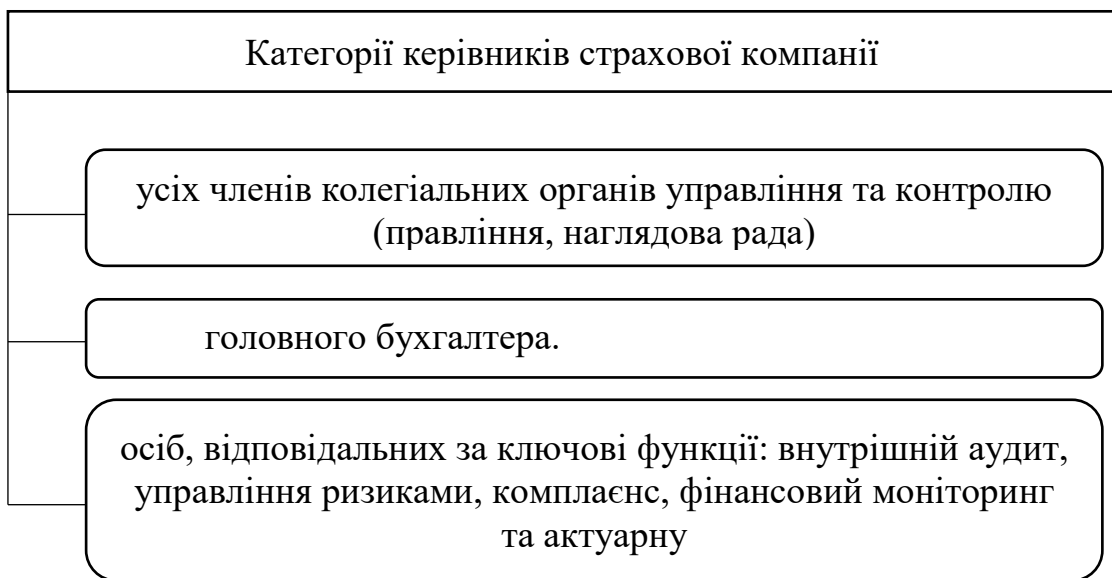

Рис. 3.2 Категорії керівників страхової компанії

Усі зазначені в рис. 3.2 особи мають відповідати відповідним вимогам, які в себе включають: необхідних задля розуміння характеру здійснюваної діяльності, професійну придатність - наявність відповідного досвіду та знань, притаманних їй ризиків та відмінного виконання зазначених функцій;

Здійснювати постійний моніторинг за відповідністю директорів страхової компанії, а також осіб, які відповідають за основні функції, встановленим кваліфікаційним вимогам. Надати право національному банку вимагати заміни керівників страхової компанії а також осіб, які відповідають за ключові функції, у випадку їх невідповідності кваліфікаційним вимогам.

Окрім того, в страхових компаніях необхідно впровадити оцінку колективної придатності самих органів управління та контролю. Наявності в членів контролю та органів управління страхової компанії загальних навичок, знань, управлінського та професійного досвіду, які необхідних для розуміння усіх аспектів роботи страхової компанії, реальної оцінки властивих для компанії ризиків, прийняття урівноважених рішень, а також контролю за діяльністю страхової компанії та збереження ефективного управління.

Стосовно важливих страхових компаній (в залежності від їх розміру, ризиковості діяльності тощо) застосовувати більш серйозні вимоги щодо корпоративного управління.

Зокрема, це стосується участі незалежних начальників в наглядових радах страхових компаній, що надасть змогу проводити посилений контроль за операційною роботою компанії, реалізацією її стратегії та бізнес-плану, а також передбачатиме виявлення незалежної частини системи противаг та стримувань в компанії, що здійснять посилений захист користі страхувальників.

1.10. Створення ефективної системи внутрішнього контролю та управління ризиками

Схема внутрішнього контролю та управління ризиками в загальному повинна забезпечувати моніторинг, виявлення, контроль, мінімізацію та

звітування всіх важливих ризиків для роботи страхової компанії з врахуванням її об'єму, виду, складності, характеру зроблених нею операцій, профілю ризику та організаційної структури.

Система управління ризиками повинна бути розроблена задля:

- оцінки ризиків, які компанія братиме на страхування (андерайтинг), та формування резервів;
- управління ризиками концентрації та ліквідністю;
- інвестиційної діяльності;
- операційного ризик-менеджменту;
- інших інструментів зниження ризиків та перестраховування.

Встанови вимоги до організаційної системи внутрішнього контролю, а також системи управління ризиками в перестрахових і страхових компаніях та здійснюватиме контроль їх дотримання.

2. Нормативи та платоспроможність

2.1. Вимоги до капіталу

Згідно з законодавства України страхова компанія, яка працює з видами страхування іншими, ніж страхування життя, має мати капітал розмір який не менше ніж 1 млн євро, а СК, яка займається страхуванням життя, - не менше ніж 10 млн євро. Такі умови створюють надмірну у можливості доступності до ринку для компаній, що займаються страхування життя. Окрім того, не є економічно виправданою прив'язка мінімальних вимог до іноземної валюти. Статутний капітал спеціалізованого перестраховика та страховика формується на момент виникнення тільки грошовими коштами.

Необхідно встановити до статутного капіталу такі вимоги:

- для страховиків, які здійснюють страхування інше, ніж страхування життя ("non-life") - 34 млн грн для;
- для страховиків, які здійснюють страхування життя ("life") - 48 млн грн;

– для страховиків, які здійснюють страхування інше, ніж страхування життя, за ризиками відповідальності, страхування поруки та кредиту.

Спеціалізований перестраховик або страховик змушений виконувати вимогу стосовно мінімального розміру капіталу (MCR) та потрібного платоспроможного капіталу (SCR).

Мінімальні вимоги до капіталу (Minimum Capital Requirements, MCR) - це розмір капіталу, який забезпечує виконання спеціалізованим перестраховиком та страховою компанією своїх зобов'язань на протязі наступних 12 місяців з огляду на ймовірність їх настання.

Для забезпечення платоспроможності вимогами до капіталу (Solvency Capital Requirements, SCR) є - розмір капіталу, котрий спеціалізований перестраховик та страхова компанія має підтримувати для покриття усіх ризиків, які необхідні, і який дає гарантію забезпечення усіх зобов'язань страховика протягом майбутніх 12 місяців, виходячи з припущення про вищу ймовірність їх настання порівняно з вимогами до MCR.

2.2. Оцінка адекватності сформованих резервів та вартості активів.

Для оцінки платоспроможності в першу чергу необхідно надати коректну оцінку адекватності оцінки резервів та вартості активів страхових компаній.

Підвищити вимоги до можливих активів страхових компаній. Активи, що покривають резерви, повинні бути ліквідними та високоякісними для забезпечення необхідності здійснення страхових компенсацій. В подальшому за проведення аудиту фінансової звітності та провадження МСФЗ забезпечить відповідне відображення гідної вартості активів, що знаходяться на балансі страхової компанії.

Звертати пильну увагу на підходи до здійснення оцінювання резервів страховими компаніями. Також, необхідно зробити норми та рекомендації до процедур оцінки обов'язкових резервів. Детально регламентувати розрахунок технічних резервів для окремого сегмента ризику, який

скрадатиметься із суми кращих попередніх розрахунків розміру виплат і платежів та загальної суми маржі ризику. Також за потреби здійснювати перевірку внутрішніх положень та методики страхових компаній щодо розрахунку резервів.

Регулятору приділяти належну увагу оцінці пасивів та активів страховика. визначить чіткі дії страховика у випадку невиконання вимог до платоспроможності, включаючи виконання та розробку плану відновлення рівня достатності капіталу.

3. Пруденційний нагляд

На сьогоднішній день пруденційний нагляд за роботою страхових компаній відбувається на реактивній основі. Це не надає можливості своєчасно виявлення ризиків в діяльності компаній, що може призвести до компитентного нагляду, та може призвести до зниження ліквідності або платоспроможності страхових компаній, а деколи навіть вихід страховика з ринку.

Здійснювати проактивний ризик-орієнтований пруденційний нагляд за фінансовими установами. З метою оцінити поточні та платоспроможності в майбутньому виявленням потенційних та наявних ризиків для платоспроможності на початкових етапах для своєчасного вжиття необхідних заходів. Це наддасть змогу страховику зосередитись на зменшенні виявлених ризиків, якісного управляти ними та вчасно виконувати свої зобов'язання перед страхувальниками.

Здійснювати наглядову оцінку (Supervisory Review), особливо, системи внутрішнього контролю та корпоративного управління, практик розрахунку технічних резервів, системи управління ризиками, інвестиційної політики, ліквідності та достатності капіталу. За отриманими результатами загальної наглядової оцінки визначати комунікація зі страховою компанією та інтенсивність нагляду щодо такої оцінки.

Здійснювати нагляд на консолідованій основі, який полягає в оцінці впливу роботи групи на кінцевий результати діяльності спеціалізованого

перестраховика чи страхової компанії, виявлення потенційних та поточних ризиків.

4. Належна ринкова поведінка та захист прав споживачів

Захист прав споживачів передбачає структуру регуляторних та законодавчих вимог щодо відхилення реалізації посередниками та страховиками продуктів, які не можуть відповідати потребам клієнтів; обіцяння нереалістичних вимог; оманливих практик з урегулювання претензій; неповноцінного розкриття дійсної вартості продуктів; практики стимулювання продажів та обманливої реклами.

Вимоги до розкриття інформації повинні передбачати обов'язкове доведення до споживача, а саме, вичерпних відомостей про розмір страхової премії та умови договору страхування, коректну дату, або період, коли премія підлягає сплаті, або наслідки, коли її взагалі не сплачено або сплачено з затримкою. Серед інших вимог також необхідно розкриття вартості страхового продукту відокремлена від інших продуктів або послуг у випадку пакетних продажів, обов'язкове відображення вартості комісій, які повинні додаватися до або відніматися від встановленої премії, та які небуть інші комісії, які необхідні сплаті споживачем.

У договорі повинно міститися однозначне та чітке розкриття моментів, коли страхове покриття закінчується та починається, включаючи з можливим термінами відмови від страхового договору (cooling-off period); в договорі вказання конкретних ризиків застрахованого, а також тих ризиків, які не покриваються договором; точне розкриття та визначення інформації про нестандартні або суттєві обмеження чи виключення в договорі.

Перше місце займає система вирішення суперечливих питань зі споживачами, особливо з механізмом перевірки настання страхового випадку і здійснення виплат. Дана система повинен бути своєчасно доведена до споживача для розуміння простим шляхом та з зрозумілими встановленими обмеженнями.

Велику увагу приділяти розвитку добросовісності поведінки та належної практики надання страхових послуг щодо власників та страхувальників страхових полісів. Отже, пруденційний нагляд повинен включати і нагляд за ринковим поведінням страхових компаній, страхових посередників та перестраховиків з застосуванням приладів захисту прав споживачів послуг таких компаній.

Для страхових агентів та страхових брокерів - юридичних необхідно встановити окремі вимоги до організації грошових мас, які проходять через страхового посередника, зокрема встановити необхідність розкривання фінансової звітності та інформації щодо ринкової поведінки страхового посередника.

5. Фінансовий моніторинг

Здійснювати регулювання відповідно до Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення". в області фінансового моніторингу за метою недопущення використання послуг страхових компаній, відмивання коштів фінансування тероризму

Нагляд в області фінансового моніторингу повинен бути ризик - орієнтованим. Перевірятиме, чи створено в страховій компанії службу, здатну гідно виявляти, контролювати і управляти ризиками відмивання(фінансування) тероризму, також забезпечити своєчасне виявлення незрозумілих операцій клієнтів.

6. Зовнішній аудит та звітність

Використовуватиме власну автоматизовану систему звітності з стандартів інформаційної безпеки та застосуванням сучасних технологій. Побудова системи повинна передбачати спрощення процесу подання та формування звітності в стандартному форматі.

Періодичність надання регуляторної звітності треба збільшувати. Надалі розглядати можливість збирання гранулярних даних з

впровадженням сучасних ІТ-технологій, що надасть змогу більш частіше та глибше проаналізувати та оцінювати ризики страхових компаній, дотримання ними неюхідних вимог, а страховим компаніям - зосередити витрати на підготовку та подання звітів.

Аудит фінансової звітності спеціалізованих перестраховиків та страхових компаній є важливим доданням до процесу нагляду за роботою страхових компаній

Національний банк як основний регулятор розраховує на належне виконання та комунікацію аудиторам страхових компаній власної роботи встановленої в Міжнародних стандартів аудиту (ISA) та законодавства України.

7. Припинення діяльності та вихід з ринку

За рішенням регулятора вихід з ринку страховика може бути як примусовим, так і добровільним. Свідомий вихід з ринку може здійснюватись методом реорганізації, припинення діяльності та ліквідації страхової компанії без ліквідації юридичної особи

Основні позиції, які необхідні для правильності виходу з ринку страхової компанії, повинні передбачати таке:

- підстави для віднесення страхової компанії до категорії неплатоспроможних та підстав для позбавлення ліцензії потрібно закріпити на рівні закону;

- була можливість призначення тимчасової адміністрації або куратора в страхову компанію в випадку віднесення її до класу неплатоспроможних. Даний інструмент в першу чергу потрібний для ефективного та швидкого вжиття заходів щодо захисту інтересів клієнтів та стабілізації фінансового стану компанії;

- можливість передачі портфеля договорів страхової компанії другій страховій компанії. Доручення частини або всіх зобов'язань та активів страховика проходитиме тільки за згоди Національного банку, який повинен

брати до уваги фінансовий стан компанії і набувача, який передає страховий портфель.

Процес виходу страхової компанії з ринку в основному спрямований на захист прав споживачів страхових послуг і забезпечення як найбільш можливого обсягу виконання страховою компанією її зобов'язань перед кредиторами та клієнтами.

В подальшому Національний банк повинен розглядати питання створення механізму гарантування виплат за рахунок довгострокового страхування життя.

8. Законодавчі зміни

Задля реалізації нової моделі нагляду та регулювання необхідно розробити проект законів та інших нормативно-правових актів, які ґрунтуються на основних потребах законодавства ЄС до перестраховиків та страхових компаній, та враховуватимуть особливості страхового ринку України.

На етапі набуття функцій регулятора Національному банку зосередиться на розробленні пропозицій до:

- проекту Закону України "Про фінансові послуги та діяльність з надання фінансових послуг";
- проекту нової редакції Закону України "Про страхування";
- проекту нового Закону України "Про страхову дистрибуцію";
- змін до Закону України "Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів".

Також Національному банку необхідно працювати над розробкою внесення змін до нормативно-правових актів, що регулюють обов'язкові види страхування.

На етапі виконання функцій регулятора Національному банку працювати над розробленням пропозицій до:

- проекту Закону України "Про механізм гарантування виплат за договорами довгострокового страхування життя";

- проекту Закону України "Про обов'язкове страхування відповідальності перевізника".

Висновки до розділу 3

Новим напрямком формування страхового ринку є діджиталізація, що передбачає велику кількість технологій в поєднанні із телекомунікаційними системами, сприяє поліпшенню обслуговування як страхових організацій, так потенційних клієнтів і діючих страхувальників. Умови, що допомагає розвитку діджиталізації на страховому ринку, і є створення фактично нововведеного цифрового громадянства, яке базується на використанні різних діджитал-технологій. На вітчизняному страховому ринку в сьогоdnішньому форматі можна відокремити такі основні тенденції діджиталізації:

1. Лише розпочав упроваджуватися даний процес на страховому ринку, поява новітніх технологій в роботі страхової організації свідчить про наміри страховика щодо більш ефективного розвитку власного бізнесу. Діджиталізація набагато активніше вводиться в сфері «non-life» страхування, і це є закономірним процесом, оскільки український страховий ринок сконцентрований саме в цій сфері.

2. Система діджитал-страхування постійно розширюється, в склад якої входить цілий сукупність технологій, що пропонують страховики своїм безпосереднім клієнтам: придбання та замовлення страхового договору онлайн, страховий калькулятор, консультація онлайн, онлайн-оплата за укладений договір страхування, консультація в відеорежимі та інші. Перші признаи діджитал-страхування появилися близько 15 р. тому, саме коли уперше в Україні окремими банками були присогласено послуги страхування онлайн. На даний момент взаємодія банків та страхових компаній в системі Інтернет-страхування тільки вдосконалюється та поглиблюється.

3. Створення системи мобільного страхування завдяки створенню мобільних додатків. Наша тенденція всього лиш розпочала створюватись декілька років тому і прогнозується, що буде посилюватись співпраця ІТ-установ та страхових компаній, які робитимуть мобільні додатки як задля фахівців страхових компаній за різними напрямками, так і для споживачів страхових послуг. Причому створення системи мобільного страхування слугуватиме уменшенню витрат страховика на роботу страхових агентів, а отже, результатом цього стане скорочення працівників страхових компаній.

4. В сфері страхового бізнесу використання хмарних технологій сприяє збереженню баз даних страхової організації навіть за умов вилучення серверів страховика. та «рейдерських атак» Хмарні технології в поєднанні із телематикою сприяють створенню баз даних та збільшення інформації по клієнтах страхової компанії.

5. Запровадження телематики у межі страхового бізнесу. Телематика в страховому бізнесі сприяє визначенню оптимально-ефективної страхової премії. Тоді організація взаємодії є вигідною як для клієнта страхової компанії, так і для страховика: перший одержує зменшення вартості страхового договору, а другий може зменшити ймовірність настання страхового випадку.

6. Запровадження автоматичних систем перевірки договорів страхування слугує покращенню системи обслуговування клієнтів і уникнення шахрайських дій в страхових компаніях.

Кожен новий день повинен приносити нові діджитал-технології. Вже скоро той час, коли появляться не тільки віртуальні банки, но і віртуальні страхові компанії. Як тільки будуть розширювати кількість операцій, які можливо зробити завдяки мобільному додатку. Окрім позитивних сторін, діджиталізація приносить і нові загрози, оскільки оцифрування призводить до відкритості страхового ринку, що потребує створення системи захисту від кібер-ризиків. Тому далі дослідження будуть відноситись до вивчення саме ризиків в світі діджитал-страхування.

Національний банк чекає, що нагляд за ринком страхування та впровадження нової моделі регулювання допомагатиме досягненню даних цілей:

підвищення ліквідності, стійкості та капіталізації страхових компаній;
диверсифікація, посилення конкуренції та страхових продуктів на ринку страхових послуг;

забезпечення найкращих стандартів захисту права власників полісів та споживачів страхових послуг;

підвищення його привабливості для інвесторів та прозорість функціонування ринку страхування.

Перелічені зміни забезпечать підвищення довіри споживачів до страхового ринку та його більш глибоке проникнення на ринок фінансових послуг.

Зазначене бачення та пропозиції регулятора не являються остаточними а також підлягають обговоренню з е учасниками ринку страхування та експертами для пошуку найкращих способів врегулювання окремих питань діяльності страхових компаній.

Національний банк співпрацює в напрямку з міжнародними фахівцями, представниками Верховної Ради України, Нацкомфінпослуг та ринку страхування.

Метою даної співпраці є запровадження нормативно-правових актів, законопроектів і супровідних документів для нагляду та врегулювання за ринком страхування.

Національний банк проводить постійні зустрічі з експертами та представниками ринку для того, щоб побачити їхню думку щодо вирішення виниклих проблем.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Основні висновки дипломної роботи полягають в наступному:

1. На засадах узагальнення теоретико-методологічних та методичних підходів було обґрунтовано визначення категорії «страховий ринок» - це порядок економічно-соціальних відносин між суб'єктами ринку, які роблять операції продажу-купівлі страхових продуктів через укладання договорів страхування в процесі задоволення потреб в страховому захисті, який реалізується через страховий інтерес.

2. Для ефективного розвитку страхового ринку потрібна систематизація його функцій, тому запропоновано таку класифікацію функцій: ризикова, організаційна, соціальна, розподільча, превентивна, стабілізуюча, накопичувальна, заощаджувальна, компенсаційна та контролююча.

3. Досліджено структуру страхового ринку, виділено його учасників. До суб'єктів страхового ринку відносять: страхувальників, страховиків та страхових посередників. Вони в свою чергу поділяються на: непрямих та прямих посередників, нестрахових посередників.

4. Обґрунтовано, що на сучасному етапі розвитку державна політика стосовно розвитку страхового ринку України повина бути комплексною та реалізовуватися на підставі стратегічних цілей, які зорієнтовані на вдосконалення законодавчого забезпечення та податкового регулювання, розроблення заходів щодо підвищення інвестиційної праці страховиків, посилення фінансової безпеки ринку.

5. В результаті дослідження аналізу показників розвитку страхового ринку за попередні роки показують про проблеми його розвитку, про такі як: напружена політична ситуація, відсутність довіри населення до страхових компаній, падіння курсу національної валюти, не високий рівень капіталізації страховиків, суперечливе податкове та страхове законодавство, швидка інфляції, дефіцит фінансових ресурсів, відсутність економічної

стабільності, неплатоспроможність населення, нерозвиненість системи страхування життя.

6. Обґрунтовано, що найкращим джерелом для здійснення страхових інвестицій є страхування життя, яке в Україні недостатньо розвинуте. Це показує необхідність розроблення стратегії саме для розвитку довгострокових видів страхування.

7. В Україні ринок страхування має свої нюанси та особливості. В найближчий час страхові компанії України активно будуть боротися за клієнтів і їх лояльність. Мається на увазі не тільки цінова конкуренція, але і пропозиція з більш широкого спектру послуг. Сюди можуть входити: покращення якості обслуговування, персоналізація продуктів, спрощення та прискорення всіх процедур.

8. Діджиталізація є доцільним трендом ринку страхування. Послуги і сервіси активно перебираються в інтернет. Дані зміни вигідні усім, оскільки для клієнта – це просто і зручно. А для компанії – можливість використати витрати і охопити більшу аудиторію, виявити потенційних клієнтів. Даний сервіс розрахований переважно на тих людей, які здійснюють покупки через інтернет.

9. Оскільки недалеко той час, коли появляться не тільки віртуальні банки, но і віртуальні страхові компанії. Як тільки будуть розширювати кількість операцій, які можливо зробити завдяки мобільному додатку. Окрім позитивних сторін, діджиталізація приносить і нові загрози, оскільки оцифрування призводить до відкритості страхового ринку, що потребує створення системи захисту від кіберризиків. Тому далі дослідження будуть відноситись до вивчення саме ризиків в світі діджитал-страхування.

10. Національний банк здійснює регулярні зустрічі з представниками та експертами ринку, щоб зрозуміти їхню думку щодо вирішення реальних проблем.

11. На сьогоднішній день державний страховий ринок зберіг великий потенціал збільшення, він все ще залишається інтересним міжнародним

інвесторам. Зате відсутність діючих законодавчих реформ затрудняє процес розвитку ринку. Страхування розпочне дієво розвиватися тоді, коли буде дійсна нормативно-правова база, зроблена на підставі міжнародних стандартів. Страховий ринок необхідно зробити якомога прозорим та доступним для населення. На сьогоднішній день ситуація в державі зумовила створення тривожних тенденцій, тому необхідно збільшити рівень захисту підприємств, населення від різних груп ризиків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Фурман В. М. Особливості та сутність страхового ринку / Фурман В. М. // Фінанси України. - 2005. №11. С. 126-131.
2. Словарь страховика. - М. :Экономика, 2000. - 322 с.
3. Александрова М. М. Страхування: навч. посіб. / М. М. Александрова. - К.: ЦУЛ, 2002. - 208 с.
4. Субачов І. І. Розвиток страхового ринку в Україні як фактору фінансової стабілізації економіки [Текст] / І.І. Субачов., В. Я Олійник // Фінанси України. - 2003. - № 5. - С. 12-18.
5. Мних М. В. Страхування в Україні в умовах глобальної економічної кризи / М. В. Мних // Фондовый рынок. - 2009. - №19. - С. 22-26.
6. Музика О. М. Стан та тенденції розвитку страхового ринку України / О. М. Музика [Текст] // Науковий вісник НЛТУ. - 2009. - № 19.2. - С. 246-255.
7. Навчальні матеріали онлайн// навч. посібник С. Л. Лондар, О. В. Тимощенко Фінанси// Сутність, функції та принципи страхування [Електронний ресурс] : Режим доступу: https://pidru4niki.com/11200611/finansii/strahuvannya_strahoviy_rinok#52
8. Журавка О. С. Теоритичні підходи до визначення сутності інфраструктури ринку страхових послуг// Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник тез XII Всеукр. Наук.-практ. Конф.: у 2 х т. Т. 2. Суми: «УАБС НБУ», 2009. С. 28–30.
9. Плиса В. Й. Страхування [Текст]: навчальний посібник / В. Й. Плиса. - 2-ге вид. - К. : Каравела, 2008. - 392 с. - ISBN 996-8019-50-4.
10. Офіційний сайт Верховної Ради України// Закон України "Про стархування" від 07.03.1996 № 85/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>
11. Журавка О. С. Економічний зміст понять, що характеризують страховий ринок та його структуру [Текст] / Журавка О. С. // Вісник

Університету банківської справи Національного банку України. - 2009. - №3(6). - С. 208-2012.

12. Вовчак О. Д. Страхування [Текст] : навчальний посібник / О. Д. Вовчак. - 2-ге вид., стер. - Львів : Новий світ-2000,2006. - 480 с. - ISBN 996-7827-53-4.

13. Навчальні матеріали онлайн// навч. посібник С. Л. Лондар, О. В. Тимошенко Фінанси// Страховий ринок та його структура [Електронний ресурс] : Режим доступу: https://pidru4niki.com/17530607/finansi/strahoviy_rinok_yogo_struktura#35

14. Базилевич В. Д. Страхова справа [Текст] : монографія / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич. - 5-те вид. стер. - К. : Знання, 2006. - 351 с. - ISBN 996-346-124-1.

15. Горбач Л. М. Страхова справа : навч. посіб. / Л. М. Горбач. - 2-ге вид., випр. - К. : Кондор, 2003. - 252 с.

16. Журавка О. С. Теоритичні підходи до визначення сутності інфраструктури страхового ринку / Журавка О. С. // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник тез доповідей XII Всеукраїнської науково-практичної конференції: у 2 х т. - Т. 2. - Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. - С. 28-30.

17. Осадець С. С. Страхування: Підручник /- 2-ге вид., перероб. і доп. - К.: КНЕУ, 2002. - 599 с.

18. Залетов О. М. Страхування UA; Навчальний посібник; За редакцією к.е.н. О.О. Слісаренко. - К.: Міжнародна агенція «Beezone»,2003.

19. Гвозденко А. А. Основы страхования: Учебник. - М.: Финансы и статистика, 1999

20. Історія розвитку страхового ринку // Голос України. - 1996. - № 186-187.

21. Декрет Кабінету Міністрів України «Про страхування» // Україна-business. - 1993. - №47-49.

22. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 р. №85/86 ВР//Урядовий кур'єр. - 1996. - Квітень.
23. Новые страхи // Деловая неделя. - 1998. - № 1-2.
24. Якубенко К. Були здобутки і радощі, невдачі і розчарування // Україна - business. - №6. - 1996.
25. Програма розвитку страхового рынка появится до 01.07.1998 года // Финансовая консультация. - 1998. - № 8.
26. Постанова Кабінету Міністрів України «Про створення Національної акціонерної страхової компанії Оранта» від 07.09.1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/709-93-%D0%BF#Text>
27. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про страхування» від 4.10.2001 р.
28. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про страхування» від 10.04.2008 р.
29. Forbes Україна. Податкові виклики для страховиків. – 09 лютого 2015 року.
30. Борсученко А.С. Податок на прибуток страховиків: Основні тенденції та шляхи вдосконалення / А.С. Борсученко // журнал «Управління ризиком», №5 - 2014 р. - 70 - 72 с.
31. Шолойко А. С. Страховий ринок України: підходи до його класифікації та періодизації / Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. - 2014. - Вип. 200(3). - С. 94-102.
32. Фурман В. М. Страховий ринок в Україні: проблеми встановлення та стратегія розвитку: Автореф. дис. ... д-ра економічних наук: 08.04.01 / В. М. Фурман. - К., 2006. - 36 с.
33. Василенко А. В. Генезис державного регулювання страхового ринку України в контексті зарубіжного досвіду// Актуальні проблеми економіки. - 2006. - № 8. - С. 14-22.

34. Жабинець О.Й. Державне регулювання страхової діяльності у контексті глобалізації світового страхового простору// Науковий вісник НЛТУ України. - 2008. - Вип. 18.10. - С. 187-194.

35. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського// Соболев Р.Г. Сутність державного регулювання страхової діяльності в Україні / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2009_1_15

36. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України» №77-VIII від 28.12.2014 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-18#Text>

37. Козьменко О. В. Формування пріоритетів страхового ринку України у відповідності з програмами розвитку страхового ринку Solvency I та Solvency II / О. В. Козьменко, О. В. Меренкова // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Вип. 21. Ч. 2. - Черкаси, 2008. — С. 198-202. - (Серія "Економічні науки").

38. Козьменко О. В. Порівняльна характеристика видів страхування в Україні, Росії, а також Франції та інших країнах ЄС / О. В. Козьменко, А. О. Бойко // Зовнішня торгівля: право та економіка. - 2009. - № 1 (42). - С. 53-59.

39. Фурман В. Державне регулювання страхового ринку як чинник його стратегічного розвитку / Фурман В. // Економіка і прогнозування. - 2005. - № 3. - С. 114-126.

40. Офіційний сайт Верховної Ради України// Закон України " Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг від 12.07.2001 № 2664-III. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text>

41. Фурман В. Вплив державної політики і системи управління на діяльність страховиків в Україні / Фурман В // Економіст. - 2004. - № 10. - С. 44-46.

42. Офіційний сайт Верховної Ради України// Положення «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг» від 23 листопада 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1070/2011#Text>

43. Офіційний сайт Моторно (транспортного) Бюро України. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.mtsbu.ua/ru/about_us/general/

44. Філонюк О.Ф. Державне регулювання страхової справи в контексті концепції розвитку страхового ринку України до 2010 року [Текст]// Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Серія «Економіка». - 2006. - Вип. 81-82. - С.47-51.

45. Мних М. В. Страхові компанії, їх роль та значення в системі ефективного забезпечення страхової діяльності //Економіка та держава. - 2007. - № 4 - С. 22-24.

46. Офіційний сайт Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України - [Електронний ресурс]./ Підсумки діяльності страхових компаній за 2015 рік - Режим доступу: https://nfp.gov.ua/files/DepFinMon/zvitni_dani/sk_%202015.pdf

47. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про страхування» від 04.10.2001 № 2745-III. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-14#Text>

48. Положення про провадження діяльності страховими посередниками [Електронний ресурс] : затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 18.12.96 № 1523 - Режим доступу : <http://www.zakon1.rada.gov.ua>

49. Резнікова В. Посередництво на страховому ринку України / Право України. - 2010. - № 4. - С. 275-282.

50. Ткаченко Н. В. Страхування : навч. посіб. / К. : Ліра-К, 2007. - 376 с.

51. Шаповалова Л. Практичні аспекти агентської діяльності юридичної особи у сфері страхування / Страхова справа. - 2004. - № 3. - С. 58-61.

52. Положення про провадження діяльності страховими посередниками [Електронний ресурс] : затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 18.12.96 № 1523 - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1523-96-%D0%BF#Text>

53. Журавка О. С. Діяльність страхових брокерів на страховому ринку України // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. Вип. 28. - Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. - С. 237-244.

54. Закон України "Про страхування" від 07.03.1996 №85/96-ВР [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>

55. Плиса В. Й. Інтеграція страхового ринку України у світовий страховий простір// Фінанси України. - 2002. - № 7. - С. 96-101.

56. Барановський О. І. Страховий ринок в Україні: стан, проблеми, перспективи (аналітична доповідь Центру Разумкова) // Національна безпека і оборона. - 2003. - № 6. - С. 2-46.

57. Стратегічних інвесторів на всіх не вистачить // Страхова справа. - 2007. - № 2(26). - С. 36-59.

58. Ткаченко Н. В. Вплив іноземного капіталу на розвиток страхової системи України// Фінанси України. - 2007. - № 6. - С. 115-122.

59. Інституційний репозитарій eSSUIR Сумського державного університету// Журавка О.С. Вплив іноземного капіталу на розвиток страхового ринку України [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/54725/5/Zhuravka_insurance.pdf

60. Рейтинг страхових компаній-2015 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.forbes.net.ua/business/1398567-rejting-strahovyh-kompanij-2015>.

61. Журавка О. С. Вплив іноземного капіталу на розвиток страхового ринку України// Наука й економіка : науково-теоретичний журнал Хмельницького економічного університету. - 2008. - № 1 (9). - С.277-286.

62. Сташкевич Ю. А. Типи інвестиційних стратегій страховиків// Формування ринкових відносин в Україні. - 2007. - № 3. - С. 83-86.

63. Офіційна інтернет-сторінка Державної комісії з регулювання ринку фінансових послуг [Електронний ресурс]. / Підсумки діяльності фінансових компаній, ломбардів та юридичних осіб (лізингодавців) за 2015 рік - Режим доступу : https://nfp.gov.ua/files/FK_2015.pdf

64. Портфельні інвестори «біжать по передку потягу», показуючи напрямки //Страхова справа. – 2006. – № 2(22). – С. 16-40.

65. Ткаченко Н. В. Вплив іноземного капіталу на розвиток страхової системи України / Н. В. Ткаченко // Фінанси України. – 2007. – № 6. – С. 115-122.

66. Мельник М. Проблема якості іноземного інвестування в контексті збереження та захисту економічних інтересів України / Мельник М. // Стратегічний розвиток регіону – економічне зростання та інтеграція : матеріали XV Міжнародної науково - практичної конференції. Ч. 1. – Чернівці, 2006. – С. 57-61.

67. Науковий вісник Ужгородського національного університету. [Електронний ресурс]// Рудь І. Ю., Кондрацька К. В. Страховий ринок України: аналіз та перспективи розвитку - Режим доступу: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/23_2_2019ua/18.pdf

68. Козоріз Г. Г. Пріоритетні напрями модернізації страхового ринку України в умовах глобальних викликів / Г.Г. Козоріз // Регіональна економіка. – 2013. – № 1. – С. 26-34.

69. Фориншурер [Електронний ресурс] Підсумки діяльності страхових компаній за 9 місяців 2016 року – Режим доступу до ресурсу: <https://forinsurer.com/files/file00587.pdf>

70. BritMark [Електронний ресурс] – Олександр С. Український страховий ринок: ітоги 2015 і перспективи 2016. Режим доступу до ресурсу: <https://brit-mark.com/ru/press-centre/brit-mark-media/2015/ukrainskiy-strahovoy-rynok-itogi-2015-i-perspektivi-2016>

71. International Insurance Fact Book 2015. - International Insurance Institute - 2015. - 110 p.

72. Статистичний портал Statista, ВВП в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.statista.com/statistics/296140/ukraine-gross-domestic-product>

73. Insurers' tech!start up investment indicates growing importance of digital technology in the industry [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.out.law.com/en/articles/2016/january/insurers-tech-start-up-investment-indicates-growing-importance-of-digital-technology-in-the-industry-saysexpert>

74. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року (Постанова Правління Національного банку України від 18.06.2015 року No 391)[Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0391500-15#Text>

75. Ходько Р. М. Вітчизняне страхування рухається до світових стандартів / Р. М. Ходько // Галицькі контракти. - 2009. - № 2. - С. 21-24.

76. Українська федерація убезпечення - [Електронний ресурс]. Стратегія розвитку страхового ринку України на 2011-2020 роки. - Режим доступу: http://ufu.org.ua/ua/about/activities/strategic_initiatives/5257.

77. Lloyds. What-is-Solvency-II // Lloyd's official web site. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.lloyds.com/market-resources/regulatory/solvency-ii/about/what-is-solvency-ii>

78. Гладчук О.М. Фінансова безпека сучасного страхового ринку України // Ефективна економіка: електронне наукове фахове видання. - 2014. - № 4.

79. Стратегія розвитку страхового ринку України на 2012-2021 роки [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Української федерації убезпечення. - Режим доступу: http://ufu.org.ua/ua/about/activities/strategic_initiatives/5257

80. Дьячкова Ю.М. Страховий ринок в умовах нестабільної економіки / Ю.М. Дьячкова // Вісник Донбаської державної машинобудівної академії. - 2014. - №2 (33). - С.172-176.

81. Білик І.В. Особливості структури та інфраструктури страхових ринків України та Польщі // Теорія та практика фінансів: зарубіжний досвід // Світ фінансів, -1-(14), березень, 2008 р., С.168.

82. Сіренко І. Аналіз розвитку страхового ринку та оцінка його перспектив / І. Сіренко // Страхова справа. - 2009. - №3(35). - С.23-25.

83. Страхування: Підручник / за редакцією В.Д. Базилевича. - К.: Знання, 2008. - 1019с., С.925.

84. Рісзерд Рукала. Шляхи розвитку страхових ринків країн Східної Європи / Рукала Рісзерд // Страхова справа. - 2004. - №3. - С. 40-42.

85. Філонюк О.Ф. Залучення іноземних інвестицій на страховий ринок України / О.Ф. Філонюк. - Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, 2007 р., №779, - с.96-100.

86. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг - [Електронний ресурс]. Звіти про стан і розвиток страхового ринку України та світу за 2012 - 2020 роки. - Режим доступу: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-strakhovoho-ryнку-Ukrainy.html>

87. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]/ Структура експорту-імпорту за видами послуг у 2015 році / - Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/zd/str_eip_kv/str_eip_kv_u/str_eip2015_u.htm

88. Зелетов А. Страховой рынок Украины 2013 г.: итоги и перспективы развития / - 2014.-№1(45). - С. 3-15.

89. Арутюнян Р.Р. Страховий ринок України в глобальному середовищі / Р.Р. Арутюнян, С.С. Арутюнян, О.В. Ітигіна // Вісник соціально-економічних досліджень. - 2013 р. - Вип. 2(49),ч.2. - С. 14-19.

90. Хавтур О.В. Формування та розвиток національного страхового ринку в умовах трансформаційних перетворень / О.В. Хавтур // Світ фінансів. - 2004 р. - Вип. 1. - С. 118 - 129.

91. Квасовський О. Р. Проблемні аспекти прямого оподаткування страхових компаній в Україні / О. Р. Квасовський, М. В. Стецько // Фінанси України. - 2011. - №1. - С. 52-63.

92. Кнейслер О. В. Прагматизм фінансової стійкості страховика / О. В. Кнейслер // Світ фінансів. - 2009. - № 4. - С. 191-197.

93. Лацик Г. М. Концептуалізація та пріоритети розвитку добровільного медичного страхування в Україні / Г. М. Лацик // Українська наука. - 2012. - Вип. 17. - С. 90-96.

94. Кулина Г. М. Сучасні тенденції розвитку страхування життя у світі / Г. М. Кулина // Економічний аналіз : зб. наук. праць. - Тернопіль, 2014. - Том 15, № 2. - С. 64-70.

95. Налукова, Н. Фінансова діяльність страховика: концептуальні засади теорії і практики / Наталя Налукова, Марія Бадида // Світ фінансів. - 2015. - Вип. 2. - С. 105-117.

96. Журнал «ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ» [Електронний ресурс]/ Татаріна Т. В., Третяк К. В. Особливості функціонування перестрахових брокерів на вітчизняному ринку перестрахування/ Режим доступу: https://www.problecon.com/pdf/2014/4_0/170_176.pdf

97. “Дельта Финанс”// Корниенко Д. Рейтинг страховых компаний Украины./ Режим доступу: <https://deltafinance.com.ua/ru/rejting-strahovyh-kompanij-ukrainy/>

98. Фориншурер // «Insurance TOP» №5(73)2020// Рейтинг страховых компаний// Режим доступу: <https://forinsurer.com/files/file00683.pdf>

99. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг - [Електронний ресурс]// Інформація про стан і розвиток страхового ринку України. - Режим доступу: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-strakhovoho-ryнку-Ukrainy.html>

100. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг - [Електронний ресурс]// Інформація про посередницькі послуги у страхуванні та/або перестрахуванні. Режим доступу: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-poserednytski-posluhy-u-strakhuvanni-taabo-perestrakhuvanni.html>

101. Моторне (транспортне) страхове бюро України [Електронний ресурс]// Новини від 18.11.2019 : В Україні укладено понад 1 мільйон електронних договорів ОСЦПВ. Режим доступу: <http://www.mtsbu.ua/ua/presscenter/news/155259/>

102. Електронний фаховий науково-практичний журнал "Інфраструктура ринку"// Дем'янчук М. А., Гуржий К. С. Трансформація страхового ринку в умовах розвитку цифрових технологій. С. 272–278. Режим доступу: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/25_2018_ukr/46.pdf

103. The Village.// Кількість українських користувачів Facebook 24.01.2018. Режим доступу: <https://www.the-village.com.ua/village/business/news/267653-kilkist-ukrayinskih-koristuvachiv-facebook>

104. Репозитарій Західноукраїнського Національного Університету [Електронний ресурс] // Клапків Ю. М. Мобільні додатки в онлайн дистрибуції страхових послуг С. 42–47. Режим доступу: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/31242/1/%d0%9a%d0%bb%d0%b0%d0%bf%d0%ba%d1%96%d0%b2%d0%ae_%d0%9c%d0%9e%d0%91%d0%86%d0%9b%d0%ac%d0%9d%d0%86%20%d0%94%d0%9e%d0%94%d0%90%d0%a2%d0%9a%d0%98%20%d0%92%20%d0%9e%d0%9d%d0%9b%d0%90%d0

%99%d0%9d%20%d0%94%d0%98%d0%a1%d0%a2%d0%a0%d0%98%d0%91
%d0%a3%d0%a6%d0%86%d0%87.pdf

105. Журнал “Економіка та держава” [Електронний ресурс] // Літошенко А. В. Хмарні обчислення як своєрідний вид аутсорсингу комп’ютерних сервісів та його перевага. *Економіка та держава*. 2017. № 6. С. 86–89. Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/6_2017/18.pdf

106. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. [Електронний ресурс] // Моташко Т. Розвиток світового ринку страхування в умовах діджиталізації. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Економіка»*. 2016. № 5. С. 18–24. Режим доступу: http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2016/06/182_3_18-24.pdf

107. Онищенко В. О., Черв’як А. В. Вплив діджиталізації на рівень розвитку економіки // Розвиток фінансового ринку в Україні: загрози, проблеми та перспективи : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 15 жовтня 2019 р.). Полтава : ПолтНТУ, 2019. С. 10–12.

108. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс] // Пікус Р., Заколюжний В. Інноваційний розвиток страхової діяльності як основа підвищення її ефективності / Р. Пікус, В. Заколюжний // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. - 2015. - Вип. 3. - С. 72-80. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2015_3_13

109. MIND// Павло Харламов//«Розумний захист»: як заощадити на страхуванні автомобіля Режим доступу: <https://mind.ua/publications/20192669-rozumnij-zahist-yak-zaoshchaditi-na-strahuvanni-avtomobilya>

110. Інвестиції: практика та досвід.// Третяк Д. Д., Поруба Я. С. Інноваційні технології в автотранспортному страхуванні. 2019. № 1. С. 30–36. Режим доступу: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=6458&i=4>

111. DE NOVO — найбільший національний хмарний оператор та ЦОД №1 в Україні//УНИКА перевела ІТ-процеси на обласні технології. Режим доступу: <https://www.de-novo.biz/ru/blog/unika-perevela-it-procesi-na-hmarni-tehnologiyi-40>

112. Springer Link//Bohnert A., Fritzsche A., Gregor Sh. Digital agendas in the insurance industry: the importance of comprehensive approaches. *The Geneva Papers on Risk and Insurance – Issues and Practice*. 2019. Vol. 44. Issue 1. P. 1–19. Режим доступу: <https://link.springer.com/article/10.1057/s41288-018-0109-0>

113. Palgrave//Nicoletti B. Digital Insurance: Business Innovation in the Post-Crisis Era. Palgrave Macmillan, 2016. 357стр. Режим доступу: <https://www.palgrave.com/gp/book/9781137553263>

114. Springer Link//Eling M., Lehmann M. The Impact of Digitalization on the Insurance Value Chain and the Insurability of Risks. *The Geneva Papers on Risk and Insurance – Issues and Practice*. 2018. Vol. 43. Issue 3. P. 359–396. Режим доступу: <https://link.springer.com/article/10.1057/s41288-017-0073-0>

115. Наукова бібліотека ім. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка// Моташко Т. Розвиток світового ринку страхування в умовах діджиталізації". С. 18 – 24. Режим доступу: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/visnyk/ekonom_182_2016.pdf

116. Наукові журнали Національного Авіаційного Університету// В.П. Лісовал Оцінка результатів діяльності страхової компанії Режим доступу: <http://jrnl.nau.edu.ua/index.php/EPsAE/article/viewFile/4419/4548>

ДОДАТКИ

Додаток А

Валові страхові премії за видами страхування за 2018-2019 роки (обсяги, структура та темпи приросту)

Види страхування	Валові страхові премії, млн грн					Структура валових страхових премій					Темпи приросту валових страхових премій			
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Страхування життя	2186,6	2756,1	2913,7	3 906,1	4 624,0	7,4%	7,8%	6,7%	7,9%	8,7%	26,0%	5,7%	34,1%	18,4%
Види страхування, інші, ніж страхування життя, у тому числі:	27549,4	32414,2	40518,1	45461,4	48 377,2	92,6%	92,2%	93,3%	92,1%	91,3%	17,7%	25,0%	12,2%	6,4%
Добровільне особисте страхування	3224,9	4212,2	5485,9	7 078,7	8 912,1	10,8%	12,0%	12,6%	14,3%	16,8%	30,6%	30,2%	29,0%	25,9%
Добровільне майнове страхування	17111,3	20221,5	25495,6	27692,2	28 472,1	57,5%	57,5%	58,7%	56,1%	53,7%	18,2%	26,1%	8,6%	2,8%
- в тому числі страхування фінансових ризиків	3598,6	3596,7	5594,4	5 135,5	4 397,6	12,1%	10,2%	12,9%	10,4%	8,3%	-0,1%	55,5%	-8,2%	-14,4%
Добровільне страхування відповідальності	2290,8	2336,2	3254,6	3 116,7	2 790,8	7,7%	6,6%	7,5%	6,3%	5,3%	2,0%	39,3%	-4,2%	-10,5%
Недержавне обов'язкове страхування	4922,4	5644,3	6282,0	7 573,8	8 202,2	16,6%	16,0%	14,5%	15,3%	15,5%	14,7%	11,3%	20,6%	8,3%
- в тому числі страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів	4044,2	4673,5	5042,9	6 002,7	6 976,3	13,6%	13,3%	11,6%	12,2%	13,2%	15,6%	7,9%	19%	16,2%
Державне обов'язкове страхування	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
ВСЬОГО (всі види страхування)	29736,0	35170,3	43431,8	49367,5	53 001,2	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	18,3%	23,5%	13,7%	7,4%

Додаток Б

Структуру валових страхових премій зі страхування життя станом на
31.12.2018 р. та 31.12.2019 р.

вид страхування	валові страхові премії із страхування життя (млн грн)		валові страхові премії із страхування життя (%)	
	2018р.	2019р.	2018р.	2019р.
за іншими договорами страхування життя	1475,5	1630,3	37,8	35,3
за іншими договорами накопичувального страхування	2187,9	2640,8	56,0	57,1
за договорами страхування життя лише на випадок смерті	198,1	288,1	5,1	6,2
за договорами страхування, якими передбачено досягнення застрахованою особою визначеного договором пенсійного віку	46,6	64,8	1,1	1,4

Додаток В

Структура валових та чистих страхових премій за 2018–2019 роки

Види страхування	Страхові премії, млн грн				Темпи приросту страхових премій, %	
	Валові	Чисті	Валові	Чисті	валових премій	чистих премій
	2018		2019		2019/2018	
Автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, "Зелена картка")	12 975,1	11 720,7	15 110,2	13 801,2	16,5	17,8
Страхування життя	3 906,1	3 906,1	4 624,0	4 624,0	18,4	18,4
Медичне страхування (безперервне страхування здоров'я)	3 486,7	3 243,1	4 470,3	4 268,8	28,2	31,6
Страхування майна	6 440,2	3 222,0	6 604,8	3 518,4	2,6	9,2
Страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	4 497,1	1 915,6	4 746,3	2 173,6	5,5	13,5
Страхування фінансових ризиків	5 135,5	1 663,8	4 397,6	2 151,2	-14,4	29,3
Страхування медичних витрат	1 345,9	1 098,8	1 885,5	1 685,9	40,1	53,4
Страхування від нещасних випадків	1 754,2	1 329,0	1 872,2	1 475,3	6,7	11,0
Страхування вантажів та багажу	2 899,0	1 479,3	2 835,0	1 432,3	-2,2	-3,2
Страхування відповідальності перед третіми особами	2 567,2	1 659,7	2 238,7	1 424,3	-12,8	-14,2
Авіаційне страхування	1 041,7	778,5	703,7	551,1	-32,4	-29,2
Страхування кредитів	1 113,6	577,2	1 102,3	366,3	-1,0	-36,5
Інші види страхування	2 205,2	1 830,5	2 410,6	2 113,6	9,3	15,5
Всього	49 367,5	34 424,3	53 001,2	39 586,0	7,4	15,0

Додаток Г

Структура валових та чистих страхових виплат за 2018-2019 роки

Види страхування	Страхові виплати, млн грн				Темпи приросту страхових виплат, %	
	Валові	Чисті	Валові	Чисті	валових виплат	чистих виплат
	2018		2019		2019/2018	
Автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, "Зелена картка")	5 831,6	5 623,8	6 714,7	6 504,2	15,1	15,7
Медичне страхування (безперервне страхування здоров'я)	2 095,4	2 094,9	2 602,8	2 602,8	24,2	24,2
Страхування фінансових ризиків	1 585,0	1 393,4	1 624,6	1 570,2	2,5	12,7
Страхування майна	1 423,6	1 412,4	1 160,5	1 146,8	-18,5	-18,8
Страхування життя	704,9	704,9	575,9	575,9	-18,3	-18,3
Страхування медичних витрат	312,8	311,5	349,9	349,7	11,9	12,3
Страхування вантажів та багажу	122,1	119,3	214,9	213,6	76,0	79,0
Страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	262,4	249,7	215,2	208,9	-18,0	-16,3
Страхування кредитів	78,0	78,0	49,6	49,6	-36,4	-36,4
Інші види страхування	447,6	444,7	830,2	818,8	85,5	84,1
Всього	12 863,4	12 432,6	14 338,3	14 040,5	11,5	12,9

Додаток Д

Динаміка основних показників автострахування - ОСЦПВ ВНТЗ, КАСКО та «Зелена карта»

Показник Вид N. Страхування.	Валові страхові премії					Валові страхові виплати					Рівень валових страхових виплат станом на					Темпи приросту							
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2017	31.12. 2018	31.12. 2019	Валові страхові премії	Валові страхові виплати	Валові страхові премії	Валові страхові виплати	Валові страхові премії	Валові страхові виплати	Валові страхові премії	Валові страхові виплати
	млн грн										%					2016/2015		2017/2016		2018/2017		2019/2018	
Страхування наземного транспортного (КАСКО)	3827,4	4 604,0	5 570,1	6 972,4	8 133,9	1803,7	2 050,1	2 623,7	3 149,1	3 576,0	47,1	44,5	47,1	45,2	44,0	20,3	13,7	21,0	28,0	25,2	20,0	16,7	13,6
Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ)	3028,5	3 468,1	3 745,3	4 499,3	5 087,3	1101,5	1 407,3	1 887,5	2 144,6	2 527,9	36,4	40,6	50,4	47,7	49,7	14,5	27,8	8,0	34,1	20,1	13,6	13,1	17,9
Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (за міжнародними договорами) "Зелена картка"	1015,7	1 205,4	1 297,6	1 503,3	1 889,0	282,0	410,9	486,6	537,9	610,8	27,8	34,1	37,5	35,8	32,3	18,7	45,7	7,6	18,4	15,9	10,5	25,7	13,6
Всього	7871,6	9 277,5	10613	12975	15110,2	3181,2	3 868,3	4 997,8	5 831,6	6 714,7	40,5	41,7	47,1	44,9	44,4	17,9	21,4	14,4	29,2	22,3	16,7	16,5	15,1

Додаток Е

Структура активів страховиків, які визначені статтею 31 Закону України «Про страхування» для представлення страхових резервів станом на 31.12.201 р. у порівнянні з інформацією станом на 31.12.2019 р.

Структура активів	Активи страховиків			
	млн грн		%	
	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2018	31.12.2019
Загальні активи по балансу	63 493,3	63 866,8	X	X
Категорія активів, визначених статтею 31 Закону України «Про страхування», для представлення страхових резервів				
Активи, визначені ст.31 Закону України «Про страхування», у тому числі:	40 666,5	44 609,9	100,0%	100,0%
1) грошові кошти на поточних рахунках	2 968,5	3 167,6	7,3%	7,1%
у тому числі 1.1) в іноземній валюті	466,9	470,8	1,1%	1,1%
2) банківські вклади (депозити)	14 101,8	15 884,0	34,7%	35,6%
у тому числі 2.1) в іноземній валюті	1 526,2	1 367,5	3,8%	3,1%
3) банківські метали	32,2	39,2	0,1%	0,1%
4) нерухоме майно	3 014,0	4 083,6	7,4%	9,2%
5) акції	5 077,3	3 734,7	12,5%	8,4%
6) облігації	908,2	944,1	2,2%	2,1%
7) іпотечні сертифікати	87,3	64,8	0,2%	0,1%
8) цінні папери, що емітуються державою	7 895,9	9 643,4	19,4%	21,6%
9) права вимоги до перестраховиків	5 418,1	5 326,2	13,3%	11,9%
у тому числі 9.1) до перестраховиків - нерезидентів	3 365,3	3 541,3	8,3%	7,9%
10) інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними Кабінетом Міністрів України *	1 131,8	1 687,9	2,8%	3,8%
у тому числі 10.1) розроблення та впровадження високотехнологічного устаткування, іншої інноваційної продукції, ресурсо- та енергозберігаючих технологій;	101,9	153,8	0,3%	0,345%
10.2) розвиток інфраструктури туризму;	22,4	124,5	0,1%	0,3%
10.3) добування корисних копалин;	0,003	0,1	0,0%	0,0%
10.4) перероблення відходів гірничо-металургійного виробництва;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.5) будівництво житла;	899,3	1 240,6	2,2%	2,78%
10.6) розвиток транспортної інфраструктури, у тому числі будівництво та реконструкція автомобільних доріг;	60,0	52,0	0,1%	0,1%
10.7) розвиток сектору зв'язку та телекомунікацій	48,2	116,9	0,1%	0,3%
10.8) розвиток ринку іпотечного кредитування шляхом придбання цінних паперів, емітованих Державною іпотечною установою.	0,0	0,0	0,0%	0,0%
11) кредити страхувальникам-громадянам, що видаються в порядку, визначеному Уповноваженим органом і погодженому з Національним банком України	17,5	24,5	0,04%	0,05%
12) довгострокові кредити для житлового будівництва, у тому числі індивідуальних забудовників, що використовуються у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України	0,2	0,2	0,001%	0,0004%
13) готівка в касі	13,7	9,7	0,03%	0,02%

Додаток Є

Розміщення коштів технічних резервів та резервів зі страхування життя

Структура активів	Страхові резерви			
	млн грн		%	
	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2018	31.12.2019
Сформовані страхові резерви	26 795,6	29 558,8	X	X
Категорії активів, визначених статтею 31 Закону України «Про страхування», для представлення страхових резервів				
Загальна сума активів, якими представлені технічні резерви та резерви зі страхування життя, у тому числі:	26 015,5	29 551,5	100,0%	100,0%
1) грошові кошти на поточних рахунках	2 225,9	2 198,5	8,6%	7,4%
у тому числі 1.1) в іноземній валюті	387,1	386,8	1,5%	1,3%
2) банківські вклади (депозити)	10 949,8	12 497,7	42,1%	42,3%
у тому числі 2.1) в іноземній валюті	2 415,5	2 168,8	9,3%	7,3%
3) банківські метали	4,6	3,4	0,0%	0,01%
4) нерухоме майно	1 147,7	1 573,7	4,4%	5,3%
5) акції	18,9	4,3	0,1%	0,0%
6) облігації	473,7	670,2	1,8%	2,3%
7) іпотечні сертифікати	0,0	0,0	0,0%	0,0%
8) цінні папери, що емітуються державою	7 526,0	9 145,5	28,9%	30,9%
9) права вимоги до перестраховиків	3 625,9	3 374,7	13,9%	11,4%
у тому числі 9.1) до перестраховиків - нерезидентів	2 560,4	2 573,3	9,8%	8,7%
10) інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними Кабінетом Міністрів України	34,4	73,9	0,1%	0,3%
у тому числі 10.1) розроблення та впровадження високотехнологічного устаткування, іншої інноваційної продукції, ресурсо- та енергозберігаючих технологій;	0,3	15,4	0,001%	0,05%
10.2) розвиток інфраструктури туризму;	20,6	38,0	0,1%	0,1%
10.3) добування корисних копалин;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.4) перероблення відходів гірничо-металургійного виробництва;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.5) будівництво житла;	6,2	5,6	0,02%	0,02%
10.6) розвиток транспортної інфраструктури, у тому числі будівництво та реконструкція автомобільних доріг;	0,5	0,0	0,002%	0,0%
10.7) розвиток сектору зв'язку та телекомунікацій	6,8	14,9	0,03%	0,05%
10.8) розвиток ринку іпотечного кредитування шляхом придбання цінних паперів, емітованих Державною іпотечною установою.	0,0	0,0	0,0%	0,0%
11) кредити страхувальникам-громадянам, що видаються в порядку, визначеному Уповноваженим органом і погодженому з Національним банком України	0,5	0,3	0,002%	0,001%
12) довгострокові кредити для житлового будівництва, у тому числі індивідуальних забудовників, що використовуються у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України	0,1	0,1	0,0004%	0,0003%
13) готівка в касі	8,0	9,2	0,03%	0,03%

Додаток Ж

Власний капітал страховиків України

№ п/п	Назва компанії	Власний капітал на 31.06.2020 р., тис.грн. "		Частка власного капіталу у валюті баланса	Власний капітал на 31.06.2019 р., тис.грн.	Приріст власного капіталу, %
		Всього	сплачений статутний капітал			
1	АЛЪЯНС	1 438 188,0	700 336,0	89,06	1 422 694,0	1,09
2	ARX	819 069,0	261 975,0	31,44	566 580,0	44,56
3	PZU УКРАЇНА	734 995,0	19 407,0	28,27	444 885,0	65,21
4	УНІКА	715 992,0	155 480,0	29,08	483 204,0	48,18
5	ІНГО	695 681,0	305 543,0	33,67	635 751,2	9,43
6	ТАС СГ	650 373,9	102 000,0	28,95	558 076,7	16,54
7	УСГ	617 552,0	278 659,0	34,84	544 352,7	13,45
8	ОМЕГА	461 731,1	55 000,0	87,10	460 190,8	0,33
9	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	378 694,0	121 500,0	21,12	345 282,0	9,68
10	БУСО	342 119,0	86 450,0	49,33	161 553,0	111,77
11	УНІВЕРСАЛЬНА	313 406,0	192 700,0	27,77	276 446,0	13,37
12	АЛЪФА СТРАХУВАННЯ	298 474,0	109 980,0	45,45	222 469,0	34,16
13	ОРАНТА	266 208,1	159 000,0	30,15	202 639,6	31,37
14	ПРОВІДНА	261 371,0	93 731,0	39,25	196 952,0	32,71
15	КНЯЖА	260 284,0	129 964,0	21,80	199 292,1	30,60

Гарантійний фонд страховиків України

№ п/п	Назва компанії	Гарантійний фонд на 31.06.2020 р., тис.грн.			
		Всього	в т.ч.		
			Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток
1	АЛЪЯНС	737 852,0	0,0	563 986,0	173 866,0
2	PZU УКРАЇНА	682 898,0	756 847,0	16 368,0	-90 317,0
3	УНІКА	560 512,0	41 187,0	0,0	519 325,0
4	ARX	543 383,0	15 871,0	118 000,0	409 512,0
5	ТАС СГ	506 404,6	84 363,4	16 397,4	405 643,8
6	ОМЕГА	402 683,9	577,8	527 258,6	-125 152,5
7	ІНГО	331 227,0	74 808,0	11 452,0	244 967,0
8	УСГ	318 606,8	85 469,7	92 958,7	140 178,4
9	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	256 613,0	99 377,0	44 157,0	113 079,0
10	БУСО	232 855,0	80 060,0	60 000,0	92 795,0
11	МОТОР-ГАРАНТ	232 490,0	42 536,0	148 522,0	41 432,0
12	Ю.Ес.Ай.	214 421,2	187 294,1	12 281,4	14 845,7
13	АЛЪФА СТРАХУВАННЯ	188 494,0	145 663,0	5 188,0	37 643,0
14	ТЕКОМ	178 584,0	0,0	5 584,0	173 000,0
15	ПРОВІДНА	160 632,0	681 903,0	468,0	-521 739,0

Продовження додатку Ж

Активи страховиків України

№ п/п	Назва компанії	Активи на 31.06.2020 р., тис.грн.					
		Всього	в т.ч.				
			основні засоби	довгострокові фінансові інвестиції	поточні фінансові інвестиції	грошові засоби та їх еквіваленти	інші активи
1	ARX	2 604 957,0	68 137,0	0,0	972 232,0	629 404,0	935 184,0
2	PZU УКРАЇНА	2 600 117,0	40 202,0	458 675,0	331 995,0	127 841,0	1 641 404,0
3	УНІКА	2 462 512,0	296 666,0	681 640,0	538 130,0	95 137,0	1 117 939,0
4	ТАС СГ	2 246 708,6	160 563,2	488 201,8	523 322,7	22 624,3	1 051 996,6
5	ІНГО	2 066 170,0	224 040,0	273 848,0	466 924,0	114 504,0	986 854,0
6	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	1 792 924,0	118 029,0	79 309,0	253 075,0	400 706,0	941 805,0
7	УСГ	1 772 517,3	31 626,9	98 399,0	310 756,1	531 057,0	800 678,3
8	АЛЪЯНС	1 614 826,0	5,0	847 232,0	518 172,0	153 389,0	96 028,0
9	КНЯЖА	1 194 189,0	21 906,0	92 196,0	320 030,0	156 552,0	603 505,0
10	УНІВЕРСАЛЬНА	1 128 757,0	59 028,0	0,0	416 517,0	77 505,0	575 707,0
11	ОРАНТА	882 977,6	146 288,5	47 511,6	200 723,0	34 040,1	454 414,4
12	БУСО	693 585,0	66 098,0	0,0	156 462,0	148 570,0	322 455,0
13	ПЕРША	676 662,0	54 306,0	16 632,0	0,0	296 449,0	309 275,0
14	UPSK	675 928,0	147 709,0	0,0	5 227,0	219 021,0	303 971,0
15	АСКА	671 653,0	78 208,0	20 150,0	0,0	70 003,0	503 292,0

Страхові резерви

Назва компанії	Страхові резерви на 31.06.2020 р., тис. грн."	Страхові резерви на 31.06.2019 р., тис. грн."	Приріст , %	Рівень покриття інвестиційними активами та грошовими засобами страхових резервів-нетто	Коефіцієнт забезпеченості власними засобами
ТАС СГ	1 419 103,1	1 209 504,4	17,33	0,84	0,46
ARX	1 391 675,0	1 224 777,0	13,63	1,20	0,59
PZU УКРАЇНА	1 391 517,0	1 295 456,0	7,42	0,69	0,53
УНІКА	1 342 505,0	1 609 132,0	-16,57	1,00	0,53
ІНГО	1 083 305,0	1 021 948,5	6,00	1,00	0,64
АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	1 014 314,0	1 139 642,0	-11,00	0,84	0,37
УСГ	1 012 177,1	1 099 229,2	-7,92	0,96	0,61
КНЯЖА	651 457,0	600 615,7	8,46	0,91	0,40
УНІВЕРСАЛЬНА	599 788,0	862 359,0	-30,45	0,92	0,52
ОРАНТА	546 176,9	538 246,5	1,47	0,78	0,49

Продовження додатку Ж

Страхові виплати за видами

№	Назва компанії	Всього страхових виплат по страхуванню перестрахованню на 31.06.2020 р., тис.грн.				
		Всього	в т.ч.			
			Особисте страхування (крім страхування життя)	Майнове страхування	Страхування відповідальності	Обов'язкове страхування (крім державного)
1	УСГ	517 030,3	66 623,8	240 150,8	2 564,7	207 691,0
2	PZU УКРАЇНА	485 286,5	67 955,2	335 602,7	4918,4	76810,2
3	ARX	463 671,0	93 070,0	320198,0	4448,0	45955,0
4	УНІКА	440 698,0	228 793,2	167 047,2	1 710,6	43 147,0
5	ТАС СГ	410 779,3	61 770,6	124 871,3	2 694,1	221 443,3
6	ІНГО	340 892,0	105 086,0	120 229,0	2 661,0	112 916,0
7	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	308 857,0	16 708,0	247 433,0	775,0	43 941,0
8	ПРОВІДНА	236 095,3	183 063,1	26 463,9	97,9	26 470,4
9	ОРАНТА	178 041,1	6 407,0	16 557,3	855,4	154 221,4
10	ВУСО	165 846,1	52 825,6	68 048,7	1 101,7	43 870,1
11	УНІВЕРСАЛЬНА	153 853,6	37 147,6	99 733,0	101,5	16 871,5
12	АЛЬФА СТРАХУВАННЯ	148 971,4	97 107,1	38 077,1	382,7	13 404,5
13	КНЯЖА	144 136,1	22 863,7	37 275,0	955,8	83 041,6
14	UPSK	137 187,9	24 257,1	19 981,3	460,9	92 488,6
15	"АСКА	131 510,0	32 404,0	52 697,0	986,0	45 423,0

Страхові платежі по видах

№ п/п	Назва компанії	Всього страхових платежів по страхуванню перестрахованню на 31.06.2020 р., тис.грн.				
		Всього	в т.ч.			
			Особисте страхування (крім страхування життя)	Майнове страхування	Страхування відповідальності	Обов'язкове страхування (крім державного)
1	ARX	1 252 312,0	255 469,0	856 362,0	36 026,0	104 455,0
2	УНІКА	1 210 784,0	457 878,4	600 509,8	69 782,7	82613,1
3	ТАС СГ	917 229,6	128 673,5	236 669,8	35570,3	516316,0
4	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	897 622,0	56 214,0	624 267,0	13 023,0	204 118,0
5	УСГ	890 810,5	119 992,2	494 469,6	30 355,8	245 992,9
6	ІНГО	766 609,0	238 053,0	307 088,0	28 691,0	192 777,0
7	PZU УКРАЇНА	695 740,7	178 405,4	309 529,3	35 553,7	172 252,3
8	АЛЬФА СТРАХУВАННЯ	516 608,1	355 009,5	134 294,7	2 751,3	24 552,6
9	УНІВЕРСАЛЬНА	476 622,1	93 846,2	230 014,2	7 938,4	144 823,3
10	ОРАНТА	464 681,7	17 919,0	66 210,4	10 291,1	370 261,2

Продовження додатку Ж

Чисті страхові платежі

№	Назва компанії	Сума чистих страхових платежів на 31.06.2020 р., тис.грн.	Сума чистих страхових платежів на 31.06.2019 р., тис.грн.	Приріст, %
1	ARX	1 176 383,0	1 057 984,0	11,19
2	УНІКА	1 007 866,0	934 027,0	7,91
3	ТАС СГ	842 641,4	751 848,9	12,08
4	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	657 386,0	564 300,0	16,50
5	УСГ	651 896,6	733 474,7	-11,12
6	ІНГО	606 522,0	575 316,1	5,42
7	АЛЬФА СТРАХУВАННЯ	514 409,3	512 722,0	0,33
8	ПРОВІДНА	442 436,7	419 407,0	5,49
9	ОРАНТА	431 573,7	409 776,5	5,32
10	УНІВЕРСАЛЬНА	373 713,2	363 575,0	2,79
11	UPSK	365 424,7	326 793,3	11,82
12	PZU УКРАЇНА	350 426,5	507 623,0	-30,97
13	КНЯЖА	280 232,3	265 529,6	5,54
14	ВУСО	273 383,3	256 980,3	6,38
15	КРАЇНА	238 547,0	197 483,0	20,79